

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

**Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине**

Predmet br: S1 1 K 010132 13 Krl

**Datum: objavlivanja 17.april 2015.godine
 pisanog otpravka 24.juni 2015.godine**

**Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Maksumić Šaban, predsjednik vijeća
 sudija Jesenković Vesna
 sudija Gluhajić Staniša**

**PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
 protiv
 Kamerić Indire**

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Barašin Milorad

Branilac optužene: advokat Čović Lejla

SADRŽAJ

IZREKA PRESUDE

I. KRIVIČNI POSTUPAK.....	6
A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES.....	6
B. PROCESNE ODLUKE.....	6
C. DOKAZNI POSTUPAK.....	9
D. ZAVRŠNE RIJEČI.....	15
II. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA.....	19
III. NALAZI SUDA.....	20
A. OSUĐUJUĆI DIO IZREKE PRESUDE	20
(a) Radnje stavljene na teret optuženoj počinjene su u toku oružanog sukoba	21
(b) Radnje stavljene na teret optuženoj u vezi su sa oružanim sukobom	22
(c) Radnje stavljene na teret optuženoj su u suprotnosti sa pravilima međunarodnog humanitarnog prava	36
(d) Optužena je počinila radnje koje su joj stavljene na teret tačkama dva i četiri optužnice	40
(i) Tačka dva optužnice – zlostavljanje zatvorenice Nukić Hazbe i zatvorenika IK340	
(ii) Tačka tri optužnice – zlostavljanje zatvorenika Dujić Jove	47
(iii) Odgovornost optužene	50
B. OSLOBAĐAJUĆI DIO IZREKE PRESUDE.....	55
(i) Nije dokazano zlostavljanje zatvorenika Mitrić Marka radnjama optužene opisanim u tački jedan optužnice	55
(ii) Nije dokazano zlostavljanje zatvorenica IK-1, Nukić Hazbe i IK-5 radnjama optužene opisanim u tački četiri optužnice.....	58
C. ODMJERAVANJE KAZNE	63
IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA.....	63
V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA.....	64

Broj: S1 1 K 0010132 13 Krl
Sarajevo, 17.april 2015. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudija Maksumić Šabana, kao predsjednika vijeća, te sudija Jesenković Vesne i Gluhajić Staniše kao članova vijeća uz sudjelovanje pravnog savjetnika Hota Čatović Sabine u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optužene Kamerić Indire, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c), e) i f) u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KTRZ0000076 07 od 11.11.2013.godine, nakon održanog usmenog i javnog glavnog pretresa na kojem je u jednom dijelu bila isključena javnost, u prisustvu tužitelja Tužilaštva Bosne i Hercegovine, optužene Kamerić Indire i njenog branioca Čović Lejle, advokata iz Sarajeva, donio je i dana 17.aprila 2015. godine, javno objavio slijedeću:

PRESUDA

OPTUŽENA:

INDIRA KAMERIĆ, rođena Vrbanjac, kći Muniba i majke Nevzete rođ.Ćosić, rođena 22.11.1962.godine u Bosanskom Brodu, stalno nastanjena u ..., ... državljanica ... i ..., diplomirani pravnik sa završenim pravnim fakultetom, razvedena, majka dvoje djece, od kojih je jedno maloljetno, zaposlena u Kantonalnom poreznom uredu Tuzla, neosuđivana, JMBG ...

I

KRIVA JE

što je:

u vremenskom periodu od aprila 1992. godine pa do sredine oktobra iste godine, na području opštine Bosanski Brod, za vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini, kao pripadnica 101. Bosanskobrodske brigade Hrvatskog vijeća odbrane (HVO), u prostorijama stadiona "Polet" u Bosanskom Brodu, skupa sa drugim pripadnicima HVO-a, postupala suprotno članu 3. IV Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, učestvujući u mučenju i nečovječnom postupanju prema zatvorenim civilima, tako što je:

1. noću, 29. juna 1992.godine, u jednoj od prostorija na stadionu "Polet" u Bosanskom Brodu, skupa sa još jednom neidentifikovanom ženskom osobom i drugim pripadnicima HVO-a, učestvovala u psihičkom i fizičkom zlostavljanju zatvorenice Nukić Hazbe i zatvorenika IK-3, na način što je ispitivala zatvorenicu Nukić Hazbu, optužujući je da je srpski špijun i da pomaže srpskoj vojsci, tražeći od nje da to prizna, a kada to oštećena nije učinila, prisutni

3

pripadnici HVO-a su počeli da je tuku palicama, kundacima, nogama po svim dijelovima tijela, nakon čega je optužena naredila da u tu prostoriju dovedu zatvorenika IK-3, pa kada su istog doveli, prisutni pripadnici HVO su ga natjerali da sjedne na stolicu, a oštećenu Nukić Hazbu da mu sjedne u krilo, a potom su mu naredili da Nukić Hazbi snažno stišće grudi i polni organ, da je udara po leđima, te da joj pocijepa donji veš i stavi ga u svoj džep, što je ovaj morao i učiniti, sve u prisustvu optužene koja je na kraju Nukić Hazbi udarila dva šamara, a potom naredila da je odvedu u prostoriju u prizemlju;

2. neutvrđenog dana mjeseca jula 1992.godine, ispred prostorija stadiona "Polet", u Bosanskom Brodu, skupa sa drugim pripadnicima HVO-a, učestvovala u fizičkom zlostavljanju zatvorenika Dujić Jove, kojeg je, nakon što je doveden ispred stadiona zajedno sa pripadnicima HVO udarala metalnom šipkom više puta po svim dijelovima tijela, od kojih je udaraca oštećeni pao na pod, nakon čega je istu večer Dujić Jovo odveden od strane neidentifikovanih pripadnika HVO-a, od kada mu se gubi svaki trag, sve do 1993., kada su njegovi posmrtni ostaci ekshumirani na gradskom groblju u Bosanskom Brodu;

čime je počinila krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ¹, a u vezi sa članom 22. istog zakona,

pa je Sud, primjenom naprijed navedenih zakonskih odredbi i primjenom članova 33., 38. 41., 42. i 43. KZ SFRJ, za navedeno krivično djelo,

O S U Đ U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 3 (tri) GODINE

Na osnovu odredbe člana 188. stav 1. ZKP BiH u vezi sa članom 186. stav 2. istog zakona, optužena se obavezuje naknaditi troškove krivičnog postupka i paušal u iznosu koji će sud utvrditi posebnim rješenjem.

Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH oštećeni se sa imovinskopравnim zahtjevom upućuju na parnicu.

¹ Skupština SFRJ je Krivični zakon SFRJ usvojila na sjednici Saveznog vijeća održanoj dana 28. septembra 1976. godine i objavila ga u Službenom listu SFRJ broj 44 od 08. oktobra 1976. godine. Nakon proglašenja nezavisnosti BiH, KZ SFRJ je na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom od 11. aprila 1992. godine preuzet kao zakon Republike Bosne i Hercegovine (uz manje izmjene), a stupio je na snagu danom objavljivanja.

II

na osnovu člana 284. tačka c) ZKP BiH optužena se

OSLOBAĐA OPTUŽBE

da je

u vremenskom periodu od aprila 1992. godine pa do sredine oktobra iste godine, na području opštine Bosanski Brod, za vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini, kao pripadnica 101. Bosansko-brodске brigade Hrvatskog vijeća odbrane, u prostorijama zgrade stanice milicije Bosanski Brod i prostorijama stadiona "Polet" u Bosanskom Brodu, sama ili skupa sa drugim pripadnicima HVO-a, postupala suprotno članu 3. IV Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine i suprotno odredbama čl. 3. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12. avgusta 1949. g., u vezi sa odredbama čl. 5. Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. g., o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II), jer je učestvovala u fizičkom i psihičkom mučenju i nečovječnom postupanju prema civilima i ratnim zarobljenicima koji su nezakonito zatvoreni, tako što je:

1. tačno neutvrđenog dana u mjesecu junu 1992.g., u prostoriji stanice milicije u Bosanskom Brodu, fizički i psihički zlostavljala zatvorenika Mitrić Marka, tako što mu je naredila da skine svu odjeću sa sebe, a zatim ga nagog počela udarati policijskom palicom i nogama po svim dijelovima tijela i to više puta, a kada je Mitrić Marko od zadobijenih udaraca pao na pod, nastavila ga je udarati nogama u predjelu genitalija, a nogama po leđima, nakon čega mu je naredila da ustane i ljubi šahovnicu koja se nalazila na zidu prostorije, a da pri tome govori "živio Ante Pavelić";
2. u vremenskom periodu od 10. septembra 1992.g., pa do sredine mjeseca oktobra iste godine, u prostorijama zatočeničkog objekta „Polet“ u Bosanskom Brodu pomagala u silovanju nezakonito zatvorenih žena među kojima i I.K-1, tako što bi pretežno u noćnim časovima ulazila u prostorije gdje su bile zatočene žene, te ih prozivala da izađu, a nakon toga predavala bi ih pripadnicima HVO-a, koji su ih višestruko silovali, te pomogla u silovanju zatočenica Nukić Hazbe i IK-5, tako što ih je prozivala da izađu iz prostorija u kojima su bile zatočene, a kada bi ove izašle predavala bi ih neidentifikovanim pripadnicima HVO-a, koji bi ih razdvojili i odvodili na prinudni rad, gdje su ih višestruko silovali, a potom vodili do Slavenskog Broda gdje su morale čistiti kuće hrvatskih vojnika, a nakon toga bi ih ponovo vraćali u zatočenički objekat „Polet“;

čime bi počinila krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c), e) i f) u vezi člana 180. stav 1. KZ BiH, u vezi sa čl. 29. istog zakona.

U odnosu na oslobađajući dio presude optužena se, u skladu sa odredbom člana 189. stav 1. ZKP BiH oslobađa naknade plaćanja troškova postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava suda.

Na osnovu odredbe člana 198. stav 3. ZKP BiH oštećeni se sa imovinskopравnim zahtjevom upućuju na parnicu.

O b r a z l o ž e n j e

I. KRIVIČNI POSTUPAK

A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES

1. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo) je optužnicom broj KTRZ- 0000076 07 od 12.11.2013. godine koja je potvrđena dana 18.11.2013.godine, optužilo Kamerić Indiru za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c), e) i f) u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine. Optuženoj se stavlja na teret protupravno djelovanje prema civilima srpske nacionalnosti zatvorenim u stanici policije Bosanki Brod kao i na stadionu fudbalskog kluba „Polet“ (stadion Polet) za vrijeme oružanog sukoba na području opštine Bosanski Brod u periodu od aprila do sredine oktobra 1992.godine.

2. Optužena Indira Kamerić se dana 19.12.2013.godine izjasnila da nije kriva za krivično djelo koje joj optužnicom stavljeno na teret, nakon čega je spis dostavljen pretresnom vijeću (Vijeće). Glavni pretres počeo je dana 23.01.2014.godine čitanjem optužnice i izlaganjem uvodnih riječi Tužilaštva.

3. Dokazni postupak je završen na ročištu za glavni pretres od 15.02.2015.godine, nakon čega su odbrana i tužilaštvo iznijeli završne riječi.

B. PROCESNE ODLUKE

(a) Odluka o isključenju javnosti za dio pretresa

4. Tokom glavnog pretresa, a u skladu sa odredbama člana 235. ZKP BiH isključena je javnost u cilju zaštite ličnih podataka svjedoka. Naime, radilo se o kratkotrajnom isključenju javnosti za vrijeme dok je Vijeće razmatralo prijedlog Tužilaštva o mjerama zaštite za svjedoke sa pseudonimima IK-2, IK-3, IK-4 i IK-5.² Takođe, javnost je bila isključena za čitavo vrijeme

² Javnost je kratkotrajno isključena sa ročišta za glavni pretres 25.02.2014.godine, 20.03.2014.godine, 27.03.2014.godine, 03.07.2014.godine

davanja iskaza svjedoka IK-1. Vijeće je isključenje javnosti našlo opravdanim u cilju zaštite privatnog života svjedoka-oštećene koja je svjedočila na okolnosti silovanja koje je doživjela za vrijeme zatočenja u Bosanskom Brodu, kao i u cilju zaštite privatnog života drugih svjedoka koji su svjedočili pod mjerama zaštite.³

(b) **Svjedoci pod mjerama zaštite**

5. Svjedoci IK- 1 i IK-2 su svjedočili sa mjerama zaštite ličnih podataka koja mjera im je određena ranije u postupku i to rješenjima S1 1 K 0101132 12 Krn i S1 1 K 0101132 12 Krn 2 od 05.11.2013.godine.

6. Na prijedlog Tužilaštva, a po saslušanju svjedoka lično, Vijeće je na ročištu od 20.03.2014.godine, odnosno 27.03.2014.godine odredilo zaštitne mjere svjedocima pod pseudonimima IK-3 i IK-4, i to mjere zaštite ličnih podataka svjedoka.⁴ Vijeće je primjenom odredbe člana 3. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka (ZoZSP) našao da se radi o svjedoku pod prijetnjom i ugroženom svjedoku (svjedok IK-3), odnosno svjedoku pod prijetnjom (svjedok IK-4).⁵ Mjere zaštite određene su u skladu sa odredbom člana 13. stav 1. ZoZSP.

7. Svjedoci IK-3 i IK-4 su na ročištu za glavni pretres od 27.03.2014.godine naveli da se osjećaju nesigurnim i da osjećaju bojazan da bi oni ili njihove porodice mogli biti u opasnosti zbog svjedočenja, te je uvaživši navedene razloge koje su naveli svjedoci Vijeće odredilo mjere zaštite njihovog identiteta. U odnosu na svjedoka IK-4 Vijeće je odlučilo da će njegovi lični podaci biti zaštićeni i da će svjedočiti pod pseudonimom, sa kojim mjerama je bila saglasna i odbrana, dok je u odnosu na svjedoka IK-3 određena i dodatna mjera zabrane objave lika svjedoka u medijima i svjedočenje iz druge prostorije uz distorziju slike i tona.

8. Naime, Vijeće je u oba slučaja našlo da se radi o svjedocima pod prijetnjom obzirom da isti smatraju da postoji razumna osnova za bojazan da bi kao posljedica njihovog svjedočenja nastupila opasnost za njihovu ličnu bezbjednost i bezbjednost njihovih članova porodice. Odbrana je prigovarala prijedlogu tužilaštva da se svjedoku IK-3 odrede dodatne mjere navodeći da svjedok nije učinio razumno bojazan zbog njegovog svjedočenja u ovom postupku, odnosno da nema direktne niti bilo kakve prijetnje od optužene u slučaju ovog svjedoka, međutim sud je uvažio razloge koje je svjedok našao kao opravdane, a imajući u vidu i činjenicu da odredba člana 3. ZoZSP ostavlja mogućnosti da sud tumači okolnosti koje

³ Ročište za glavni pretres dana 05.06.2014.godine

⁴ Lični podaci svjedoka u *ex parte* povjerljivom prilogu uz zapisnik sa ročišta od 20.03.2014.godine odnosno 27.03.2014.godine

⁵ Član 3. ZoZSP (1): " Svjedok pod prijetnjom je onaj svjedok čija je lična sigurnost ili sigurnost njegove porodice dovedena u opasnost zbog njegovog učešća u postupku, kao rezultat prijetnji, zastrašivanja ili sličnih radnji koje su vezane za njegovo svjedočenje, ili svjedok koji smatra da postoji razumna osnova za bojazan da bi takva opasnost vjerovatno proistekla kao posljedica njegovog svjedočenja. (2) Ugroženi svjedok je onaj svjedok koji je ozbiljno fizički ili psihički traumatizovan okolnostima pod kojima je izvršeno krivično djelo ili koji pati od ozbiljnih psihičkih poremećaja koji ga čine izuzetno osjetljivim.. ".

je naveo svjedok u svakom pojedinom slučaju i da ocijeni svrsishodnost određivanja mjere zaštite, ne samo cijeneći konkretne razloge koje je svjedok naveo nego cijeneći i okolnosti na koje je pozvan da svjedoči. Osim toga radi se o svjedoku koji je usljed okolnosti izvršenja djela navedenim u optužnici ozbiljno psihički traumatizovan.

9. U odnosu na svjedoka IK-5 sud je rješenjem od 26.06.2014.godine utvrdio da mjere zaštite za svjedoka identifikovanog pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) pod pseudonimom „DB“, određene odlukama tog suda br. MKSJ IT-97-24-T u predmetu (*Tužilac protiv Stakića*) temeljem odredbi pravila 75.stav (F) tačka (i) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, ostaju na snazi u ovom krivičnom predmetu u kojem se svjedoku određuje pseudonim IK-5, te će ime i prezime i ostali lični podaci ovog svjedoka ostati povjerljivi u periodu trajanja od 15 godina nakon pravosnažnosti ove odluke.⁶

(c) Odluke kojom se prihvataju prijedlozi da se provede dokaz uvidom i čitanjem zapisnika o ispitivanju svjedoka u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH

10. Vijeće je na ročištu za glavni pretres od 28.08.2014.godine prihvatilo prijedlog Tužilaštva da se na osnovu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH na glavnom pretresu pročita zapisnik o saslušanju svjedoka Mitrić Marka dat u istražnom postupku, obzirom da je utvrđeno da svjedok usljed duševnog oboljenja nije u mogućnosti dati iskaz na glavnom pretresu, a na koju okolnost je Tužilaštvo provelo vještačenje po vještaku ... prim.dr. Kovačević Vjekoslav. Odbrana je iskoristila zakonsku mogućnost, te iznijela pitanja koja bi postavila svjedoku u unakrsnom ispitivanju.

11. Po istom osnovu Vijeće je na ročištu za glavni pretres od 17.07.2014.godine prihvatilo prijedlog Tužilaštva da pročitaju zapisnici preminulih svjedoka Pejić Save, sačinjen od strane Policijske stanice Modriča pod brojem 11-6/02-230-194/04 od 09.07.2004.godine, svjedoka Maleš Jelke sačinjen je od strane Policijske stanice Brod, pod brojem 11-9/02-230.5-9/06 od 29.05.2006.godine, svjedoka Živković Stane, sačinjen u Tužilaštvu BiH broj T20 0 KTRZ 000076 07 od 07.10.2010.godine, te Vidić Sofije broj Kri 84/94 od 12.11.1994.godine pred istražnim sudijom Osnovnog suda u Derventi.

12. Prihvaćen je i prijedlog da se pročitaju i zapisnici o prikupljanju izjave od lica Stojković Koviljke čije je saslušanje u optužnici predloženo, ali koja je preminula u međuvremenu, i to zapisnik sačinjen od strane Policijske stanice srpski Brod, odjeljenje kriminalističke policije, pod brojem 11-9/02/04 od dana 16.12.2004.godine, te zapisnik o saslušanju istog svjedoka

⁶ Pravilom 75 (F) (i) Pravilnika o postupanju i dokazima MKSJ, određeno je da „kad su u nekom postupku pred Međunarodnim sudom (u daljem tekstu: prvi postupak) za neku žrtvu ili svjedoka određene zaštitne mjere, te zaštitne mjere ostaju na snazi, *mutatis mutandis*, u svakom drugom postupku pred Međunarodnim sudom (u daljem tekstu: drugi postupak) ili nekoj drugoj jurisdikciji, dok god ne budu ukinute, izmijenjene ili pojačane u skladu s procedurom predviđenom ovim pravilnikom“.

sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu pod brojem 17-12/03-04-2-115-81/07 od 06.12.2007.godine.⁷

(d) **Ponovo otpočinjanje glavnog pretresa**

13. Na ročištu za glavni pretres dana 25.02.2014.godine i 28.08.2014.godine predsjednik vijeća je u smislu odredbe člana 251.stav 2. ZKP ponovo otvorio glavni pretres, obzirom na period od više od trideset dana u kojem nije održavan glavni pretres. Obzirom na saglasnost stranaka i branioca, optužnica se nije ponovo čitala, niti su ponovo provođeni dokazi, odnosno stranke i branilac su se saglasili da se koriste ranije dati iskazi svjedoka i vještaka na glavnom pretresu, te je dokazni postupak nastavljen.

(e) **Izmjena redosljeda izvođenja dokaza**

14. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa dana 17.11.2014.godine Vijeće je donijelo odluku da se izmijeni redosljed izvođenja dokaza na način da se prije okončanja dokaznog postupka tužilaštva otpočne sa dokaznim postupkom odbrane, a imajući u vidu načelo ekonomičnosti postupka kao i činjenicu saglasnosti strana u postupku.

15. Naime, ranije je na ročištu dana 25.09.2015.godine odbijen prijedlog tužilaštva da se kao materijalni dokaz uvede Nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke u sastavu profesor doktor Dušan Dunjić, profesor doktor Branimir Aleksandrić i asistent doktor Aleksandar Jovanović (u optužnici dokazni prijedlog broj 28), a prihvatio da se uvede ukoliko ga jedan od vještaka iznese na glavnom pretresu. Tužilaštvo je najavilo da je potreban duži vremenski period da pronađe i kontaktira vještaka, dok je s druge strane odbrana najavila saslušanje svjedoka koji ima prebivalište u inostranstvu, a u tom momentu se nalazio u Bosni i Hercegovini, Vijeće je našlo opravdanim da se izmjeni redosljed izvođenja dokaza i provede kao dokaz saslušanje ovog svjedoka odbrane, a da se nakon toga provede dokaz tužilaštva davanjem nalaza i mišljenja po vještaku medicinske struke Aleksandrić Branimiru.

C. DOKAZNI POSTUPAK

⁷ (T-6) Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Pejić Savu, izdat od strane opštine Modriča, pod brojem 03/8-202-189/10 od 30.11.2010.godine, (T-7) Izvod iz matične knjige umrlih za Maleš Jelku izdat od strane opštine Brod pod brojem 03-202-1-595/2010 od 21.10.2010.godine, (T-8) izvod iz matične knjige umrlih za Živković Stanu od strane opštine Brod pod brojem 03-202-1-640/2010 od 12.11.2010.godine, (T-9) izvod iz matične knjige umrlih za Sofiju Vidić izdat od strane opštine Novi Sad, pod brojem XV-202-00002/2010-174514 od 08.11.2010.godine, (T-10) izvod iz matične knjige umrlih za lice Stojković Koviljka izdat od strane opštine Brod pod brojem 03-202-385/14 od dana 03.03.2014.godine

(i) **Tužilaštvo**

16. Na prijedlog Tužilaštva saslušano je deset svjedoka, i to: Dujanić Željko dana 25.02.2014.godine, Nukić Hazba dana 19.03.2014.godine, svjedoci IK-3 i IK-4 dana 27.03.2014.godine, IK-2 dana 09.04.2014.godine, Narić Branislav- dana 30.04.2014.godine, Pavlović Sreto- dana 08.05.2014.godine, svjedok IK-1 – 05.06.2014.godine, svjedok Vidić Slobodanka – 12.06.2014. godine i svjedok IK-5 – 03.07.2014. godine.

17. Tužilaštvo je na pretresu iznijelo i u sudski spis uložilo materijalne dokaze T-1-Zapisnik o saslušanju svjedoka Dujanić Željka broj T20 0 KTRZ 0000076 07 od 22.10.2010. godine, T-2 Zapisnik o saslušanju svjedoka Narić Branislava broj T20 0 KTRZ 0000076 07 od 30.11.2010. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Narić Branislava broj: 11-9/02-230.5-7/06 od 23.05.2006 godine, MUP Centar javne bezbjednosti Doboj, PS Brod, Zapisnik o saslušanju svjedoka Narić Branislava broj: 17-12/3-04-2-68od dana 22.10.2018. godine, Državne agencije za istrage i zaštitu, odsjek za istragu ratnih zločina, T-3- Zapisnik o saslušanju svjedoka Vidić Slobodanka broj 11-9/02-230-13/06 od 02.08.2006.godine Policijska stanica Brod, T-4- Zapisnik o ispitivanju svjedoka IK-5 od 09.09.2010. godine, T-5- Nalaz i mišljenje vještaka Kovačević dr Vjekoslava od 18.03.2011. godine, s priložima: naredba za vještačenje oštećenog Mitrić Marka od 09.02.2011. godine, zapisnik o saslušanju svjedoka Mitrić Marka od 15.11.1994. godine, zapisnik o saslušanju svjedoka Mitrić Marka od 08.10.2010. godine i medicinska dokumentacija, T-6- Izvod iz MKU za svjedoka Pejić Savu od 30.11.2010. godine i zapisnik o saslušanju svjedoka od 09.07.2004. godine, T-7-Izvod iz MKU za svjedoka Maleš Jelku od 21.10.2010. godine i zapisnik o saslušanju svjedoka od 29.05.2006. godine, T-8- Izvod iz MKU za svjedoka Živković Stanu od 12.11.2010. godine i zapisnik o saslušanju svjedoka od 07.10.2010. godine, T-9 -Izvod iz MKU za svjedoka Vidić Sofiju od 08.11.2010. godine i zapisnik o saslušanju svjedoka od 12.11.1994. godine, T-10- Izvod iz MKU za svjedoka Stojković Koviljku od 03.03.2014. godine i zapisnici o saslušanju iste od 12.06.2009. godine, 06.12.2007. godine i 16.12.2004. godine, T-11-Zapisnik o saslušanju svjedoka Mitrić Marka Tužilaštvo BiH broj: T20 0 KTRZ 0000076 07 od 08.10.2010. godine, T-12- Punomoć advokata Vidović Vasvije od 27.08.2013. godine, T-13-Izvod iz matične knjige rođenih na ime Kamerić Indira broj 03-200-1-3783/2007 od 12.09.2007. godine, T-14- izvod iz CIPS-ove baze podataka na ime Kamerić Indira od 05.06.2013. godine, T-15 -Uvjerenje Matičnog ureda Bosanski Brod broj 03-204-1-2555/07 od 12.09.2014. godine, T-16- Uvjerenje Matičnog ureda Tuzla broj 348 od 07.09.2007. godine, T-17- Akt Agencija za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka broj 15-06/3-07-8-862/11 od 06.04.2011. godine, T-18- Kopija sl. Novina R BiH - Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti Predsjedništva R BiH od 09.04.1992. godine, T-19- Odluka o proglašenju ratnog stanja Predsjedništva R BiH od 20.06.1992. godine, T-20- Odluka o ukidanju ratnog stanja od 28.12.1995. godine, T-21- Obavijest Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj 07/3-03/6-23/11 od 31.03.2011. godine, T-22- dopis MUP TK PU Tuzla broj 08-02/4-1-04.7-5-6490/10-OA od 23.08.2010. godine, T-23 -dopis Državnog odvjetništva Republike Hrvatske broj KR-II-DO-222/10 od 04.11.2010. godine, T-24- dopis Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu broj KR-DO-380/11 od 30.09.2011. godine, T-25- dopis Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu broj KR-DO- 809/07 od 02.10.2007. godine, T-26- dopis

Županijskog državnog odvjetništva broj KR-DO-245/07-2 od 13.07.2007. godine- T-27- izvod iz MKU na ime Dujić Jovan broj 03-202-1-87/2011 od 15.02.2011. godine, T-28- dopis Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj: POV: 07/60-03/1-23-1/11 od 30.03. 2011. godine sa kopijom Kontrolnim spiskom pripadnika 101. Brigade HVO-a Bosanski Brod od 14.08. 1992. godine, strana 46., redni broj: 2748 i kopijom popisa vojnih osoba 101. Brigade HVO-a Bosanski Brod i platne liste za 8. i 9. mjesec 1992. godine, strana 46. redni broj: 3353, T-29- dopis Ministarstva odbrane BiH broj: 08-04-2873-7/06 od 02.08.2006. godine T-30- dopis Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj: 07-03-813-3/10 od 20.10. 2010. godine, T-31- dopis Okružnog tužilaštva u Doboju broj: KT-RZ-15/03 od 12.10. 2010. godine, sa dokumentima pod nazivom spisak pripadnika vojne policije na dan 28. lipanj 1992. godine, T-32- Izjava svjedoka IK-5 od 12.07. 1995. godine, u Brodu sa priložima kako slijedi: Potvrda Komisije za razmjenu ratnih zarobljenika Banja Luka broj: 171/93 od 24.08. 1993. godine, sa propratnom medicinskom dokumentacijom, T-33 -Rješenje Opštine Srpski Brod broj 06-560-56/99 od 08.10. 1999. godine, T-34- Uvjerenje Državne komisije za razmjenu ratnih zarobljenika i nestala lica broj: 16/97 od 25.06. 1997. godine na ime Nukić Hazba - T-35- nalaz i mišljenje ljekarske komisije Brod broj: 2673 od 30.07. 1998. godine na ime Živković (Nikola) Stana sa propratnom medicinskom dokumentacijom, T-36 - Nalaz, ocjena i mišljenje Garnizonske ambulante Doboju za svjedoka IK-3 sa propratnom medicinskom dokumentacijom, T-37 -nalaz i mišljenje ljekarske komisije Brod broj: 2874 od 26.11. 1998. godine na ime Pavlović (Milivoje) Sreto sa propratnom medicinskom dokumentacijom, T-38- Uvjerenje Vojne pošte Doboju broj: 2-18/99 od 12.02. 1999. godine na ime Narić (Slavko) Branislav, T-39- Nalaz i mišljenje vještaka, BG 22, prof.dr Aleksandrić Branimir.

18. Tužilaštvo je provelo vještačenje po vještacima sudske medicine prim.doktor Vjekoslav Kovačević i prof.dr. Branimir Aleksandrić.

19. Vijeće je odbilo prijedlog Tužilaštva da se kao dokaz na glavnom pretresu provede materijalni dokaz u optužnici naveden pod brojem 4 - *kopija kartona lične karte na ime Kamerić Indira*, uvaživši prigovor odbrane istaknut na autentičnost i zakonitost ovog dokaza, jer iz fotokopije nije moguće zaključiti o porijeklu dokumenta, a ne radi se o ovjerenoj kopiji.

20. Iz istih razloga Vijeće je odbilo dokazni prijedlog Tužilaštva da se na pretresu kao dokaz provede dokument naveden pod brojem 21 u optužnici -*kopija krivične prijave protiv izvršilaca ratnog zločina nad pripadnicima srpskog naroda za područje opštine Bosanski Brod*, a koji dokument je imao oznaku broj 03453962 o porijeklu iz dokumentacione baze MKSJ. Međutim obzirom da dokument nije imao ovjeru autentičnosti nadležnog tijela iz MKSJ to je Vijeće uvažilo prigovor odbrane i odbio da prihvati provođenje ovog dokaznog prijedloga.

21. Odbijen je i prijedlog Tužilaštva da se kao dokaz provede fotografija koju je tužilaštvo u optužnici navelo pod brojem 23 i označilo kao *Fotografija Kamerić rođene Vrbarjac Indire*. Vijeće je uvažilo prigovore odbrane kojim je osporavana autentičnost ovog dokaza jer se ne zna na koji način je Tužilaštvo pribavilo fotografiju, niti postoji dokaz da se zaista radi o fotografijama optužene. Fotografija nije korištena tokom postupka na drugi način, odnosno nije prezentovana bilo kojem svjedoku, niti u istrazi, a niti prilikom saslušanja na glavnom pretresu

stoga je Vijeće našalo da nema osnova da se ovaj dokazni prijedlog provede na pretresu na način kako je to predložilo Tužilaštvo.

22. Nadalje, odbijen je prijedlog Tužilaštva da se kao materijalni dokaz provede dokument naveden u optužnici pod brojem 32- *Mišljenje sudskog vještaka medicinske struke doktor Hristivcje Bračića, ... od 25.02.1998.godine*, obzirom da Tužilaštvo nije predložilo da se vještak pozove i sasluša, odnosno iznese nalaz i mišljenje na glavnom pretresu stoga je sud našao da nema osnova da se ovaj dokazni prijedlog provede na pretresu.

23. Tužilaštvo je odustalo od provođenja dokaza iz optužnice pod rednim brojem 27 i 35.

24. Vijeće je odbilo prigovor odbrane na zakonitost dokaza T-1 (Zapisnik o saslušanju svjedoka Dujanić Željka broj T20 0 KTRZ 0000076 07 od dana 22.10.2010. godine) i T-3 (Zapisnik o saslušanju svjedoka Vidić Slobodanka broj 11-9/02-230-13/06 od 02.08.2006.godine Policijska stanica Brod) obzirom da zapisnik nije sastavljen kako to odredbe procesnog zakona nalažu, odnosno na zapisniku nisu uvedena pitanja već samo odgovori. Vijeće je odbilo prigovor na zakonitost ovog dokaza rukovodeći se odredbom člana 10. stav 2. ZKP BiH koja propisuje da su nezakoniti dokazi oni koji su pribavljeni bitnim povredama ZKP-a, a tumačenjem odredbe člana 297. ZKP BiH proizilazi da je bitna povreda samo ona koja ima uticaja na pravilno i zakonito donošenje presude, pa je Sud zaključio da se ne može reći da je način uzimanja izjave od svjedoka u istražnom postupku bez navođenja pitanja i odgovora bitno uticao na zakonitost ovog dokaza, a naročito imajući u vidu činjenicu da takvu obavezu nije ni zakon izričito propisao. Takođe, sporna pitanja odbrana je mogla u potpunosti razjasniti na glavnom pretresu kroz unakrsno ispitivanje svjedoka.

25. Odbijen je prigovor odbrane provođenju dokaza - dokument naveden pod prijedlogom broj 12 iz optužnice. Naime, odbrana je prigovarala provođenju dokumenata dostavljenih uz dopis Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj pov.07/60-03/1-23-1/11 od 30.03.2011.godine i to kopija kontrolnog spiska pripadnika 101. brigade HVO-a Bosanski Brod od 14.08.1992.godine, strana 46, redni broj 2748 i kopija i platne liste za osmi i deveti mjesec 1992.godine strana 46 redni broj 3353-0, ističući prigovor autentičnosti, navodeći da dokumenti nemaju ni prvu ni posljednju stranu, nema potpisa i ne zna se odakle dokumenti potiču. Međutim, obzirom da se radi o kopijama koje su ovjerene pečatom Federalnog Ministarstva za pitanja branitelja i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, grupa Domaljevac-Šamac, i da je navedenim ovjerama potvrđeno da se radi o kopijama vjernim originalnom dokumentu, kao i da su dostavljene u prilogu Dopisa tog istog organa, Vijeće je našlo da nema procesnih smetnji da se dokumenti koriste kao dokaz u postupku i isti su uvedeni pod oznakama T-28.

26. Odbijen je prigovor odbrane provođenju dokaza tužilaštva - dokument naveden pod prijedlogom broj 15 iz optužnice- dopis Okružnog tužilaštva Doboj od 12.10.2010.godine odnosno akata dostavljenih u prilogu ovog dopisa i to "*Spisak pripadnika Vcjne policije na dan 28.liparj 1992.godine*". Naime, odbrana je istakla prigovor zakonitosti i autentičnosti, navodeći da nema podataka o izuzimanju ovog dokumenta niti da je o tome sačinjen bilo kakav zapisnik, zbog čega odbrana smatra da se radi o nezakonito pribavljenom dokumentu. Nadalje, odbrana je navela da dokument nema zaglavlja, potpisa, nije ovjeren, odnosno radi

se o fotokopiji i ne vidi se ko ga je sačinio. Vijeće je prigovor odbrane odbilo, a imajući u vidu činjenicu da je dopisom Okružnog tužilaštva Doboj pojašnjeno da se radi o dokumentu koji potiče iz krivičnog spisa, a koji je formiran po krivičnoj prijavi za djela ratnog zločina, te je pojašnjeno da je od lica koja su u to vrijeme radila u CSB Doboj dobijena informacija da je dokument pronađen u komandi HVO nakon što su jedinice te vojske napustile grad. Imajući u vidu navedeno prihvaćeno je da se dokaz provede na pretresu i uvede u spis pod oznakom T-31, a prigovore odbrane na nedostatke dokumenta cijenit će kod ocjene dokazne snage istog.⁸

27. Vijeće je odbilo prigovor odbrane provođenju dokaza Tužilaštva, dokument naveden pod prijedlogom broj 29 iz optužnice- *Uvjerenje Državne komisije za razmijene ratnih zarobljenika i nestalih lica brcj 16/97 od 25.06.1997.g. na ime Nukić Hazba*. Naime, odbrana je istakla prigovor relevantnosti iz razloga jer se dokument odnosi na cijelo vrijeme boravka u zatočeništvu ove osobe, a ne samo na radnje koje su stavljene na teret optužnicom. Prihvaćen je prijedlog za provođenje dokaza pod oznakom T-34, s tim što je prilikom ocjene dokazne snage istog Vijeće imalo u vidu prigovore odbrane, te je cijenilo isti samo u pojedinim dijelovima koji su relevantni za optužnicu.

28. Odbijen je prigovor odbrane na zakonitost i relevantnost provođenja dokaza navedenog u optužnici pod brojem 30- *nalaz i mišljenje jekarske komisije brcj 2672 od 30.07.1998.g. na ime Živković (Nikole) Stana sa popratnom medicinskom dokumentacijom*. Naime, odbrana je prigovarala da je iskaz preminule Živković Stane pročitao u skladu sa odredbom člana 273. ZKP BiH i uveden u dokaze kao T8, te da nema osnova za uvođenje ljekarskog nalaza za ovu osobu. Vijeće je cijenilo da se dokaz može provesti i koristiti kao relevantan, odnosno potkrepljujući u smislu činjenice zatočeništva ove osobe, a i obzirom da se radi o medicinskoj dokumentaciji koja nema karakter nalaza i mišljenja vještaka, nego je to stav doktora koji je dao kad je izvršio pregled ove osobe, te je isti i uveden pod oznakom T-35. Iz istih razloga odbijen je i prigovor relevantnosti odbrane na dokaze u optužnici označene pod brojevima 33 - *ocjena i mišljenje ambulante Dobcj na ime Đuđanović (Save) Andrja sa popratnom medicinskom dokumentacijom* i 34 -, *nalaz i mišljenje jekarske komisije Brod, brcj 2874 od 26.11.1998.g. na ime Pavlović (Milivcje) Sreto sa popratnom medicinskom dokumentacijom*.

(ii) Odbrana

29. U svojstvu svjedoka odbrane saslušani su Osmičić Ferid dana 02.10.2014. godine, svjedok Bundavica Rešad- dana 16.10.2014. godine i svjedok Čavalić Sniježana dana 30.10. 2014. godine, te je dana 06.11.2014.godine odbranu iznijela i optužena Kamerić Indira.

30. Odbrana je predložila i da se putem video linka sasluša svjedok Muratović Sead, međutim nije bilo moguće organizovati uspostavljanje video linka iako je sud u više navrata pokušavao. Putem međunarodne pravne pomoći sud je obaviješten da je svjedok odbio da svjedoči putem video linka te je odbrana i odustala od ovog dokaznog prijedloga.

⁸ Vidi paragraf 85,86 i 87 presude

31. Odbrana je provela materijalne dokaze O-1-Zapisnik o saslušanju svjedoka IK-3 broj 11-9/02 od 03.11.2003. godine, O-2-Zapisnik o saslušanju svjedoka IK-3 broj T20 0 KTRZ 0000076 07 od 22.10.2010. godine, O-3- Zapisnik o saslušanju svjedoka IK-2 broj T20 0 KTRZ 0000076 07 od 08.10.2010. godine, O-4 -Zapisnik o saslušanju svjedoka Vidić Slobodanka broj 17-12/3-04-2-115-69/07 od 22.10.2008.godine, O-5-Izvještaj radne grupe Vlade SR BiH od 25 03 1992.godine, O-6- Službena zabilješka CSB od 27.10.1992.godine, O-7- dokument sa nazivom Prosudba 101. Brigade od 25.11.1993.godine, O-8-Zapovijed Vojne policije Slavonski brod od 05. 08.1992.godine, O-9-Nalaz očne poliklinike od 29 08 2014.godine, O-10- Kopija radne knjižica na ime Kamerić Indire, O-11- Rješenje Kriznog štaba općine Bosanski Brod od 09 04 1992, O-12 Odluka o napuštenim stanovima općine Bosanski Brod od 08 04 1992, O-13- Službena zabilješka o razgovoru sa Nukić Hazbom Sektor SNB Banja Luka od 11.11.1992.godine, O-14- Zapisnik o saslušanju svjedoka Nukić Hazbe, Osnovni sud u Derventi od 16.11.1994.godine, O-15 Zapisnik o saslušanju svjedoka Nukić Hazbe, CJB Banja Luka, od 28.12. 2014.godine, O-16- Zapisnik o saslušanju svjedoka Nukić Hazbe, Tužilaštvo BiH, od 02.11.2011, O-17-Zapisnik o saslušanju svjedoka Dujanić Željka, PS Srpski Brod, 10.03.2004.godine, O-18-Zapisnik o saslušanju svjedoka IK 5 od 10.11.1994.godine, O-19- Zapisnik o saslušanju svjedoka IK- 5 od 12.01.2006.godine - O-20 Odluka Kriznog štaba Bosanski brod od 28. 04. 1992.godine, O-21a- Dopis Tužilaštva BiH od 17.12.2014. godine, O-21b-Uvjerenje od RS Komande operativne grupe od 20.09.1993. godine, O-21c Potvrda, HZ Bosanske Posavine, HVO - Glavni stožer vojne policije- Bosanski Brod od 30.09.1992. godine, u potpisu Mladen Kurdija, O-21d- Potvrda,HZ Bosanske posavine, HVO, Glavni stožer vojne policije, Bosanski Brod, od 06.10.1992. godine, O-21e- Odluka, HZ Bosanske posavine, HVO Glavni stožer vojne policije,Bosanski Brod, broj 01-2-135-/92 , od 20.09.1992. godine, O-21f-Odluka HZ Bosanska Posavina ,HVO Glavni stožer vojne policije, Bosanski Brod,broj 01-2-140/92 od 20.09.1992. godine, O-21g -Spisak pripadnika V.P. pri Prvoj bosansko- brodskoj brigadi od 16.04.1992. godine, O-21h Spisak vojnih policajaca koji će raditi na mostu,RBiH,101. Brigada Bosanske posavine,Bosanski Brod od 08.07.1992. godine, O-21i- Spisak pripadnika V.P. pri Prvoj bosansko-brodskoj brigadi,u potpisu Marinic Zdravko, O-21j- Raspored dežurstva 12.06.-13.06.1992. godine, RBiH 101. Brigada Bosanske posavine, Bosanski Brod, O-21k Zapovjed, HZ Bosanske posavine, HVO, 101. Brigada Bosanske posavine, broj 02-1424/92 od 04.09.1992. godine, O-21l- Spisak vojnih zarobljenika koji su prebačeni iz vojnog zatvora Bosanski Brod, u vojni zatvor Orašje, HZ Herceg- Bosna, HVO glavni stožer vojne policije Orašje od 07.10.1992. godine, O-21m- Službena Zabilješka RS MUP, CJB Dobo, broj 12-02/2-, od 18.04.2001. godine.

32. Temeljem odredbe člana 15. ZKP BiH, sud ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.⁹ Vijeće je pažljivo cijenilo sve izvedene dokaze, te će ocjenu istih, a naročito dokaza na kojima je temeljilo svoju odluku dati u dijelu presude u kojem je obrazložena činjenična i pravna analiza optužbi koje su optuženoj stavljene na teret.

⁹ Član 15. ZKP BiH navodi da "... *postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima*".

33. Prilikom ocjene dokaza cijenjen je svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izveden je zaključak da li je neka činjenica dokazana. Dokazi koji u obrazloženju presude posebno nisu navedeni, po mišljenju Vijeća nisu ni bili pravno relevantni za utvrđivanje činjeničnog stanja, zbog čega nisu posebno obrazloženi.

D. ZAVRŠNE RIJEČI

a. Tužilaštvo

34. U završnom obraćanju tužilac je naveo da je nesumnjivo da je oružani sukob na području Bosne i Hercegovine postojao od aprila 1992.godine i da je trajao do 1995.godine, te u vezi s tim da je već od sredine aprila bilo borbenih dejstava na području Bosanskog Broda, a što je potvrđeno iskazima svjedoka kao i materijalnim dokazima tužilaštva. Nadalje se u završnim riječima ističe da Tužilaštvo nije dokazivalo karakter oružanog sukoba obzirom da član 173. ZKP BiH kao i odredba zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija ne zahtijevaju da taj karakter bude utvrđen. U vrijeme izvršenja krivičnog djela svi oštećeni bili su civili, odnosno nisu bili naoružani, uniformisani, niti su na bilo koji način učestvovali u neprijateljstvima od momenta predaje oružja, te se Tužilaštvo u tom pravcu poziva na stavove i praksu primjenjenu u nekim od predmeta Suda BiH kao i MKSJ. U pogledu statusa optužene u inkriminisanom periodu Tužilaštvo nalazi da je njena pripadnost oružanim formacijama dokazana materijalnim dokazom kao i iskazima saslušanih svjedoka koji navode da su je vidali u uniformi i naoružanu, slijedom čega je optužena znala za oružani sukob i u njemu uzela učešće priključivši se postrojbama HVO i to 101. brigadi HVO Bosanski Brod.

35. U pogledu inkriminacija iz tačke jedan optužnice tužilac je naveo da su iste dokazane iskazom svjedoka Mitrić Marka koji je pročitao na glavnom pretresu, a iz čijeg iskaza proizilazi da je optuženu poznao od ranije i da je opisao jasan tok zlostavljanja kojem je od nje bio izložen i to u iskazu koji je pred istražnim sudijom dao još 1994.godine kada mu je sjećanje bilo svježije, a sam krivičnopravni progon optužene neizvjestan i neočekivan.

36. U odnosu na tačku dva optužnice tužilac je analizirao iskaze svjedoka Nukić Hazbe i IK-3, ustvrdivši da su isti detaljno opisali zlostavljanje kojem su bili podvrgnuti od strane optužene Kamerić Indire, dok su u odnosu na navode iz tačke tri optužnice analizirani iskazi svjedoka IK4 i Narić Branislava.

37. Na okolnosti iz tačke četiri predmetne optužnice u završnoj riječi navodi se da su iste potvrdile same oštećene u svojstvu svjedoka odnosno IK-1, Nukić Hazba i IK-5 te da uloga optužene i njena neosjetljivost na patnje kojima su bile izložene oštećene čini ovu tačku optužnice izuzetno teškom. U tom smislu tužilac je podsjetio na potresno svjedočenje Nukić Hazbe o kontinuitetu izvođenja i traumama koje i danas proživljava, kao i o ulozi optužene Kamerić Indire u tom zlostavljanju. Nadalje je u izlaganju navedeno da je uloga optužene bila ne samo u činjenju nego i nečinjenju jer je bila dužna da preduzme radnje i spriječi da se zlostavljanja dešavaju, ako ni zbog čega drugog, onda zbog činjenice da je i sama žena.

Odgovornost optužene tužilaštvo temelji i na iskazu svjedoka IK-1 koja je, po mišljenju tužilaštva, kao žrtva silovanja jasno i nedvosmisleno iskazala o ulozi optužene i njenom davanju saglasnosti da se izvodi, a povremeno i u jasnom određivanju koju žrtvu će izvesti iz zatočeničkog objekta i zlostavljati pripadnici HVO.

38. Osvrnuvši se na dokazne prijedloge odbrane, tužilac je naveo da ni jedan svjedok odbrane nije dao čvrst alibi optuženoj, odnosno da je u određeno vrijeme bila na određenom mjestu, te nije uspio ni pokušaj odbrane optužene da dokaže da se radi o zamjeni identiteta, a imajući u vidu brojna svjedočenja oštećenih koji su je bez ikakve sumnje prepoznali. Predloženo je da se ista oglasi krivom i da joj se izrekne kazna cijeneći sve okolnosti od uticaja na visinu kazne. Tužilaštvo nalazi da krivični postupak treba da pošalje poruku svim pojedincima uključujući i optuženu, na neophodnost poštivanja pravila međunarodnog humanitarnog prava, te da teška kršenja osnovnih ljudskih prava civilizirani narodi neće nikada tolerisati. Samo ustrajna posvećenost u traženju krivične odgovornosti za ovakve i slične radnje može spriječiti buduće zločine i natjerati buduće pripadnike bilo kojih vojnih formacija da prije nego usmjere silu prema bespomoćnom civilu razmisle o posljedicama koje ih čekaju poslije rata.

b. Obrana

39. U svom završnom obraćanju branilac optužene je navela da odbrana tokom postupka nije osporavala postojanje oružanog sukoba u Bosanskom Brodu koji je otpočeo u martu 1992.godine i trajao neprekidno u periodu koji je relevantan za optužnicu, međutim, odbrana nalazi da u konkretnom slučaju nije dokazana poveznost radnji za koje se optužena tereti sa ovim oružanim sukobom, zbog čega nema ni krivičnog djela ratnog zločina. Pri tome, odbrana odlučnom smatra utvrditi činjenicu da li je počinilac bio pripadnik organizovane vojne formacije u vrijeme izvršenja djela, koju činjenicu tužilaštvo nije dokazalo u odnosu na optuženu Kamerić Indiru.

40. U prilog navedenom odbrana ističe da se pripadnost osobe bilo kojoj vojnoj formaciji utvrđuje izvodima iz relevantnih vojnih evidencija u kojima postoji vojni karton, jedinični i matični karton i da je pripadnost te osobe jasno registrovana u vojnim arhivama. U tom pravcu odbrana je analizirala dokaze tužilaštva koji su provedeni na ovu okolnost, te tvrdi da ti dokazi nisu podobni da bi se na osnovu istih moglo zaključiti o ovoj odlučnoj činjenici u postupku. Prema mišljenju odbrane iz dokaza tužilaštva T-29- Dopis Ministarstva odbrane samo se ukazuje na eventualnu mogućnost pripadnosti optužene jedinicama HVO, što nije dovoljno za dokazivanje postojanja djela ratnog zločina. U odnosu na dokaz broj T-31 odbrana je podsjetila da je osporavala autentičnost i korištenje navedenog dokumenta u krivičnom postupku. Odbrana je nadalje ukazala na dokaze koje je izvela u prilog tvrdnji da optužena nije bila pripadnica HVO nego je u inkriminisanom periodu bila službenica Opštine Bosanski Brod, gdje je radila kao diplomirani pravnik, te u tom smislu analizirala dokaze odbrane uvedene kao O-10, O-11, O-12 i O-20, te iskaze svjedoka Bundavica, Osmičić i same optužene Kamerić Indire. Nadalje je odbrana analizirala dokaz O-21- spisak pripadnika Vojne policije 101.Bosanskobrodske brigade na kojima se nalaze osobe koje svjedoci spominjali u vezi sa

zatočeničkim objektima te su od imena žena navedene jedino Bilić Jasenka i Đaković Manda, te u vezi s tim i činjenicu da su svjedoci spominjali izvjesnu Mandu koja je imala ključ od ženskog dijela zatvora. Takođe se u spiskovima navode imena vojnih policajaca ove brigade koji su bili zaduženi da rade na mostu, kao i spisak od 30 pripadnika vojne policije potpisan od zapovjednika Marinić Slavka, te raspored dežurstava VP 101. Bosnasko brodske brigade na kojima se ne navodi ime optužene.

41. Kada su u pitanju ostali uslovi za dokazivanje krivičnog djela ratnog zločina odbrana je analizirala dokazanost pojedinačnih inkriminacija, pa tako navodi da inkriminacije iz tačke jedan optužnice nisu dokazane. Na tu okolnost proveden je dokaz čitanjem zapisnika o saslušanju svjedoka Mitrić Marka u kojem se zapisniku ne navodi ništa na okolnosti iz optužnice. Dva zapisnika koji se nalaze u prilogu dokaza T-5 -dokumentacija koja se odnosi na vještačenje Mitrić Marka po vještaku ... ne mogu smatrati dokazom u smislu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH jer na taj način nisu ni provedeni niti uloženi u spis, pa se samim tim ne može cijeliti ni njihova sadržina u odnosu na tačku 1. optužnice. Takođe, svjedoci Dujanić i Narić koji su svjedočili da su bili zatočeni zajedno sa Mitrić Markom nisu pomenuli da je isti bio maltretiran od strane bilo koga, a naročito ne od strane optužene.

42. U odnosu na tačku dva optužnice odbrana navodi da čak i dokazi prema kojima je optužena primila plaću u HVO navode da je plaća za mjesec avgust i septembar 1992. godine, ali ne i za juni 1992. godine koji period stavljen optuženoj na teret ovom tačkom optužnice. Odbrana nadalje osporava činjenični opis optužnice prema kojem je optužena naredila vojnicima da tuku oštećenu Nukić Hazbu, obzirom u ovom predmetu nema ni pomena o tome da su prisutni vojnici *de iure* i *de facto* bili podređeni optuženoj u lancu komandovanja, ne zna se ko su bili prisutni vojnici niti da je optužena bila pripadnik neke vojne formacije, dok činjenica da je svjedokinja Nukić opisuje u vojnoj uniformi nije dokaz van razumne sumnje na ove okolnosti. Nadalje se navodi da ni sama svjedokinja Nukić nije prilikom svjedočenja na glavnom pretresu izjavila da je optužena naredila prisutnim vojnicima da je fizički zlostavljaju, niti je na ovu okolnost proveden bilo koji drugi dokaz. U odnosu na seksualno zlostavljanje zatvorenika IK-3 i zatvorenice Nukić Hazbe optuženoj se stavlja na teret da je tome prisustvovala, ali bi ona za takvo što mogla odgovarati samo ako je imala ulogu nadređene i efektivnu kontrolu nad prisutnim vojnicima, o čemu takođe nema dokaza. Nadalje je odbrana analizirala iskaze ova dva svjedoka i ukazala na različitosti u njihovim iskazima međusobno, a tako i u odnosu na njihove vlastite ranije iskaze koje su davali u postupku- (dokazi odbrane O-1, O-2, O-16, O-17, O-18 i O-19).

43. Odbrana tvrdi da Tužilaštvo nije dokazalo da je optužena učestvovala na bilo koji način u premlaćivanju ili seksualnom zlostavljanju Nukić Hazbe, a po pitanju navodna „dva šamara“ odbrana ističe da je u praksi zauzet stav da se u smislu kršenja zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije ne sankcioniše svaka ili bilo koja takva radnja, već samo ona radnja kojom je ostvarena zabranjena posljedica, a koja posljedica međutim nije opisana u činjeničnom supstratu optužnice, te ukoliko bi se sud sam upustio u ocjenu nastupjele posljedice počinio bi bitnu povredu odredaba ZKP BiH jer bi na štetu optužene dodao bitan element bića krivičnog djela za koje se optužena tereti. U odnosu na ovu tačku optužnice odbrana je navela i da svjedok IK-3 nije bio civil nego vojno lice, a što je i sam potvrdio na glavnom pretresu, zbog čega nalazi da je ¹⁷sporna kvalifikacija optužnice, odnosno djelo

44. Analizirajući provedene dokaze na okolnosti iz tačke tri predmetne optužnice, odbrana je navela da ne postoji bilo kakav dokaz da je optužena u julu 1992.godine bila pripadnik vojne formacije, kao i da u činjeničnom opisu ove tačke optužnice takođe nedostaje navođenje posljedice u smislu kršenja zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije. Odbrana je analizirala iskaze svjedoka IK-4, Dujanić Željka, i Narić Branislava naglasivši da je svjedok IK-4 svjedočio kako je dobro poznao Kamerić Indiru još od kad je bila curica, ali da je nikada nije vidio na stadionu Polet, dok je svjedok Dujanić Željko nije mogao prepoznati u sudnici, a izvjesnu Indiru je opisao kao osobu plave kose, starosti 26-28 godina. Odbrana naglašava da je svjedok Narić opisao da je izvjesna Indira koja je zajedno sa pet vojnika HVO tukla Dujnić Jovu na sebi imala civilnu košulju svezanu u čvor i maskirne hlače, te je dao opis događaja prema kojem se sve dešavalo unutar svlačionice što je različit opis događaja od onog koji je dao svjedok IK-4 koji je opisao kako se sve dešava vani. Takođe je naglasila da ni svjedok Dujanić ni svjedok IK-4 nisu spominjali metalnu cijev, niti da je bilo ko skakao po prsima oštećenog u štiklama, a kakav opis događaja je dao svjedok Narić. Pored toga, odbrana je iznijela tvrdnju kako nije moguće da osoba koji nosi broj cipela 44, a što je neuobičajeno za ženu, nosi obuću sa štiklama jer se cipele tog broja sa štiklom i ne proizvode. Takođe je ukazano na kontradiktornosti u iskazu ovog svjedoka, a u odnosu na njegove ranije iskaze, pa dovodeći sve navedeno u vezu, odbrana nalazi da iskazi ovih svjedoka ne mogu potvrditi navode ove tačke optužnice, i ovdje naglasivši da Dujnić Jovo nije bio civil nego vojnik što potvrđuje dokaz odbrane O-21b.

45. U odnosu na navode iz tačke 4 optužnice odbrana navodi da Tužilaštvo nije ponudilo ni jedan dokaz. Pa tako svjedokinja IK-1 nije ni bila u zatočeničkom objektu stadiona Polet u vrijeme navedeno u optužnici, odnosno razmijenjena je već krajem mjeseca jula 1992.godine, i izričito je potvrdila da je u ovom objektu bila zatočena mjesec i pet dana. Takođe se navodi da ova svjedokinja izjavila da su žene odvođene i silovane nakon što bi ih odbarali vojnici HVO ili izvjesna Manda, a da je to činila upravo Manda potvrdio je i svjedok Pejić Savo čiji iskaz je pročitana na glavnom pretresu. Svjedokinja je navela da nikada nije ni čula ni vidjela da je izvjesna Indira, koju je opisala kao plavu, krupnu žensku osobu u maskirnoj uniformi, odabrala neku ženu i rekla da izađe. Analizirajući iskaz svjedokinje Nukić Hazbe navodi da je ova svjedokinja uopšte nije pomenula u kontekstu događaja opisanih u ovoj tački optužnice. Svjedokinja IK-5 opisala je da je izvjesna Indira koju je poznavala iz vremena prije kritičnog događaja, ali koju nije mogla prepoznati i u sudnici, dolazila u prostorije u kojima su se nalazile zatočenice, i da je prstom pokazivala na njih da bi nakon pola sata kasnije dolazili vojnici i odvodili ih, dok u tim prilikama Indira nije nikome ništa govorila niti se kome obraćala. Odbrana je ukazala na ranije iskaze ove svjedokinje, prema kojima nikada ranije nije spomenula ove događaje, a što je, po mišljenju odbrane bio simptomatičan slučaj u ovom predmetu i kod ostalih svjedoka. Iako je ova svjedokinja opisala da je Indira pokazala prstom na nju i Hazbu, te rekla da je u tim prilikama Hazba bila sa njom i da je to i ona vidjela, ovaj njen navod svjedokinja Nukić Hazba nije potvrdila. Svjedokinja je na pretresu izjavila da dobro poznaje majku Indire koju je spominjala, te da se ista vratila u Bosanski Brod gdje ju svakodnevno viđa, a što ne odgovara stvarnom stanju, te je i optužena svjedočeći na glavnom pretresu navela da je bolesna i nepokretna i da ni jednog dana poslije 06.10.1992.godine nije živjela u

46. Poseban dio završnih riječi odbrana je posvetila analizi provednih dokaza povodom identifikacije optužene i albiju kojeg je odbrana dokazivala u postupku. Povodom identifikacije optužene od strane Nukić Hazbe navodi se da je svjedokinja izjavila da je prije kritičnog događaja nije poznavala ali da joj je druga zatvorenica, i to Živković Stana rekla o kome se radi jer ju je poznavala od ranije. Međutim iz iskaza svjedoka Živković Stane koji je pročitao na glavnom pretresu proizilazi da ona nije poznavala Indiru prije rata. Svjedokinja Slobodanka Vidić je izjavila da je optuženu znala od prije rata jer je prolazila kroz dvorište njene kuće, međutim odbrana smatra da ovaj navod nije tačan obzirom da su optužena i svjedok Osmičić potvrdili da nikada nije stanovala u kući već u stambenoj zgradi. Svjedok IK-2 koji je vršio prepoznavanje optužene je dao različit opis u odnosu na svjedoke Nukić, Narić i Vidić, te je za njega simptomatično da nikada prije svjedočenja na glavnom pretresu nije spominjao optuženu, te je prilikom svjedočenja identifikovao Indiru sa prezimenom Kamerić iako to tada nije bilo njeno prezime, pa je izjavio da je tako rekao jer je sada poznaje pod tim prezimenom što nije tačno jer nakon 1992.godine optužena nije nikada kročila u Bosanski Brod. Odbrana je dalje analizirala iskaze svjedoka Osmičić Ferida i Bundavica Rešada koji su Indiru u vrijeme inkriminisanog perioda opisali kao osobu krupnije građe, crne kose i koja je nosila naočale tamnih okvira, a što je i optužena potvrdila na pretresu kada je navela da od osnovne škole ima dioptriju minus sedam i minus šest i da kontaktne leće nosi tek od 1995.godine. Jasno je da je i u inkriminisanom periodu stalno morala nositi naočale jer bi bez njih bila praktično slijepa.

47. S druge strane odbrana navodi da su svjedoci opisivali da je Indira koja je dolazila u zatočenički objekat bila osoba plave kose koja je hodala našminkana u štiklama i maskirnoj uniformi, a kakav je opis dala i svjedokinja Čavalić Snježana, izričito tvrdeći da ta osoba nije optužena koja sjedi u sudnici, jer je osoba sa stadiona Polet bila „za glavu“ niža od nje, te je imala potpuno drugačiji izgled i ten. Prema iznesenom stavu odbrane jasno je da ta osoba nije optužena Indira Kamerić jer u spisu su materijalni dokazi koji nedvosmisleno potvrđuju da je ona bila radnica u opštini Bosanski Brod u relevantnom periodu i da je bila predsjednik komisije za pečaćenje stanova, pa bi bilo čudno da je nakon posla u opštini ili u neko vrijeme kada nije radila u opštini, trčala na stadion Polet ili u zgradu milicije kako bi zlostavljala zatvorenike, a naročito stoga što je ona intelektualac, diplomirani pravnik, dugogodišnji sudija i uposlenik državne institucije, pa je jedini prijedlog odbrane da je sud oslobodi od optužbe.

II. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

48. Vijeće je, prije svega pristupilo razmatranju pitanja primjene materijalnog zakona u odnosu na inkriminacije stavljene na teret optuženoj, i to polazeći prvenstveno od principa zakonitosti propisanog u članu 3. KZ BiH i principa vremenskog važenja krivičnog zakona, a koji je propisan u članu 4. KZ BiH, te člana 7. stav 1. EKLJP i člana 15. stav 1. MPGPP, a iz kojih odredaba proizilazi jedan od temeljnih principa da se na učinioca krivičnog djela

primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja djela (tempus regit actum), od kojeg principa, je moguće odstupiti jedino u interesu optuženog, odnosno kasniji zakon primjeniti samo u situaciji ako je on blaži za učinioca.

49. Iz optužnice proizlazi da su inkriminisane radnje počinjene u periodu od aprila mjeseca 1992.godine do sredine oktobra iste godine, a u kojem periodu je bio na snazi KZ SFRJ koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ. Predmetnom optužnicom inkriminisane radnje su kvalifikovane u skladu sa KZ BiH.

50. Kod razmatranja pitanja koji je zakon blaži za učinioca u konkretnom slučaju, Vijeće je imalo u vidu stav Ustavnog suda BiH, koji je zauzet u više predmeta u kojima su optuženi bili oglašeni krivim za krivična djela propisana kako ranijim (preuzeti KZ SFRJ), tako i naknadno donesenim zakonom (KZ BiH), tačnije krivična djela Genocida, Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i Ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, a u kojim predmetima je Ustavni sud, suprotno stavu Suda BiH, a i svojim ranijim stavovima, zaključio da je preuzeti KZ SFRJ blaži po učinioca i to nalazeći da je tim zakonom, a nakon ukidanja smrtne kazne, zapriječena blaža kazna za navedena krivična djela i to kako u pogledu minimuma (zapriječena kazna zatvora od najmanje 10 godina, u odnosu na 5 godina zatvora koliko je kao najmanja kazna zapriječeno po KZ SFRJ), tako i maksimuma zakonom zapriječenih kazni (45 godina dugotrajnog zatvora u odnosu na 15, odnosno 20 godina zatvora).

51. Imajući u vidu navedene stavove Ustavnog suda BiH prema kojima kasniji zakon, odnosno KZ BiH, nije povoljniji za učinioca, to Vijeće nalazi da u konkretnom slučaju nije opravdano odstupiti od pravila primjene zakona koji je bio na snazi u vrijeme radnji inkriminisanih optužnicom, odnosno preuzetog KZ SFRJ.

III. NALAZI SUDA

A. OSUĐUJUĆI DIO IZREKE PRESUDE

52. Vijeće je optuženu Kamerić Indiru oglasilo krivom za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, a koji u relevantnom dijelu glasi

“Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredida se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, **mučenja, nečovječna postupanja**,ili **ko izvrši** neko od navedenih djela, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.“

53. Iz zakonske definicije krivičnog djela, kao i sudske prakse, proizilaze sljedeći elementi bića krivičnog djela:

(a) Kršenje pravila međunarodnog prava mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;

(b) Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili

okupacijom;

(c) Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava;

(d) Počinilac mora narediti ili počiniti djelo;

(a) **Radnje stavljene na teret optuženoj počinjene su u toku oružanog sukoba;**

54. Optužnicom se tvrdi da radnje optužene ispunjavaju elemente kršenja pravila međunarodnog humanitarnog prava (MHP), odnosno da su suprotne članu 3. IV Ženevske konvencije, koja odredba sankcioniše zabranjena ponašanja u oružanom sukobu koji nema karakter međunarodnog sukoba.

55. Vijeće konstatuje da su sudovi, kako domaći, tako i međunarodni zaključili da se ovaj član primjenjuje ne samo na unutrašnje sukobe, nego i na sukobe međunarodnog karaktera, obzirom da je sadržaj istog postao dijelom međunarodnog običajnog prava. Naime, nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, ukoliko su slijedeći uslovi ispunjeni: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti, a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu. U konkretnom slučaju Vijeće je našlo da su svi uslovi ispunjeni, a kako će to dalje biti obrazloženo.

56. Pored kršenja zajedničkog člana 3. konvencija, optuženoj se na teret stavlja i kršenje, odnosno postupanje suprotno članu 5. *Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12.08.1949. godine, o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba* (Dopunski protokol II) kojima se pruža zaštita osobama čija je sloboda ograničena u vrijeme nemeđunarodnog oružanog sukoba definisanog članom 1. istog Protokola.

57. Međutim, u toku postupka Tužilaštvo nije ponudilo dokaze o obvezi primjene navedenog protokola u konkretnom oružanom sukobu, odnosno nije dokazivalo da se radi o oružanom sukobu koji se odvija na teritoriji visoke strane ugovornice između njenih oružanih snaga i otpadničkih oružanih snaga ili drugih organiziranih naoružanih grupa koje, pod odgovornom komandom, vrše takvu kontrolu nad dijelom njene teritorije koja im omogućuje da vode neprekidne vojne operacije i primjenjuju ovaj Protokol (član 1. Protokola).

58. Vijeće nalazi da nedokazivanje uslova za primjenu pravila MHP isključuje mogućnost postojanja krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom kod kojih je kršenje tih pravila predviđeno kao objektivni uslov inkriminacije. Obzirom da nisu dokazani uslovi za materijalno polje primjene Dopunskog protokola II, Vijeće nije ni razmatralo da li su radnje koje su optuženoj stavljene na teret, počinjene u suprotnosti sa odredbama

ovog protokola.

59. Vijeće je razmatralo kršenje isključivo u odnosu na zajednički član 3. Konvencija obzirom da je isti primjenjiv u konkretnom slučaju, a imajući u vidu da je Tužilaštvo, kako će biti kasnije obrazloženo, dokazivalo da su radnje počinjene u kontekstu oružanog sukoba, te obzirom da primjenjivost ove odredbe konvencija ne ovisi o karakteru oružanog sukoba (međunarodni ili nemeđunarodni).

60. Oružani sukob postoji kada god postoji pribjegavanje oružanoj sili između država ili je to produženo oružano nasilje između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili između takvih grupa unutar jedne države. Kao što je već navedeno, u smislu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija priroda ovog oružanog sukoba nije relevantna.

61. Tokom postupka među stranama u postupku nije bilo sporno postojanje oružanog sukoba u inkriminisano vrijeme i na području relevantnom za optužnicu a i Vijeće je utvrdilo postojanje istog na osnovu saglasnih iskaza saslušanih svjedoka kako optužbe tako i odbrane, kao i materijalnih dokaza u koje je Vijeće izvršilo uvid.

62. Činjenica da je u vrijeme izvršenja radnji koje se optužnicom stavljaju na teret postojalo ratno stanje nesumnjivo proizilazi iz Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju ratnog stanja od 20.06. 1992.godine u kojoj se navodi o agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu koja je utvrđena od strane Savjeta bezbjednosti UN-a Rezolucijom 752 od 18.maja 1992.godine.¹⁰ O oružanom sukobu između snaga VRS s jedne strane i snaga HVO-a, tada u sastavu oružanih snaga RBiH (s druge strane) u inkriminisanoj periodu na području Bosanskog Broda svjedočili su svi svjedoci kako optužbe tako i odbrane, a takav zaključak proizilazi i iz dokaza odbrane –*Izveštaj radne grupe Vlade SRBiH o starju funkcionisanja organa vlasti u Opštini Bosanski Brod od 25.03.1992.godine* u kojem se dokumentu, između ostalog, navodi da je nakon nastalih sukoba Predsjedništvo Skupštine Opštine dana 05.marta 1992.godine donijelo odluku o formiranju Kriznog Štaba odbrane Bosanskog Broda. Obzirom da se radilo o graničnom području između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, oružani sukob koji se ranije odvijao na području Republike Hrvatske, praktično se prenio i na Bosnu i Hercegovinu, gdje su se u području relevantnom za optužnicu (Bosanski Brod) sukobile snage HVO (tada u sastavu oružanih snaga RBiH) i oružane snage koje su kasnije činile VRS (Vojska Republike Srpske).

(b) **Radnje stavljene na teret optuženoj u vezi su sa oružanim sukobom**

63. Međunarodna sudska praksa je utvrdila da bi se djelo označilo kao ratni zločin mora postojati dovoljan *nexus* sa ratom odnosno oružanim sukobom, tj., djela optuženog moraju biti „u tjesnoj vezi sa ratom, oružanim sukobom“. Ova tjesna veza ne znači nužno da se borbe

¹⁰**T-18 i T-19** -Odluka Predsjedništva RBiH o proglašenju neposredne ratne opasnosti Službeni List RBiH od 09.aprila1992. godine i ratnog stanja, Službeni List RBiH od 20.06.1992. godine

moraju zaista voditi na teritoriji gdje su djela izvršena. Žalbeno vijeće MKSJ u predmetu *Tadić* je smatralo da se: „*međunarodno humanitarno pravo primjerjuje na cjelokupnoj teritoriji zaraćenih država ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, na cjelokupnoj teritoriji pod kontrolom strane u sukobu, bez obzira vode li se tamo borbe ili ne, i nastavlja se primjerljivati sve do zaključenja mira, ili u slučaju unutrašnjih oružanih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno iješerje.*“

64. Nadalje, „ne traži se zapravo uzročno-posljedična veza između rata, oružanog sukoba i počinjenja zločina. U najmanju ruku traži se da je postojanje rata, oružanog sukoba u znatnoj mjeri uticalo na sposobnost počinioca da počinii zločin, njegovu odluku da ga počinii, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen“.¹¹

65. Ocjenom provednih dokaza, Vijeće zaključuje da su radnje stavljene na teret optuženoj bile u odlučujućoj mjeri povezane sa oružanim sukobom. Naime, detaljnom analizom i dovođenjem u vezu dokaza Tužilaštva utvrđeno je da je optužena u vrijeme počinjenja krivičnog dijela pripadala hrvatskim oružanim snagama, i to kao pripadnica 101. Bosanskobrodske brigade Hrvatskog vijeća odbrane (HVO), a koje snage su u tom periodu bile u sastavu oružanih snaga R BiH.

66. Ovaj status optužene odbrana tokom postupka osporavala, kako osporavajući dokaze Tužilaštva, tako i provođenjem dokaza odbrane. Tako je optužena Kamerić Indira svjedočeci na glavnom pretresu negirala da je bilo kada bila pripadnik bilo koje vojne formacije, odnosno, tvrdi da je u inkriminisanom periodu bila civilno lice zaposleno u opštini Bosanski Brod kao diplomirani pravnik, te da je dobila poziv za radnu obavezu i raspoređena u sekretarijat za privredu opštine.

67. Ona je u detaljnom iskazu izjavila da je od rođenja živjela u Bosanskom Brodu. Prvo njeno zaposlenje je u Opštini Bosanski Brod 15. januara 1988. godine u sekretarijatu za privredu kao diplomirani pravnik, kao stručni saradnik za urbanizam, građevinarstvo, stambene i komunalne poslove, gdje je radila do 06.10. 1992.godine kada odlazi u Slavonski Brod nakon što su Bosanski Brod zauzele snage VRS-a, a nakon toga u Njemačku, gdje je ostala do 1998. godine, kada se vratila sa svojom porodicom u Tuzlu gdje je 1999. godine počela da radi kao sudija za prekršaje, a potom od 2007. godine u Federalnoj poreznoj upravi.

68. Dalje je navela da je po izbijanju ratnih dejstava imenovana za predsjednika komisije za pregled i “pečaćenje” napuštenih stanova, koju je komisiju formirao *Krizni štab opštine Bosanski Brod*, a koja se formalno-pravno sastojala od pet članova, ali su u stalnom sastavu uvijek bili tri člana i to ona kao predsjednik komisije, te članovi komisije Glavaš Ivo i Benematić Anka. Obilazili su napuštene stanove na području grada Bosanski Brod, obzirom da je stanovništvo usljed ratnih dejstava napustilo svoje stanove, evidentirali ih i potom pečatili i zapisnički konstatovali kako bi ih zaštitili od pljačke i provale. Spiskove su dalje dostavljali Kriznom štabu opštine. Ovaj su posao radili od aprila pa sve do 06. oktobra 1992.godine i bio je obiman i zahtjevan obzirom na broj stanova u kolektivnim zgradama, pri čemu se znalo dogoditi da se raniji korisnici vrate i nakon toga su se obraćali kriznom štabu koji je donosio

¹¹ Presuda žalbenog vijeća u predmetu MKSJ- *Kunarac i dr.* paragraf 102

odluke da se njima izvrši povrat tog stana. Sjedište komisije je bilo u kancelariji zgrade opštine Bosanski Brod. Dalje je navela da je izbijanjem ratnih dejstava ostalo jako malo uposlenika, zbog čega je između ostalog, vrlo često vršila i popisivanje i podjelu humanitarne pomoći civilnom stanovništvu. Osim toga je radila i na izdavanju potvrda za prelazak preko mosta iz Republike Bosne i Hercegovine u Republiku Hrvatsku civilnom stanovništvu, bilo je puno izbjeglica, a stanovništvo je išlo ljekarima ili po namirnice, te je zbog svega ovoga na posao dolazila ujutru u 7,00 sati i ostajala do 17,00 ili 18,00 sati, a ponekad i po cijelu noć. Zbog svakodnevnih granatiranja, i snajperskog djelovanja, kao i avio napada na most koji se nalazi u neposrednoj blizini zgrade opštine, vrlo često su posao obavljali i u podrumu.

69. Činjenicu navedenu u *Dopisu ministarstva odbrane brcj 08-042873-7/06 od 02.08.2006. godine* koji je upućen Okružnom tužilaštvu Doboj (T-30), da se ime Vrbanjac Indira nalazi na platnom spisku za august i septembar '92. godine kao pripadnik 101. bosansko-brodske brigade HVO, objašnjava na način da u vrijeme ratnih zbivanja u dužem vremenskom periodu uposlenici opštine nisu dobivali nikakve plaće za svoj rad, i da su kasnije vršene simbolične isplate, te da sigurno zna da je jednom dobila pedeset maraka. Opština tada nije imala svoj budžet niti bilo kakva novčana sredstva, zbog čega je novac isplaćivala vojska preko nekih spiskova.

70. Takođe je negirala da je ikada odlazila u zgradu policije jer za to nije imala potrebe, a osim toga nije bilo sigurno kretati se prema toj zgradi ispred koje je bio brisani prostor. Tvrdi da iz istih razloga nikada nije odlazila na stadion Polet u tom periodu, niti je, sve do 2007.godine kada je protiv nje poveljen postupak u Okružnom tužilaštvu u Doboju, imala saznanja o tome da se na stadionu nalaze zatočeni ljudi.

71. Kao potkrepljujuće dokaze iskazu optužene da je u inkriminisanom periodu obavljala poslove u opštini Bosanski Brod odbrana je provela materijalne dokaze i to O-10- *Radna krjižica*, O-11- *Fješer je Kriznog štaba općine Bosanski Brod od 09. 04.1992* i O-12- *Odluka o napuštenim stanovima općine Bosanski Brod od 08.04.1992.godine*, te saslušala svjedoke Osmičić Ferida i Bundavica Rešada.

72. Svjedok odbrane Osmičić Ferid naveo je da je neposredno pred izbijanje ratnih sukoba imenovan za imama u Bosanskom Brodu, gdje je živio od 1977. godine pa sve do 06.oktobra 1992.godine kada je došlo do okupacije grada od strane srpskih snaga. Pojasnio je da se njegova kuća nalazila u centru grada i da je po gradu stalno djelovano iz artiljerijskog oružja. Kretanje stanovništva po gradu je bilo skoro nemoguće. U tom periodu je svakodnevno morao odlaziti u zgradu opštine u Bosanskom Brodu, koja je od njegove kuće udaljena par metara, odnosno dijelila ih je zajednička ograda. Optuženu poznaje još kao učenicu iz osnovne škole, a poznavao je i njenu porodicu, te navodi da je živjela pedesetak metara od džamije, i to u stanu stambene zgrade, a radila je u imovinsko pravnoj službi u opštini. Viđao ju je za vrijeme rata u opštini svakodnevno. Mada nije svaki dan kontaktirao sa njom nemoguće ju je bilo neprimjetiti jer je konstitucijom i svojom fizionomijom odudarala od većine službenika, a zna da je između ostalog i izdavala propusnice za prelazak preko mosta i odlazak u Hrvatsku.

73. Svjedok odbrane Bundavica Rešad naveo je da je prije počinjanja ratnih sukoba imao firmu za prevoz putnika autobusom na relaciji Tuzla-Beč, i da je vozio iz Tuzle preko Orašja dok nije

most srušen, pa je od aprila 1992.godine do kraja juna iste godine vozio autobus dionicom preko Bosanskog Broda i to jednom sedmično. Dolaskom na punkt na mostu morao je ići u zgradu opštine, koja je od mosta bila udaljena oko 500 metara, da traži dozvolu za prelazak u Hrvatsku na osnovu spiska putnika koji su se nalazili u autobusu. Po dozvolu je išao kod ženske osobe na koju ga je uputio portir i rekao da se zove Indira. Uvijek je dobijao potvrdu od Indire, a jednom kada je došao kasno po noći Indira nije bila u kancelariji, ali je portir nekoga po nju poslao i ona je došla i izdala dozvolu.

74. Ove svjedoke odbrana je istovremeno saslušala i na okolnost opisa i izgleda optužene u inkriminisanom periodu. Tako je svjedok Osmičić Ferid optuženu opisao kao „*visoku osobu, krupna kost, punašnija, debja, teža od drugih, crne kose, sa naočalima tamnih okvira, uvijek u civilncj oajeći, principijelna, izuzetno odgovorna osoba, i profesionalno odrađivala svcj posao*“. Svjedok Bundavica Rešad je osobu koja se zvala Indira i koja mu je izdavala propusnice za prelazak mosta opisao kao „*osobu tridesetih godina, korpulentna, crne kovrdžave kose dignute u punđu, sa dioptrjskim naočalima*“.

75. Sama optužena je svjedočeći navela da je visoka 1,76 metara, da je imala crnu, dugu kosu koju je uvijek vezala u punđu ili u rep i da je nosila naočale. Obzirom da ima, odnosno nepravilno nakrivljene rožnjače sa velikim cilindrom i dioptrijom minus sedam i minus šest, to navodi da dioptriju ima i danas, a od 1995.godine koristi umjesto naočala kontaktna sočiva. Navela je da je njena prirodna boja kose crna i kosu nije farbala u drugu boju u periodu od aprila do oktobra '92. godine.

76. Na okolnosti dioptrije kod optužene odbrana je provela i dokaz O-9- *nalaz očne klinike dr.Sefić od 29.08.2014.godine* u kojem je navedeno da optužena od četvrte godine života nosi naočale radi kratkovidnosti, a od 1995.godine kontaktna sočiva i da se radi o urođenoj ... koja je korigovana sočivima.

77. Nadalje, odbrana je provela i subjektivne i objektivne dokaze u prilog tvrdnji da je moguće da je došlo do zamjene identiteta, te da se zapravo radi o drugoj osobi koju u svojim iskazima opisuju oštećeni kada, u kontesktu radnji opisanih optužnicom, spominju osobu sa imenom Indira.

78. Tako svjedok odbrane Čavalić Snježana navodi da je usljed ratnih dešavanja i nekih okolnosti koje je je opisala, ali koje nisu relevantne za ovaj predmet, sa komadantom vojske u Bosanskom Brodu dogovorila da će se obaviti razmjena jednog člana njene porodice koji se nalazio na teritoriju koji je držala suprotna strana u sukobu. Po dolasku pred stadion u Bosanskom Brodu gdje su došli po zarobljenike za razmjenu, izašla je naoružana žena u uniformi kojoj je rečeno da je naredba iz komande da se pripremi pet zarobljenika za razmjenu, na šta je ta žena rekla da ne prilaze jer će ih ubiti. Muškarac koji je bio zadužen ispred komande obratio joj se imenom *Indira* i ponovio da je to naređenje iz komande. Tu osobu koju su nazvali Indira svjedokinja je opisala kao nižu od sebe (a ona je visoka 178 cm) krupna, u uniformi, naoružana, riđe kose sa pjegicama na licu, te joj je kasnije čovjek sa kojim se vozila rekao da je ta žena iz Odžaka i da joj je porodica stradala. Svjedokinja je negirala mogućnost da je žena koju je opisala, ista žena kao i optužena koju vidi u sudnici i navela je da na uopće ne liči na osobu koju je vidjela krtitične prilike pred stadionom u Bosanskom

Brodu.

79. Takođe, obzirom da su pojedini svjedoci naveli da je osoba sa imenom Indira zlostavljala zatvorenike tako što je u štiklama skakala po njima, odbrana je i ovu okolnost navodila u prilog tvrdnji da se radi o nekoj drugoj osobi, navodeći da optužena nikada nije nosila obuću sa štiklom. Naime, optužena je svjedočeći navela da da nosi broj cipele 44 i to od šestog razreda osnovne škole, i da je tada bila visine koju i sada ima, te da obzirom na tu veličinu cipele, nije nikada bila u prilici da nađe štiklu jer je opšte poznata činjenica da se ženske cipele sa petom rade do broja 41.

80. U prilog tvrdnji da postoji mogućnost da je u inkriminisanom periodu u Bosanskom Brodu na stadionu Polet postojala neka ženska osoba sa imenom Indira, a koja zapravo nije ista osoba kao i optužena Indira u ovom postupku, odbrana je provela i materijalni dokaz O-6 - *Službena zabiješka CSB Barja Luka od 27.10.1992. godine* iz koje proizilazi da su je sačinili operativni radnici Radulović, Šajinović i Stjepanović i u kojoj se između ostalog navodi:

„...preko naših izvora došli smo do saznanja o većem brčju pripadnika ustaških formacija sa područja Bosanskog Broda. Među najkarakterističnije bcjovnike „izvori“ su naveli:Lošić Indira, stara oko 30 godina, izuzetno svirepa prema zatočenim srbima u Bosanskom Brodu...“.

81. Odbrana je provela i dokaze set dokumenta uveden pod bojem O-21- među kojima i dokument pod nazivom *pripadnici V.P. pri prvj bosansko brodsckj brigadi* (bez datuma i potpisa), zatim *spisak vcjnih policajaca kcji će raditi na mostu od 08.07.1992.godine*, *spisak pripadnika V.P pri prvj bb Brigadi* (bez datuma, a u potpisu zapovjednik v.p. Marinić Zdravko), *raspored dežurstava 12.06.-13.06.1992.godine* zapovjedništvo vp Bosanski Brod, u kojim dokumentima nije navedeno ime optužene u bilo kojem svojstvu.

82. Vijeće je detaljno razmotrilo i cijeno ove dokaze odbrane, kao i dokaze koje je provelo Tužilaštvo, te je utvrdilo da u slučaju optužene nije došlo do zamjene identiteta i istovremeno van svake sumnje utvrdilo činjenicu statusa optužene u 101.brigadi HVO u inkriminisanom periodu.

83. Naime, Vijeće je je prihvatilo kao relevantan materijalni dokaz Tužilaštva na ovu okolnost - Dopis federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata od 30.03.2011.godine (dopis ministarstva), odnosno dokumente u prilogu dopisa -ovjerene kopije dva dokumenta i to: *izvod iz Kontrolna lista pripadnika 101.brigade HVO Bosanski Brod 14.08.1992.godine* u kojem je na strani 46 pod rednim brojem 2748 upisano ime Vrbanjac (Muniba) Indira na dužnosti načelnika krim službe, te *izvod iz popis vcjnih osoba 101. Brigade HVO Bosanski Brod-platne liste za 8. i 9. mjesec 1992.godine* u kojim je takođe upisano ime Vrbanjac (Muniba) Indira (T-28).

84. Tačno je da se u ovom dopisu ministarstva navodi da se optužena ne nalazi u službenoj evidenciji ministarstva, niti da je upisana u VOB-1, 2 i 3 kao i VOB 1-žene i ostali, međutim, kod postojanja drugih dokaza, i to navedene kontrolne liste pripadnika i popisa vojnih osoba koji potiču iz relevantnog perioda i koji, cijeneći ih sa drugim provedenim dokazima nesumnjivo

ukazuju na njen status u oružanim snagama, Vijeće ovu okolnost ne nalazi od odlučnog značaja na način kako to prezentira odbrana.

85. Nadalje, nije sporno ni da se u dokumentu -dopis Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine od 02.08.2006.godine (T-29) navodi da uvidom u raspoloživu dokumentaciju nije utvrđeno da je imenovana bila pripadnik jedinica iz sastava A RBiH i da činjenica da se ista nalazila na platnom spisku tadašnje 101.Bosasnkobrodske brigade "*ukazuje na mogućnost rjene pripadnosti jedinicama HVO*".¹² Odbrana je iz ovakvog dopisa nadležnog ministarstva zaključila da ni ministarstvo, kao jedini nadležan organ za utvrđivanje statusa, nije sigurno u pripadnost optužene nekim vojnim jedinicama, jer i oni sami tvrde da *postoji takva mogućnost*. Imajući u vidu ovakav dopis ministarstva, odbrana smatra da ni sud ne može donijeti drugačiji zaključak na osnovu istih dokumenta od ovog koji je donijelo ministarstvo, zbog čega se ti dokazi ne mogu cijeniti kao dokazi van razumne sumnje o takvom njenom statusu.

86. Razmatrajući prigovore odbrane u ovom pravcu, Vijeće se slaže sa konstatacijom da ovi dokazi nisu dokazi takvog kvaliteta na osnovu kojih bi se van svake sumnje moglo zaključiti o pripadnosti vojnim formacijama i da u konačnici predstavljaju samo mogućnost da je ista bila pripadnik, kako je to i u dopisu ministarstva navedeno. Međutim, kada se ova mogućnost cijeni u vezi sa ostalim provedenim dokazima, odnosno činjenicom koja proizilazi iz saglasnih iskaza svjedoka optužbe da su optuženu, odnosno osobu koja se tada zvala Vrbanjac Indira, majke Nevze djevojačkog prezimena Ćosić, viđali u stanici milicije i na stadionu Polet, obučenu u uniformu VP HVO-a, zajedno sa drugim pripadnicima HVO-a, odnosno u kancelarijama na spratu iznad svlačionica u kojima su smješteni zatvorenici, a kako će to dalje biti obrazloženo u presudi, onda ovi dokazi van svake sumnje ukazuju na takav njen status. Navedenom zaključku u prilog govori i činjenica da je u spornom dokumentu - izvodu iz kontrolne liste pripadnika 101.BB Brigade, ime optužene koja se tada prezivala Vrbanjac, navedeno na dužnosti *načelnika krim službe*, a upravo takav status i značenje njenim radnjama pripisuju brojni svjedoci koji svjedoče o njenoj ulozi u ispitivanju i prikupljanju informacija od zatvorenika.

87. O navedenom Vijeće zaključuje iz iskaza svjedokinje Slobodanke Vidić kada opisuje da je Indira Vrbanjac prisutna prilikom njenog ispitivanja od strane vojnika HVO o informacijama vezanim za njenog nevjenčanog supruga, zatim Pavlović Srete koji je osobu imena Indira viđao u kancelarijama na spratu iznad prostorija za zatvorenike na stadionu Polet, zatim svjedokinje IK-1 koja navodi da je odvedena na ispitivanje "*u kancelar.je vcjne polic.je HVO kod gospođe Indire*" i da ju je ona zajedno sa još dva policajca ispitivala o tome gdje joj se nalazi sin, svjedoka IK-3 i Dujanić Željka koji navode da smatraju da je Indira imala svojstvo "inspektora", iz iskaza svjedoka Stojković Koviljke pročitano na glavnom pretresu u kojem svjedokinja navodi da je nju i njenog supruga po dolasku na stadion Indira Vrbanjac upisala u neku evidenciju, kao i da ih je ispitivala o tome da je njihov sin oženio hrvaticu i da su se razveli, te svjedoka IK-2 koji je opisao događaj kojem je prisustvovao kada je Indira ispitivala

¹² T-29- dopis Ministarstva odbrane BiH broj: 08-04-2873-7/06 od 02.08.2006. godine T-30- dopis Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj: 07-03-813-3/10 od 20.10. 2010. godine,

neku ženu i tražila od nje informacije o njenim sinovima udarajući je pri tom nožem po nozi, te na kraju i same oštećene Nukić Hazba u vezi sa događajem iz tačke jedan osuđujućeg dijela izreke presude i događaju koji je ovom prethodio, a kada je po dovođenju na stadion odvedena u kancelarije gdje joj je Indira "pročitala optužnicu" i od nje oduzela dokumente, iz kojih okolnosti predmetnog događaja jasno proizilazi da je oštećena bila podvrgnuta zlostavljanju upravo u cilju prikupljanja određenih informacija.

88. Pored toga, Vijeće je kao veoma bitan dokaz i značajnu činjenicu cijeno i to da je izvršen obračun dodatne plaće za Vrbanjac (Muniba) Indiru JMB ... u ukupnom iznosu 3.200,00 KM, a koji podatak je evidentiran u bazi izdatih uvjerenja o dodatnoj plaći pripadnika OS Hr H-B, a što prema *Dopisu Federalnog ministarstva za pitar.ja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata brcj:07-03-813-3/10 od 20.10.2010.godine* (T-30) odgovara periodu od osam mjeseci sudjelovanja u oružanim snagama. Dovodeći u vezu navedeno, sa činjenicom da je optužena navela da je od početka sukoba pa do zauzimanja Bosanskog Broda od strane VRS, odnosno do oktobra 1992.godine bila u Bosanskom Brodu, nakon čega je napustila Bosnu i Hercegovinu i vratila se nakon okončanja sukoba, to proizilazi da joj je obračun dodatne plaće evidentiran upravo za period od marta do oktobra 1992.godine, a koji period odgovara inkriminisanom periodu iz optužnice.

89. Dakle, kao bitnu okolnost Vijeće cijeni da je optuženoj obračunata dodatna plaća kao pripadniku oružanih snaga, te nalazi da je ova činjenica od odlučnog značaja, u odnosu na činjenicu da "*podaci o vcjnom angažmanu za osobu Vrbar.jac Indira nisu evidentirani u nadležncj organizacioncj cjelini*", kako se to u istom dopisu navodi.

90. Na kraju, mada je odbrana osporavala zakonitost i autentičnost dokaza dostavljenog uz Dopis Okružnog tužilaštva Doboj broj KT-rz-15/03 od 12.10.2010.godine- dokument sa naslovom "*Spisak pripadnika Vcjne polic.je na dan 28.lipar.j 1992.godine*" (T-31) u kojem je takođe navedeno da je osoba Vrbanjac Indira načelnik krim policije, Vijeće je isti prihvatio u ograničenom obimu.

91. Naime, Vijeće je imalo u vidu činjenicu da dokaz nije uložen u originalu, kao i da iz kopije dokumenta proizilazi da original dokumenta nije potpisan niti je navedeno ko ga je sačinio. Međutim, Vijeće je dovođenjem u vezu sa ostalim provedenim dokazima zaključilo da se radi o kopiji autentičnog dokumenta i to cijeneći činjenicu da sadržaj dokumenta, odnosno spisak pripadnika vojne policije sa dužnostima koje obavljaju, zaista odgovara onome o čemu su svjedočili svjedoci, pa tako svjedoci od ženskih osoba u zatvoru spominju izvjesnu *Mandu* koju su viđali u kancelarijama (u dokumentu je navedeno da je osoba sa imenom Manda Đaković obavljala dužnost referenta), izvjesnu *Ruk.ju* (u dokumentu je navedeno da je osoba imena Rukija Slabić obavljala dužnost skladištara), izvjesnu *Sabinu* (u dokumentu je navedeno da je osoba sa imenom Sabina Teljigović obavljala dužnost referenta krim službe), te izvjesnu *Ankicu* (u dokumentu navedeno da je osoba Ankica Mandić obavljala dužnost skladištara), zatim Kurdija Mladena i Jozić Luku koje svjedoci imenuju kao zapovjednika i zamjenika zapovjednika, a kako su ove osobe i označene u spornom dokumentu, zatim policajca sa prezimenom Odošašić (u dokumentu su navedna dva lica sa ovim prezimenom od kojih jedan policajac i jedan dežurni), policajac sa imenom Jakub Brahmčić (kako je i naveden u dokumentu), izvjesni Alminko sa nadimkom Staljo (u dokumentu se navodi da je Alminko

Islamović na dužnosti zapovjednika voda vojne policije), kao i policajci sa imenima Tadija Lepan, Čabraja Drago itd.¹³

92. Kao relevantna, uzeta je u obzir i činjenica da je dokument dostavljen u prilogu krivične prijave broj 02-963/93 od 09.08.1993.godine od ovlaštenih službenih lica CSB Doboj, te da se u dopisu Okružnog tužilaštva Doboj navodi da je nakon izvršenih provjera utvrđeno da je dokument pronađen u Komandi HVO u Bosanskom Brodu nakon što su jedinice te vojske napustile ovaj grad.

93. Razmatrajući pitanje eventualne zamjene identiteta, Vijeće je cijeniło iskaz svjedokinje Vidić Slobodanke, kao iskaz svjedoka koji van svake sumnje potvrđuje činjenicu da se u slučaju osobe Indira, čije su radnje opisane optužnicom, odnosno osuđujućim dijelom izreke presude, radi upravo o optuženoj Kamerić Indiri čije je djevojačko prezime Vrbanjac, te čija je majka Nevzeta djevojačkog prezimena Ćosić.

94. Naime, ova je svjedokinja navela da je po dovođenju i zatvaranju u svlačionice stadiona Polet zatražila od vojnika da bude saslušana i da joj kažu zbog čega su ona i njena jetrva tu zatvorene. Kada su joj rekli da je „...*glavna Indira*“, ona se obradovala obzirom da joj je, kako to navodi, Indira komšinica, odnosno kako je to pojasnila, zgrada u kojoj je svjedokinja stanovala nalazila se „...*iza leđa kuće rjenog dede, rjene mame, prolazila sam kroz to dvorište sto puta da idem u trgovinu*...“. Osjetila je olakšanje jer je smatrala da je Indira dobro poznaje, zbog čega je tražila da je policajac najavi kod nje na razgovor, a zaključila je da je to upravo ta Indira obzirom da je policajac rekao i prezime Ćosić. Dodatno je pojasnila da se zna sa njom tako što su se pozdravljali u prolazu kada bi prolazila kroz dvorište, kojim je išla prečica do trgovine, i da njoj nikada nisu branili da ide tim putem. Opisala ju je kao „*punačku osobu, svjetle puti i svjetle kratke kose*“.

95. Svjedokinja je dalje navela da su je obavijestili da Indira neće da je primi na razgovor. Kasnije je i vidjela tu osobu za koju je smatrala da je upravo ta Indira, i to jedne prilike kada je bila zlostavljana. Naime, taj događaj je opisala na način da su je dvojica vojnika ispitivala u jednoj prostoriji koja se nalazila na spratu iznad svlačionica i tražili informacije o čovjeku sa kojim se viđala, i da su je nakon davanja odgovora na pitanja udarali palicom po rukama, pa da se nakon nekog vremena otvorio zastor, koji je, kako je opisala bio na vratima prostorije, te se iza zastora pojavila Indira sa još dvojicom vojnika koji su joj postavili još neka pitanja, nakon čega je jedan od njih rekao da je dosta i da je vode. Sigurna je da je to bila Indira jer je bila na maloj udaljenosti i nije bio mrak u toj prostoriji.

96. Odbrana je u unakrsnom ispitivanju pokušala dovesti u pitanje iskaz svjedokinje tvrdeći da u ranijoj izjavi¹⁴ koju je davala u istrazi, iako je detaljno opisala događaj ispitivanja i udaranja

¹³ Transkript sa pretresa od 03.07.2014.godine- svjedok IK-5 strana5; transkript sa pretresa od 08.05.2014.godsine strana 13- svjedok Pavlović Sreto; Transkript sa pretresa od 30.04.2014.godine strana 14- svjedok Narić Branislav; strana 10 transkripta od 27.03.2015.godine- svjedok Narić Branislav; Strana 15 transkripta od 25.02.2014.godine svjedoka Dujanić Željko; zapisnik o saslušanju svjedoka Sofija Vidić sačinjen od strane Osnovnog suda Derventa broj Kri 84/94 od 12.11.1994.godine-pročitano na glavnom pretresu T-9;

palicom, nigdje nije spomenula ni Indiru, niti da se ona navodno pojavljivala iza zastora. Vijeće je poklonilo vjeru iskazu svjedokinje Vidić sa glavnog pretresa imajući u vidu činjenicu da je moguće da prilikom ranijeg ispitivanja nije spominjala imena niti sve detalje određenog događaja, a što je vjerovatno ovisilo o načinu ispitivanja i od onoga šta je u tom momentu bio predmet interesovanja ispitivača. Takvo je pojašnjenje dala i svjedokinja navodeći da je prilikom ispitivanja ispitivači nisu konkretno pitali na okolnosti ko je još bio prisutan u prostoriji, ko je izlazio ili ulazio i da li je neko vidio, pa Vijeće nalazi da je vrlo izvjesno da to nije spomenula ne nalazeći isto bitnim, a naročito imajući u vidu i činjenicu da ona ni na glavnom pretresu nije bila sigurna u to da joj se Indira ikako te prilike obratila, niti da je neku konkretnu radnju učinila.

97. Takođe, suprotno navodima odbrane da svjedokinja Vidić nije spominjala Indiru prije svjedočenja na glavnom pretresu, Vijeće nalazi da je ona i ranije svjedočila o događaju njenog ispitivanja na isti način kao i na glavnom pretresu, pa je tako i na zapisnik o saslušanju *Policajska stanica Brod, brcj 11-9/02-230.5-13/06 od 02.08.2006.godine (T-3)* svjedokinja izjavila između ostalog:

„.....sjedeći dan odveli su me na ispitivanje gdje su me trojica meni nepoznatih ljudi ispitivala o tome šta radim u Brodu, kako sam došla, te su me još ispitivali o mom nevjenčanom supruguhijeli su da potvrdim da je on doveo oružje i slično na što sam ja odgovarala da mi nije to poznato i da nije istina.....te me je tada jedan od pripadnika HVO-a palicom udario po nadlakticama obje ruke..... Za vrijeme tog ispitivanja jednog momenta iza zavjese se pojavila Indira Vrbarjac, rođena Čosić koja je u to vrijeme u logoru imala nekakvu zapovjednu funkciju.“

98. Imajući u vidu navedeno Vijeće nalazi da njen iskaz nije doveden u pitanje, čak šta više, iz njenog iskaza na pretresu kao i ranijih iskaza (T-3) sasvim je jasno da je ona od samog boravka u zatočeništvu na stadionu Polet bila upoznata sa činjenicom da se u određenoj funkciji, a na oružanoj strani u sukobu koja ju je lišila slobode i držala zatvorene nalazi upravo osoba koju je od ranije poznavala, i da je tu činjenicu saznala prije nego ju je uopće i vidjela u tim okolnostima. Ova činjenica je za Vijeće je od odlučnog značaja jer govori o tome da ju svjedokinja nije identifikovala na osnovu izgleda, nego na osnovu drugih podataka kojim je raspolagala, a koji potiču od vojnika koji su je tu zatvorili, pa činjenica da ju je kasnije i vidjela i prepoznala upravo kao istu tu osobu, nesumnjivo upućuje na zaključak da je ova svjedokinja u inkriminisanom periodu identifikovala upravo optuženu Kamerić Indiru.

99. Odbrana je osporavala iskaz ove svjedokinje i tvrdnjom da ona nije mogla poznavati optuženu iz okolnosti koje je navela, a to je da ju je susretala pri prolasku kroz dvorište koje je koristila kao kraticu do prodavnice, i to zato što optužena nije živjela u kući, nego u stambenoj zgradi koja nije imala dvorište. Vijeće nalazi da ova činjenica nije od značaja, naročito kod činjenice da je svjedokinja Vidić pričala o dvorištu u kontekstu kuće Indirine majke i djeda, a i

¹⁴ O-4 zapisnik o saslušanju svjedoka broj 17-12/3-04-2-115-69/07 od 22.10.2008.godine Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine

sama optužena je u svom iskazu potvrdila da je porodična kuća u kojoj živio njen djed bila udaljena oko 200 metara od zgrade u kojoj nalazio stan u kojem je živjela, te da je ta kuća imala dvorište. Optužena je navela da je dvorište ove kuće bilo zatvoreno ogradom sa svih strana i imalo ulaznu kapiju, međutim Vijeće nalazi da to ne mora biti smetnja da se kroz njega može prolaziti, a naročito u kontestu činjenice koju je navela i svjedokinja Vidić da *oni* (misleći na porodicu optužene), nisu baš svima dozvoljavali da koriste kraticu kroz dvorište, ali njoj jesu jer su je znali. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je u cjelosti poklonilo vjeru iskazu ove svjedokinje i njenoj tvrdnji da je na stadionu Polet u periodu dok je tamo bila zatvorena vidjela i prepoznala upravo optuženu Kamerić Indiru.

100. Nadalje, Vijeće je njen iskaz dovelo u vezu i sa iskazima drugih svjedoka pa tako u pročitanoj iskazu svjedoka Živković Stane se navodi :

„... Indiru Kamerić ja prije rata nisam poznavala ali sam joj poznavala majku Nevzetu Ćosić, bile smo u dobrim odnosima, a i poznavala sam i Nevzetinog oca kcji je držao slastičarnu u Brodu i bio je jako fin čovjek. Prvi put sam Indiru Kamerić vicjela kada sam dovedena u logor u Polet ali ni tada nisam znala da je to ona. Tek sam saznala nakon nekog vremena provedenog u logoru i to od ostalih zarobljenica....“.

101. Uvidom i čitanjem Izvoda iz matične knjige rođenih za lice Vrbanjac Indira (T-13), kao i generalija optužene koje je sama potvrdila na zapisnik, te izvoda iz CIPS baze podataka (T-14) proizilazi da je ime majke optužene Nevzeta rođena Ćosić, a ime oca optužene Munib Vrbanjac, i da je rođena 1962.godine.

102. Takođe, dovodeći u vezu iskaz same optužene kao i materijalne dokaze odbrane iz kojih proizilazi da je bila uposlena u opštini Bosanski Brod, sa iskazom svjedoka Stojković Koviljke pročitanoj na glavnom pretresu u kojem svjedokinja navodi „.... *dolaskom do stadiona oni nas izvode iz vozila i uvode nas u prostor.ju u kcjcj je radila Vrbanjac Indira. Tada sam se ja obratila Vrbanjac Indiri kcju sam od ranije poznavala preko svcje sestre kcja je radila u Skupštini opštine Bosanski Brod...“¹⁵, zatim pročitanim iskazom svjedoka Maleš Jelke-sestre Stojković Koviljke, pročitanoj na glavnom pretresu u kojem navodi da se sjeća da je u zatvoru na stadionu Polet bilo nekoliko žena u uniformama među kojima i Indira koju je od ranije poznavala, te na kraju i sa pročitanim iskazom svjedoka Pejić Save, u kojem svjedok navodi „...*mislim da je u logoru glavna bila izvjesna Indira, pravnica, kcja se takođe isticala u mučer.ju zarobljenih Srba.... Ona je imala kancelar.ju odmah na ulazu u prostor.je stadiona....“*, Vijeće nalazi da je nesumnjivo da su i ovi svjedoci identificirali osobu sa imenom Indira Vrbanjac upravo u ličnosti optužene koja je doista po zanimanju bila pravica i uposlenik opštine.¹⁶*

¹⁵ T-10;

¹⁶ T-10 - zapisnik o saslušanju svjedoka po hronologiji sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu pod brojem 17-12/03-04-2-115-81/07 od 06.12.2007.godine; T-6 - zapisnik o saslušanju svjedoka Pejić Save sačinjen od strane Policijske stanice Modriča broj 11-6/02-230-

103. Nadalje, kao uvjerljiv dokaz po pitanju identiteta osobe sa imenom Indira čije su radnje opisane u činjeničnom opisu optužnice, Vijeće je cijenilo i iskaz svjedokinje IK-1 koja je svjedočila da je po dovođenju u svlačionice stadiona Polet odvedena „*kod gospođe Indire na ispitivanje u kancelariju vojne policije HVO koje su se nalazile iznad svlačionica.*” Njeno ime je čula od drugih, a Indiru nije lično znala, dok navodi da je znala njenu majku Nevzu koja je bila zaposlena u „Elektrodistribuciji”. Tada nije znala prezime njene majke, a kasnije je čula da se preziva Ćosić. Ove podatke o njoj je saznala dva dana po dolasku kada joj je zatvorenicica Stana Živković rekla da je to Indira Ćosić, kćerka od Nevze. Indiru je opisala riječima „*Jaka, krupna, plavu kosu je imala*”. Indira ju je tada ispitala u prisustvu drugih vojnih policajaca u uniformama, te svjedokinja navodi da je ispitivanje bilo korektno provedeno, te je mislila nakon što je odgovorila na sva pitanja da će je pustiti da ide kući, međutim oni su je vratili u svlačionice.¹⁷

104. Ovaj iskaz Vijeće je dovelo u vezu i sa iskazima svjedoka Vidić Slobodanke i Živković Stane, kao i same optužene koja je navela da je njena majka radila u “Elektrodistribuciji” čitav svoj radni vijek i da je i za vrijeme sukoba tamo bila angažovana po osnovu radne obaveze.

105. Po istom obrascu događanja, o kojem su svjedočili i drugi svjedoci kada su naveli da su po lišenju slobode i dovođenju na stadion Polet sprovedeni u kancelariju na ispitivanje kod Indire, to je opisala i oštećena Nukić Hazba. Ona je navela da su je predali Indiri Vrbanjac koju tada nije znala, koja je bila “*našminkana, plava.... tu do negdje 30 godina*”, i koja je uzela njenu torbu i dokumente i pročitala joj “optužnicu” da je “glavnim vojvodama četničkim nosila vezu”, odnosno prenosila informacije kako je to svjedokinja shvatila. Da je ova žena, za koju je navela i da je istog tog dana prema njoj poduzimala radnje opisane u tački jedan osuđujućeg djela presude, upravo Vrbanjac Indira, saznala je od drugih zatvorenica. Dovođenjem u vezu njenog iskaza sa iskazima Vidić Slobodanke i pročitanoog iskaza Živković Stane, iz kojih proizilazi da su one na stadion Polet zatvorene prije Nukić Hazbe i da su već do njenog dolaska imale kontakt sa ženom u uniformi koja ih je saslušavala i za koju su rekle da se radi upravo o Indiri Vrbanjac majke Nevze čije je djevojačko prezime Ćosić, jasno proizilazi zaključak da je Nukić Hazba upravo od njih i dobila informaciju o identitetu te žene, a kako je to i sama Nukić Hazba potvrdila. Naime, na poseban upit članova vijeća pojasnila je da joj je Stana Živković rekla da je poznavala Indirinu majku koja je radila u Elektrodistibuciji, naplaćivala struju i pile su zajedno kafu.¹⁸

106. Nadalje, svjedok Pavlović Sreto, koji inače nije bio stanovnik Bosanskog Broda je prilično detaljno svjedočio o imenima svih ženskih osoba sa kojima je dolazio u kontakt za vrijeme dok je bio zatvoren u svlačionicama stadiona Polet mada ih prije toga nije poznao. On je objasnio da je sa njima često dolazio u kontakt jer su ga drugi zatvorenici molili da ide

194/04 od 09.07.2004.godine. T-7 zapisnik o saslušanju svjedoka Maleš Jelke sačinjen od Policijske stanice Brod, pod brojem 11-9/02-230.5-9/06 od 29.05.2006.godine;

¹⁷ T-35 nalaz i mišljenje ljekarske komisije broj 2672 od 30.07.1998.g. na ime Živković (Nikole) Stana sa popratnom medicinskom dokumentacijom – u kojem je navedeno da je u zarobljeništvu provela dva mjeseca;

¹⁸ Strana 5, I 35, 37 transkripta od 20.03.2014.godine

na sprat gdje su se nalazili vojnici HVO, u cilju traženja lijekova ili slično. Pojasnio je da je u više navrata čuo da neku osobu na spratu u kancelarijama zovu imenom Indira, i da ju je jednom i vidio u kancelariji koja je pored kancelarije u kojoj se nalazila izvjesna Sabina od koje je tražio lijekove. Indiru je opisao kao „...*plavuša, krupna, u maskirnoj kratkoj uniformi...*“. Pojasnio je da je znao da je ta osoba Indira jer je u tom momentu kada se nalazio blizu nje čuo da je zovu tim imenom. Vijeće je imalo u vidu i činjenicu da je svjedok izjavio da je u to vrijeme bio kratkovid, a da su mu pripadnici vojske slomili naočale, međutim svjedok je uvjerljivo opisao da je siguran u opis ove osobe koju su oslovljavali sa Indira, jer nije bio na velikoj udaljenosti, te jasno naznačio da je razlikovao Indiru od ženske osobe koja je također bila plave kose i koja je zatvorenicama donosila hranu, ali je ona bila mršava i radilo se o izvjesnoj osobi sa imenom Manda.

107. Svjedok Narić Branislav je naveo da se ženska osoba na stadionu Polet koju nije znao od ranije i za koju su mu rekli da se zove Indira bila „*plave kose, elegantno popurjena*“ i da ju je vidio nekoliko puta, a njeno je ime saznao od drugih zatvorenika nakon događaja u kojem je zlostavljan zatvorenik Dujčić. On je u sudnici pokazao na optuženu kao na osobu koju je opisao i navodi da ju je zapamtio po liku, mada sam pojašnjava da sada izgleda drugačije odnosno kosa joj je druge boje, a navodi i da tada kada ju je viđao nije nosila naočale, a da vidi da ih sada nosi.¹⁹

108. Svjedok IK-3 naveo je da je u zgradi stanice policije Bosanski Brod nakon što je tamo zatvoren, osobu sa imenom Indira upoznao u okolnostima kada je morao pisati izvještaje povodom smrti dvojice zatvorenika i to prvi put vezano za zatvorenika sa imenom Ibro, a drugi put vezano za smrt zatvorenika Čerek Slavka kada su on i još trojica zatvorenika napisali da je smrt nastupila zbog bolesti ovog zatvorenika, a navodi da su takvu direktivu dobili od Jozić Luke i Indire. Indiru nije znao ali je čuo od policajaca da je tako oslovljavaju. Dalje navodi da ju je kasnije viđao svakodnevno i na stadionu Polet i da smatra da je ona tamo bila u svojstvu „inspektora“. Ovo je zaključio po tome što je Odošić Pero vršio ispitivanja u svojstvu inspektora, da bi nakon što je on negdje otišao te poslove preuzela Indira. Tu istu osobu opisao je kao učesnika u događaju iz tačke jedan osuđujućeg dijela izreke presude. Opisao ju je kao „*krupnu osobu, tridesetih godina, plavkaste boje kose.*“²⁰

109. Okolnosti da ovaj svjedok prilikom ranijih ispitivanja u istrazi nije na zapisnik naveo da ga je Indira natjerala da piše izjavu, odnosno da je rekao da se ne može sjetiti da li je to učinila Vrbanjac Indira, Vijeće nije cijenilo kao bitne, imajući u vidu da je svjedok naveo da je tu osobu viđao i kasnije na stadionu Polet, odnosno da to nije jedina prilika u kojoj je vidio optuženu, a dovodeći u vezu i sa iskazima drugih svjedoka koji su svjedočili o događaju kada su pisali izvještaje vezano za smrt Čerek Slavka i koji također identificiraju Indiru kao osobu koja je uzela od njih izjave o njegovoj smrti.

110. Pa tako svjedok Dujanić Željko navodi da je po dovođenju u stanicu milicije Bosanski Brod nakon dvadesetak dana vidio osobu koju naziva Indira koja je bila plave kose, i tada je

¹⁹ Transkript sa pretresa od 30.04.2014.godine

²⁰ Transkript sa pretresa od 27.03.2014.godine strana 14

bila u civilnom odijelu, a poznavao ju je ranije „iz viđenja“. Sa njom je bila neka djevojka koja ga je poznavala jer je radila sa njegovom majkom, te ga je ta djevojka pitala da li puši cigarete, pa nakon što je potvrdio, pitala je Indiru da li može da mu da cigare, na šta je Indira odgovorila da može. Tada ju je prvi put vidio, a potom ju je vidio prilikom davanja izjave vezano za okolnosti smrti zatvorenika Čerek Slavka. On navodi da je Indira Vrbanjac tražila od njega i trojice zatvorenika da napišu izjave tako što je ušla u kancelariju na spratu u kojoj su dežurali policajci, a iznad podruma u kojem su se nalazili zatvorenici, i u koju ih je prethodno doveo vojni policajac, i rekla „:... Slavko Čerek je umro prirodnom smrću, je li tako... nemoj da budu iste izjave..“. Svjedok Dujanić je naveo da je tada zaključio da je Indira Vrbanjac bila „isljednik“, a to je smatrao jer je ona ispitivala zatvorenike i dezertere. Takođe je naveo da je kasnije, nakon što je iz policijske stanice prebačen na stadion Polet, i tamo bila Indira i da je čuo od zatvorenika Dušanić Save da je njegova supruga navodno trebala dati novac Indiri, kako bi on bio pušten iz zatvora. Nakon nekog vremena Dušanić je zaista i izašao iz zatvora ali ne zna na koji način.²¹

111. Svi navedeni svjedoci opisali su osobu Indira na sličan način, iz čega vijeće nesumnjivo zaključuje da se radilo o osobi svjetle ili “plave” kose, krupne građe. Vijeće je u cjelosti poklonilo vjeru iskazima ovih svjedoka jer su ovu osobu sa manjim razlikama u detaljima, opisali identično, te cijeneći da veliki broj njih nije imao bilo kakvog razloga da neosnovano terete optuženu, i da se ne radi o svjedocima koji su na direktan način bili pogođeni nekim njenim postupcima, a kako to i svjedok Dujanić pojašnjava, za vrijeme čitavog njegovog boravka u zarobljeništvu Indira je iz njegove perspektive bila jedan “nebitan lik”. Takođe Vijeće nije imalo razloga ni da sumnja u motive svjedoka iz čijih iskaza proizilazi da su direktno bili pogođeni radnjama ženske osobe sa imenom Indira, imajući u vidu da nisu predočeni bilo kakvi dokazi na okolnost da su ovi svjedoci imali bilo kakav drugi razlog i motiv, osim ako su je zaista i prepoznali, tvrde da je to upravo optužena Kamerić Indira, ili Vrbanjac Indira kako se tada prezivala.

112. Radi se o svjedocima koji su osobu koju identifikuju kao Indira Vrbanjac ili Indira Ćosić (vjerovatno po djevojačkom prezimenu njene majke) znali od ranije, neki pojasnivši i bliže odrednice kao mjesto zaposlenja te Indire, ili ime njene majke i njeno radno mjesto, a neki i “iz viđenja”, a koji svjedoci su je u okolnostima boravka u stanici milicije ili stadiona Polet vidjeli u više navrata. Takođe su i svejdoci koji je od ranije nisu poznavali svjedočili o osobi s imenom Indira koju su vidjeli više puta u ovim okolnostima.

113. S druge strane, samo jedan svjedok odbrane je naveo da je optuženu poznavao od ranije (Osmičić Ferid), dok druga dva svjedoka odbrane govore o osobi Indira koju su vidjeli samo jednom (Čavalić Snježana) ili par puta (Bundavica Rešad) i to u okolnostima u kojima nije za očekivati da su imali poseban značaj za ova dva svjedoka da bi zapamtili izgled te osobe i o njemu svjedočili u detalje da je nosila naočale, da je imala crnu kosu svezanu u punđu (Bundavica), ili da je bila riđeg tena i kose (Čavalić), i to nakon dvadeset godina od vremena dešavanja događaja u kojem su je navodno vidjeli.

²¹ Transkript sa pretresa od 25.02.2014.godine

114. Imajući u vidu sve navedeno, kao i činjenicu da je boja kose svakako okolnost promjenjivog karaktera, a o čemu svjedoči i fotografija optužene sa lične karte, odnosno fotografija iz cips baze podataka iz 2006.godine (T-14) iz koje evidentno proizilazi da je optužena svjetle (plave) boje kose, odnosno da je mijenjala boju kose u nekim periodima svog života, to Vijeće ne poklanja vjeru iskazu svjedoka odbrane Osmičić Feridu, kao i same optužene koji navode da je optužena u inkriminisanom periodu imala crnu kosu, i nosila naočale, te nalaze da su ovi iskazi upravljeni na izbjegavanje krivične odgovornosti optužene. Na donošenje drugačijeg zaključka, za Vijeće nije od značaja bila ni činjenica da je odbrana kao dokaz za dioptriju optužene provela i materijalni dokaz-nalaz očne poliklinike Sefić, imajući u vidu činjenicu da ovaj dokument ne potiče iz relevantnog perioda za optužnicu, iz kojeg razloga nije mogao biti cijenjen kao dokaza na osnovu kojeg bi se sigurno moglo zaključiti o tome da je optužena imala dioptriju i nosila naočale 1992.godine.

115. Nadalje, Vijeće prihvata navode optužene da je u inkriminisanom bila angažovana i u pravnoj službi Opštine, odnosno da je odlukom Kriznog štaba obavljala i poslove u komisiji za napuštene stanove, međutim ne prihvata tezu odbrane prema kojoj je njena angažovanost na ovim poslovima isključivala svaku mogućnost da istovremeno bude prisutna i u okolnostima u kojima su je svjedoci viđali na stadionu Polet, odnosno u stanici milicije.

116. Vijeće je razmotrilo i dokaz odbrane iz kojeg, kako to navodi odbrana, proizilazi mogućnost da je neka druga osoba imena Indira (sa prezimenom Lošić) poduzimala navedene radnje prema oštećenima (o-6). Pillikom ocjene dokazne snage ovog dokumenta Vijeće je prije svega imalo u vidu činjenicu da se radi o jedinom dokumentu u kojem se nalazi ovo ime i prezime (Indira Lošić) i da postojanje ove osobe nije potvrđeno niti jednim drugim provedenim dokazom. Nadalje, od naročitog je značaja činjenica da se ne radi o dokumentu koji potiče od HVO-a, nego od suprotne strane u sukobu, odnosno način na koji je dokument nastao sam po sebi dovodi u pitanje i tačnost sadržaja istog. Naime, evidentno je da je dokument nastao prikupljanjem operativnih podataka, pri čemu je moguće da je izvor od kojeg podaci potiču napravio grešku pri označavanju osobe ili osoba koje su u dokumentu navedene, dok s druge strane dokumenti u kojima se kao pripadnik HVO strane u sukobu navodi ime Vrbanjac Indira, a koje je na pretresu predočilo tužilaštvo, potiču i upravo od strane HVO, pa cijeni da su iz navedenih razloga pouzdaniji u smislu tačnosti činjenica koje se u njima navode.

117. Na osnovu izloženog van svake sumnje proizilazi zaključak da je optužena bila pripadnica 101. Bosanskobrodske brigade Hrvatskog vijeća odbrane (HVO), i da je inkriminisane radnje koje je počinila, u odnosu na oštećene, a koje će u daljem tekstu obrazloženja presude biti detaljno opisane, nisu bile opravdane vojnom nuždom. Optužena je iskoristila svoj položaj pripadnika oružanih snaga strane u sukobu, kao i položaj oštećenih osoba, civila koji su bili pritvoreni na stadionu Polet, kako bi počinila inkriminisane radnje, zbog čega Vijeće nalazi da u konkretnom slučaju postoji jasan *neksus* između oružanog sukoba i radnji koje us optuženoj stavljene na teret.

118. Takav zaključak nesumnjivo proizilazi i iz same prirode radnji iz tačke jedan osuđujućeg dijela presude koje su preduzimate prema oštećenoj Nukić Hazbi i prema kojima se, kako će to biti detaljnije obrazloženo, od oštećene zahtijeva davanje nekih informacija u vezi sa oružanim sukobom pod optužbom da je "srpski špijun", dakle da, uslovno rečeno, radi

za stranu u sukobu koja je suprotstavljena snagama HVO u inkriminisanom periodu, kao i iz činjenice da su lica zatvorena u prostorijama stadiona Polet u inkriminisanom periodu "razmjenjivana" za lica koja su se nalazila pod kontrolom te suprotstavljene strane u sukobu, a kojih okolnosti je optužena nesumnjivo bila svjesna (prema iskazu svedokinje IK-1 dan prije odlaska na razmjenu pozvala ju je Indira u kancelariju i obavijestila je da će sutra biti razmjenjena), stoga je jasno da su sve radnje koje su prema oštećenima poduzimane, u najmanju ruku uticale na sposobnost optužene i drugih vojnika HVO kao saizvršilaca, da počine radnje opisane u osuđujućem dijelu izreke presude.

(c) Radnje stavljene na teret optuženoj su u suprotnosti sa pravilima međunarodnog humanitarnog prava

119. Optužnica tereti optuženu Kamerić Indiru za postupanje suprotno članu 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica u vrijeme rata od 12.08.1949. godine i članu 3. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12.08.1949. godine (zajednički član 3. Konvencija) koje odredbe identične sadržine u relevantnom dijelu za činjenični opis optužnice i pravnu kvalifikaciju djela glase:

120. "U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriju jedne od visokih strana ugovornica, svaka će strana u sukobu biti dužna da primjenjuje bar sljedeće odredbe:

prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i sljedeći postupci:

a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja;

.....

c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci;

121. Da bi se utvrdilo kršenje navedenog zajedničkog člana 3. Konvencija, neophodno je da se utvrdi protiv koga je počinjenje zabranjene radnje bilo usmjereno, odnosno da li je isto bilo usmjereno protiv posebne kategorije stanovništva zaštićene ovim članom, odnosno protiv osobe koja ne uzima učešća u neprijateljstvima, uključujući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i osobe onesposobljene za borbu.

122. Iz iskaza svjedoka Nukić Hazbe proizilazi da je 29.06.1992.godine uhapšena u ambulanti doma zdravlja u mjestu Slavonski Kobaš (R Hrvatska) gdje je radila. Na posao je dolazila čamcem preko rijeke Save ili mostom³⁶ iz mjesta Bosanski Brod u kojem je živjela.

Svjedokinja je navela da su je sa radnog mjesta odveli pripadnici vojne policije Hrvatskog vijeća odbrane (VP HVO) i sproveli je na nogometni stadion Polet u Bosanskom Brodu, gdje joj je pročitana optužnica kojom se tereti da je "srpski špijun".

123. Svjedok IK-3 navodi da je uhapšen nakon što su stanovnici njegovog sela napadnuti od strane HVO-a, i nakon što je pušku "tandžaru" predao kriznom štabu u mjesnoj zajednici Bosanski Lužani. Stanovnici njegovog sela su po naređenju predsjednika kriznog štaba formirali kolonu kako bi napustili selo u pravcu Dervente, dok je on ostao sa komšijom koji ga je zamolio da mu pomogne da odvezu traktor i auto. Tom prilikom su i uhapšeni na barikadi na magistralnom putu od strane pripadnika HVO koji su ih sproveli u zgradu vojne policije u Slavanskom brodu, a nakon pet dana u zgradu policije u Bosanskom brodu.

124. Svjedokinja IK-1 navodi da je u svojoj kući u Bosanskom Brodu živjela sa djecom i kada su počeli sukobi ona je sa svog radnog mjesta odvedena na stadion Polet od strane vojne policije HVO.²² Svjedokinja IK-5 navodi da je odvedena iz svoje kuće dana 27.09.1992.godine zajedno sa suprugom i da su ih priveli policajci HVO koji su ih odveli na stadion Polet i to svjedokinju u ženski dio zatvora, a njenog supruga u muški dio.²³

125. Svjedokinja Slobodanka Vidić navela je da su nju i njenu jetrvu Sofiju Vidić pripadnici policije u maskirnim uniformama odveli iz stana s obrazloženjem da trebaju da daju izjavu i potom ih odveli na stadion Polet u Bosanskom Brodu, gdje su zatvorene u prostorije koje su služile kao svlačionice i iz njenog iskaza, koji je saglasan pročitanoj iskazu svjedoka Sofije Vidić proizilazi da su njih dvije bile prve žene koje su tu zatvorene.²⁴

126. Svjedok Pavlović Sreto naveo je da je primijetio da se u aprilu mjesecu jugoslovenska vojska stacionirala, dovezla artiljeriju, tenkove na području sela Vinska, i da je čuo artiljerijsku paljbu dan i noć, te da je čuo da je jugoslovenska vojska pokušavala da istjera vojnike HVO-a iz Bosanskog Broda, što im nije uspjelo. Mještani njegovog sela morali su se povući zajedno sa vojskom u Podnovlje. Dalje je naveo da se 10.maja 1992.godine vratio iz Podnovlja, da pusti stoku i da uzme neke stvari iz kuće i da su ga tu vojnici tzv „Zenge“ odnosno Zbor narodne garde Republike Hrvatske i lišili slobode. U momentu kada je uhapšen nije bio mobiliziran, nije imao uniformu ni oružje odnosno navodi da je bio civil.²⁵

²² Strana 8 transkripta sa pretresa od 05.06.2014.godine

²³ Strana 5 transkripta sa pretresa od 03.07.2014.godine; T-33- potvrda MKCK od 20.09.1996.godine da je IK-5 oslobođena dana 12.11.1992.godine; T-32-Izjava IK-5 od 12.07.1995.godine u kojoj je navedeno da je zarobljena prilikom okupacije Broda dana 10.09.1992.godine od strane HVO i odvedena na stadion gdje je provela petnaest dana a potom u srednjoškolski centar gdje je mučena na zvjerski način, te je 07.10.1992.godine prevedena u Slavonski Brod u podrum gdje je bila pet dana, a potom u Orašje gdje je bila do 24.11.1992.godine;

²⁴ Strana 7 transkripta sa glavnog pretresa od 12.06.2015.godine; T-9- izjava Vidić Sofije –zapisnik o saslušanju svjedoka od 12.11.1994.godine Osnovni sud u Derventi;

²⁵ Strana 5 transkripta sa pretresa 08.05.2014.godine

127. Svjedok IK-4 navodi da nije bio angažovan u nekoj vojnoj formaciji, niti je dužio oružje, te je početkom sedmog mjeseca 1992.godine odveden iz svog stana od strane dva naoružana pripadnika HVO koji su ga odveli na stadion Polet u Bosanskom brodu.²⁶

128. Neki od svjedoka naveli su da su zatvoreni u stanicu milicije Bosnaski Brod, odnosno na stadion nakon što su prethodno zarobljeni. Bili su u vojnoj aktivnosti i naoružani kada su zarobljeni, pa tako svjedok Narić Branislav navodi da je zarobljen dana 02.06.1992.godine od strane vojnika HVO u blizini svoje kuće, iza linije fronta, i da je tada bio naoružan, kao i svjedok Dujanić Željko koji navodi da je zarobljen dana 13.maja 1992.godine u selu Vinska, kao učesnik oružanog sukoba na srpskoj strani i da je pripadao tadašnjem Tuzlanskom korpusu.²⁷

129. Odbrana je uložila i materijalni dokaz (O-21) *Uvjerenje Komande operativne grupe od 20.09.1993.godine* da je Dujić Jovo poginuo kao pripadnik VRS, tvrdeći da je i njegov status sporan, odnosno da se radilo o ratnom zarobljeniku. Međutim, ovaj dokaz vijeće je cijenilo u svjetlu činjenice da je uvjerenje doneseno na osnovu *Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca RS*, iz kojeg razloga nije pouzdan pokazatelj statusa Dujić Jove u periodu zarobljavanja. Naime, kod ocjene ovih dokumenata treba imati u vidu činjenicu da su u najvećem broju slučajeva ova uvjerenja rađena „namjenski“, odnosno kako bi porodica poginule osobe ostvarila izvjesna prava koja joj pripadaju po osnovu predmetnog zakona, zbog čega takvi dokumenti nisu pouzdan dokaz činjenica koje su u njima navedene. Kako nisu izvedeni drugi dokumenti u pogledu statusa ratnog zarobljenika ovog lica, to je Vijeće primjenom pravila MHP da se u sumnji o statusu lica ima smatrati da je lice civil, zaključilo da se radi o civilu, a o takvom je statusu morala zaključiti i optužena obzirom da je u vrijeme poduzimanja inkriminiranih radnji (kako je dalje obrazloženo u presudi) isti bio nenaoružan i lišen slobode.

130. Dakle najveći broj svjedoka koji su svjedočili o zatočeništvu na stadionu Polet su lišeni slobode na radnim mjestima ili prilikom napuštanja sela u vozilima, bez pružanja otpora, i u momentu lišenja slobode bili u civilnoj odjeći stoga nema sumnje da se radi o civilima, odnosno o licima koja nisu učestvovala u borbenim aktivnostima.

131. Za lica Narić i Dujanić nije sporno da se radilo o licima koja su učestvovala u borbenim aktivnostima. Međutim, isto tako nije sporno da su u vrijeme zatočeništva na stadionu ova lica bila zatvorena zajedno sa licima koja su nesumnjivo imala civilni status, pa kod činjenice da su tada bili nenaoružani i da se duži vremenski period nisu nalazili u bilo kakvoj neprijateljskoj aktivnosti, Vijeće nalazi da oni nisu tertirani kao ratni zarobljenici (nisu odvojeni od civila, nisu popisani u skladu sa pravilima MHP) niti je strana u sukobu koja ih je držala zatvorene evidentno imala namjeru da ih tako tretira. Imajući u vidu navedeno nesumnjivo je da su ova

²⁶ Strana 38 transkripta od 27.03.2014.godine

²⁷ Strana 13 transkripta sa glavnog pretresa od 25.02.2014.godine; T-38-vojna pošta doboj uvjerenje od 12.02.199.godine u kojem je navedeno da je Narić Branislav u logoru u Bosanskom Brodu proveo vrijeme od 02.06.1992.godine do 29.07.1992.godine

lica uživala zaštitu u smislu zajedničke odredbe člana 3. Konvencija koja nalaže da se prema ovim licima u svakoj prilici postupa čovječno.

132. Na kraju, oštećeni su u vrijeme poduzimanja radnji (dakle nakon što su ranije lišeni slobode) bili zatvorena lica na stadionu u Bosanskom brodu, pa je Vijeće imalo u vidu i praksu MKSJ prema kojoj "*Čak i ako su bila pripadnici oružanih snaga ... ili su na drugi način učestvovala u nepr.jate.jskim djelima prije zarobljavanja, takva lica bila bi smatrana 'pripadnicima oružanih snaga' kcji su 'onesposobljeni za borbu lišenjem slobode', pa shodno tome, ova lica uživaju zaštitu pravila običajnog međunarodnog humanitarnog prava primjenjivih na oružane sukobe*²⁸ⁿ". Zbog svega navedenog Vijeće nalazi da su isti u inkriminisano vrijeme imali status zaštićenih lica po odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. avgusta 1949.godine. (član 3. stav 1. IV Ženevske konvencije).

133. Učinilac ne mora biti svjestan da svojim postupcima krši pravila međunarodnog prava. Povreda međunarodnog prava u opisu ovog krivičnog djela predstavlja objektivni uslov kažnjivosti, zbog čega svijest izvršioaca o bitnim elementima djela, odnosno njegova intelektualna komponenta, ne obuhvata i svijest da izvršenjem neke od radnji on zna da krši pravila međunarodnog prava.

134. Tačno je međutim, kako to tvrdi i odbrana, da je potrebno utvrditi da je počinitelj znao ili trebao da zna da žrtva nije aktivno učestvovala u neprijateljstvima kada je djelo počinjeno.²⁹ Suprotno navodima odbrane u završnoj riječi, Vijeće nalazi da iz provedenih dokaza, u odnosu na osuđujuće tačke presude nesumnjivo proizilazi da je optužena znala da se ne radi o licima koja su aktivno učestvovala u neprijateljstvima, upravo iz naprijed navedenog razloga, odnosno činjenice da su radnje za koje je oglašena krivom poduzimane prema licima koja su se nalazila u zatočeničkom objektu. Vijeće je naročito imalo u vidu da se radilo o improvizovanom objektu u kojem su neselektivno bili smješteni i muškarci i žene, i to kako oni koju su prije lišenja slobode učestvovali u oružanom sukobu, tako i oni koji ni u vrijeme prije hapšenja i zatočenja u navedenom objektu, na bilo koji način nisu uzimali učešće u vojnim aktivnostima. Dakle nesumnjivo se nije radilo o objektu u kojem su bili smješteni isključivo ili pretežno ratni zarobljenici, i to su činjenice koje su morale biti poznate svim licima koja su bila u kontaktu sa zatvorenicima, pa tako i optuženoj, i to naročito imajući u vidu da je, kako je već navedeno iz brojnih iskaza svjedoka ona vršila ispitivanja i na izvjestan način prikupljala informacije o zatvorenicima.

135. Žalbeno vijeće MKSJ-a u predmetu *Tužilac protiv Blaškić Tihomira*, broj IT-95-14-A, od 29.07.2004.godine, paragraf 113, ističe da pravo na civilni status ne mogu polagati pripadnici organizovanih grupa otpora pod uslovom da njima komanduje osoba odgovorna za svoje podređene, da imaju uvijek istu jedinstvenu oznaku prepoznatljivu iz daljine, da otvoreno nose oružje i da akcije izvode u skladu sa zakonima i običajima ratovanja. Nisu provedeni bilo kakvi dokazi koji bi ukazivali na postojanje ovakvih elemenata u odnosu na oštećene Nukić Hazba,

²⁸ Tužilac protiv Duška Tadića, predmet br. IT-94-1-T, Mišljenje i presuda, 7.5.1997.g, stav 616.

²⁹ Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu Tužilac protiv Boškoski i dr., par.66

IK-3 i Dujčić Jovo, stoga je Vijeće našlo da oni polažu pravo na civilni status u vrijeme izvršenja radnji obuhvaćenih optužnicom.

136. Imajući u vidu sve navedeno, jasno je da su krivične radnje navedene u izreci presude, a koje je, kako će u daljem tekstu biti obrazloženo, optužena počinila, bile u suprotnosti sa pravilima MHP, odnosno suprotne članu 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije, i kao takve, sankcionisane odredbom člana 142. KZ SFRJ kojom je takvo postupanje prema civilima za vrijeme rata ili oružanog sukoba propisano kao krivično djelo ratnog zločina prema civilnom stanovništvu.

(d) Optužena je počinila radnje koje su joj stavljene na teret tačkama dva i četiri optužnice

(i) Tačka dva optužnice – zlostavljanje zatvorenice Nukić Hazbe i zatvorenika IK3

137. Na osnovu provedenih dokaza Vijeće je utvrdilo da je optužena 29. juna 1992.godine učestvovala u mučenju i nečovječnom postupanju prema zatvorenim civilima u jednoj od prostorija na stadionu Polet u Bosanskom Brodu, odnosno da je skupa sa još jednom neidentifikovanom ženskom osobom i drugim pripadnicima HVO-a, učestvovala u psihičkom i fizičkom zlostavljanju zatvorenice Nukić Hazbe i zatvorenika IK-3, na način što je ispitivala zatvorenicu Nukić Hazbu, optužujući je da je srpski špijun i da pomaže srpskoj vojsci, tražeći od nje da to prizna, a kada to oštećena nije učinila, prisutni pripadnici HVO-a su počeli da je tuku palicama, kundacima, nogama po svim dijelovima tijela, nakon čega je optužena naredila da u tu prostoriju dovedu zatvorenika IK-3, pa kada su istog doveli, prisutni pripadnici HVO su ga natjerali da sjedne na stolicu, a oštećenu Nukić Hazbu da mu sjedne u krilo, a potom su mu naredili da Nukić Hazbi snažno stišće grudi i polni organ, da je udara po leđima, te da joj pocijepa donji veš i stavi ga u svoj džep, što je ovaj morao i učiniti, sve u prisustvu optužene koja je na kraju Nukić Hazbi udarila dva šamara, a potom naredila da je odvedu u prostoriju u prizemlju.

138. Ovakvo činjenično utvrđeno je na osnovu saglasnih iskaza svjedoka optužbe, Nukić Hazbe i svjedoka IK-3, te potkrepljujućih iskaza drugih svjedoka, a naročito svjedoka Vidić Slobodanke, kao i vještačenja po vještaku medicinske struke.

139. Svjedok oštećena Nukić Hazba je svjedočeći na glavnom pretresu na okolnosti predmetnog događaja navela da je po njenom dovođenju na stadion Polet odvedena u kancelariju kod Indire gdje joj je, kako to ona pojašnjava, Indira pročitala "optužnicu" da je prenosila informacije "četničkim vojvodama", nakon čega su joj oduzeta torba i dokumenti, te sprovedena u prostorije u prizemlju u kojima je zatekla pet žena. Kasnije tog dana u tu je prostoriju došao jedan od vojnika HVO i rekao da sa njim krene Hazba, te ju je upozorio da oni o njoj sve znaju i da će joj biti bolje da prizna ono što je budu pitali, a ako ne bude rekla, da će proći kao neke dvije žene koje nisu htjele priznati, te joj je rekao da će doći po nju oko jedanaest sati naveče, što se i desilo. Vojnik₄₀ je došao po nju i odveo je iznad te prostorije u

kancelariju kod Indire. U kancelariji je bila i jedna crna djevojka za koju misli da se zvala Rukija.

140. Dalje pojašnjava da je u kancelariji bilo pet vojnika i da joj je Indira ponovo pročitala optužbe da je drugoj strani prenosila neke informacije, što je ona negirala. Tada su počeli da je muče tako što su je vojnici tukli kako bi to priznala, i to palicom, puškom, kundakom, šutali su je, da bi u jednom trenutku Indira rekla da pozovu osobu IK-3 oslovljavajući ga sa nadimkom. Ona nije znala ko je ta osoba koju su rekli da se pozove, a nakon nekog vremena vojnici su uveli čovjeka u kancelariju. On je sjeo na stolicu, a Indira je nju natjerala da mu sjedne u krilo. Dalje navodi da joj je potom taj muškarac razrezao grudnjak i stiskao grudi, poderao joj donji veš i stavio ruku u vaginu, pa kada je ona počela plakati onda je skočila Indira i rekla „*Daj da ja kurvi četničkaj opalim dva šamara*“ što je potom i učinila. Kasnije je saznala da je taj čovjek kojeg su zvali po nadimku takođe logoraš, a saznala je i njegovo ime od policajca Plehančića.

141. Svjedok IK-3 na okolnosti predmetnog događaja je naveo da zatvorenicu sa imenom Hazba nije poznavao prije kritičnog događaja. Opisujući događaj navodi da su po njega u svlačionice došla dva policajca i uveli ga u jednu prostoriju koja je bila zatamnjena i u kojoj su se nalazile Indira, zatim zatvorenica Hazba, kao i dva policajca koji su ga doveli. U sobi je bio jedan red stolova u pročelju kojih je sjedila Indira, a s njene lijeve strane sjedila je neka djevojka crne kose. Potom su dva policajca Hazbi naredili da njemu sjedne u krilo što je ona i učinila, nakon čega ju je Indira pitala šta ona traži u Slavonskom Brodu, na šta je ona rekla da je išla na posao. Pa nakon što su prisutni policajci rekli da do nije tačno, jedan od policajaca mu je naredio da Hazbu koja mu je sjedila okrenuta leđima u krilu, udara rukama po leđima, što je on i učinio. Nakon što su mu rekli da je to slabo i da mora da udara jače, on ju je onda i jače udarao, nakon čega je nastupila pauza kada je Indira opet postavljala Hazbi pitanje i po njegovom shvatanju te situacije, Indira je „forsirala“ informaciju od Hazbe da je ona SDS-ov špijun i da zbog toga ide u Slavonski Brod, što je Hazba negirala.

142. Svjedok dalje navodi da su mu potom policajci koji su stajali sa njegove lijeve i desne strane naredili da podere njenu majicu i da je uhvati za grudi i da stisne rukama, što je i učinio, da bi mu potom naredili da joj stišće bradavice na grudima što je takođe učinio, da bi mu potom rekli da stisne još jače jer to nije dovoljno jako. Nakon što je to učinio navodi da je Hazba počela da vrišti, da bi mu potom naredili da stavi palac da u njenu vaginu, dok je Indira stalno postavljala pitanja u vezi toga da je ona SDS-ov špijun. Potom mu je jedan od policajaca naredio da joj podere donji veš što je on pokušao učiniti da bi mu policajac rekao „...*jel ti nas zezaš, ne možeš jedne ženske gaće da podereš?!*“. Pa nakon što je to učinio, onda su mu rekli da veš stavi u džep i izveli ga napolje. Svjedok navodi da je mučenje njega i Hazbe trajalo oko sat vremena, a njeno je ime saznao sutradan od drugih zatvorenika.³⁰

143. Imajući u vidu navedene iskaze svjedoka, čijim navodima je Vijeće u cjelosti poklonilo vjeru, utvrđeno je da se kritični događaj koji su opisali ovi svjedoci desio 29.juna 1992.godine u

³⁰ Strana 15 i 16 transkripta glavnog pretresa od 27.03.2014.godine

jednoj od prostorija na stadionu Polet u Bosanskom Brodu. Svjedok Nukić Hazba bila je decidna da se događaj desio istu noć po njenom odvođenju na stadion Polet, a kao taj datum navodi upravo 29.juni 1992.godine, što je saglasno i sa dokazom Tužilaštva - uvjerenja izdatog od Vlade Republika Srpska, Komisija za razmjenu ratnih zarobljenika i nestala lica u kojem s navodi da je Nukić Hazba zarobljena dana 29.06.1992.godine u mjestu Kobaš od kada je boravila u zatvoru Bosanski brod do razmjene dana 05.11.1992.godine.³¹

144. Budući da je svjedok ujedno i oštećena ovim djelom i da je precizno odredila vrijeme izvršenja djela, Vijeće je u pogledu ove činjenice prihvatilo kao vjerodostojan njen iskaz, a koji je saglasan i sa iskazom svjedokinje IK-1 koja navodi da je u svlačionice stadiona dovedena 24.06.1992. godine kada je tamo zatekla Slobodanku i Sofiju Vidić, te su u narednim danima dovedene i ostale žene među kojima i Nukić Hazba.

145. Takođe za Vijeće nije bila sporna činjenica da su oštećeni Nukić Hazba i svjedok IK-3 bili zatvoreni u prostorijama stadiona. Ove činjenice proizilaze kako iz iskaza samih oštećenih, tako i drugih svjedoka koji su saslušani u postupku, te i iz materijalnih dokaza i to već navedenog Uvjerenja Komisije za razmjenu.

146. Iz iskaza svjedoka na glavnom pretresu IK-5, Vidić Slobodanka, odnosno pročitanih izjava Živković Stane i Vidić Sofije proizilazi da su svjedočile između ostalog i o saznanjima o zlostavljanju oštećene Nukić Hazbe za vrijeme dok je bila zatvorena u prostorijama stadiona.

147. Tako iz pročitanih iskaza svjedoka Živković Stane, koja je takođe bila žrtvom zlostavljanja od strane vojnika HVO, ona navodi da je jedna od žena koja je mnogo propatila bila Nukić Hazba iz Kobaša. Svjedokinja IK-5 navela je da je po njenom dovođenju u septembru mjesecu 1992.godine zatekla u svlačionici pet žena, koje su sve bile jako lošem stanju ali je Hazba bila u "katastrofalnom stanju", i to zato što su je optužili, kako joj je to rekla Hazba, da je navodno sarađivala sa Srbima, odnosno kako je radila u Hrvatskoj, a živjela u Kobašu, da je ona prenosila neke priče.³²

148. Nadalje, analizom iskaza svjedoka Nukić Hazbe i IK-3, te uvjerljivog načina na koji su pred pretresnim vijećem iznijeli svoje iskaze o predmetnom događaju iz optužnice, sa mnoštvom detalja, i na način kako to iznose lica koja su bila sudionici nekog događaja, odnosno žrtve radnji koje su prema njima preduzimate od strane drugih lica, i to sa razlikama u detaljima kojih se svako od njih sjeća na svoj način i iz svoje perspektive, Vijeće je zaključilo da se radi o svjedocima čiji kredibilitet nije upitan i da se na osnovu njihovih iskaza može donijeti pouzdan zaključak povodom radnji koje su optuženoj stavljene na teret ovom tačkom optužnice. Mada je tačno da o njemu nisu govorili ranije, odnosno, svjedokinja Nukić Hazba je to na ovaj način ispričala tek na glavnom pretresu, dok je svjedok IK-3 o događaju svjedočio i prilikom davanja iskaza u istrazi, ali ne svaki put kada je davao izjavu, odnosno, ne na isti način kako je to ispričao na glavnom pretresu, za vijeće nije bilo nikakve sumnje da su oni

³¹ T-34- Uvjerenje Državne komisije za razmjenu ratnih zarobljenika i nestala lica broj: 16/97 od 25.06. 1997. godine na ime Nukić Hazba

³² Strana 7 transkripta sa pretresa od 03.07.2014.godine

opisali događaj koji se zaista i desio. Naime, radi se o traumatičnom i teškom događaju koji, bez imalo sumnje, svaka žrtva preživljava na svoj način, pa tako, obzirom da se radi o radnjama koje imaju karakteristike seksualnog zlostavljanja, žrtve nerjetko osjećaju sram i o tim događajima ne pričaju nikako, ili sa vrlo malo detalja. Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da su na glavnom pretresu do detalja svjedočili o događaju, činjenica da o tome nisu ranije govorili (Nukić Hazba) za vijeće nije bila sporna, niti je na bilo koji način umanjila vjerodostojnost njihovih iskaza.

149. Naime, odbrana je predočila svjedoku IK-3 da on u iskazu koji je dao policijskim organima 2003.godine (O-1) nije rekao ništa o ovom događaju, odnosno na zapisnik je navedeno da je svjedok izjavio da ga je na stadionu Polet zlostavljao Lepad Tadija. Međutim, kako je već navedeno, imajući u vidu karakter preživljenog događaja, izvjesno je da je svjedok nerado pričao drugima o tome da su ga natjerali da tuče i da prema drugoj zatvorenici čini opisane radnje, a takav zaključak proizilazi i iz njegovog svjedočenja na pretresu, kada je rekao da o tome nije pričao drugim zatvorenicima nakon što su ga vratili u svlačionice, pa da je i kasnije, nakon što je izašao iz zarobljeništva, ispričao samo neke stvari, a da nije pričao o tome šta je morao da radi Nukić Hazbi.

150. A da je tako, proizilazi i iz iskaza ovog svjedoka iz 2006.godine, na koji je takođe ukazivala odbrana u unakrsnom ispitivanju, iz kojeg se vidi da svjedok ni tada nije iznio sve detalje, o radnjama koje je natjeran da preduzima prema oštećenoj, onako kako je to naveo na pretresu, pa 2006.godine navodi, između ostalog: *„Kad su jednom doveli neku muslimanku iz Kobaša, mene su odveli gore u kancelarje i natjerali su me da sjednem na stolicu te su rjčj naredili da meni sjedne u krilo. Ispred nas je sjedila Indira Vrbarjac te je ona počela ispitivati tu muslimanku. Tu je bila još neka žena u uniformi, niska, crna kovrdžave kose kcja je pomagala Indiri. Indira je optužila tu muslimanku da je SDS-ov špjun. Dvcjica vcjnih policajaca su stajala sa strane, te su i oni pomagali ispitivarju. Tokom ispitivarja su meni naredili da tu ženu uhvatim rukama za grudi, te da jcj snažno stisnem bradavice na grudima, potom su mi naredili da je udaram rukama po leđima, zatim su tražili da jcj pocjepam dorji veš, te da ga stavim u svcj džep. To je sve trajalo oko sat vremena, pa su me onda vratili u svlačionicu.“*

151. Na kraju, kako je to razjašnjeno u dodatnom ispitivanju Tužilaštva, svjedok je u iskazu datom Tužilaštvu BiH, na zapisnik o saslušanju 22.10.2010.godine, potvrdio da su mu prezentovani i njegovi raniji iskazi dati policijskim organima, i to iz iskazi iz 2003.godine i 2006.godine, nakon čega je svjedok potvrdio da to jesu njegovi iskazi i da je sadržina iskaza korektna, s tim da se radi o jednoj skraćenoj verziji svih njegovih preživljavanja i da jako puno od onoga što je on lično doživio u taj iskaz nije uneseno.

152. Saglasno iskazima mnogih drugih svjedoka koji su opisivali da je oštećena Nukić Hazba prebacivana preko zida na kojem su tuševi u mušku svlačionicu (obrazloženo u oslobađajućem dijelu presude), svjedok IK-3 je naveo da je sutradan, u odnosu na predmetni

događaj koji se desio u kancelarijama, saznao da je ime zatvorenice Hazba, kad je, kako to navodi svjedok „spala s tuševa“ i onda joj je neko rekao „Hazbo puzi...nemcj ustati“.³³

153. Odbrana je i svjedokinji Nukić Hazbi predočavala njene ranije date iskaze i to dana 05.11.1992. godine- razgovor sa operativnim radnikom Centra službe bezbjednosti Banja Luka, zatim izjava uzeta od istražnog sudije u Osnovnom sudu u Derventi 16.11.1994.godine, te zapisnik o saslušanju lica -Policajska stanica Srbac broj 10-6/022301423/04 od 28.12.2004. godine i zapisnik o saslušanju svjedoka - Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T 20 0 KTRZ 0000076 07 od 02.11.2010.godine. Predočavajući ove iskaze svjedokinji, odbrana je pokušavala da dovede u pitanje kredibilitet njenog iskaza datog na glavnom pretresu, tvrdnjom da se tada, kada je davala iskaze sigurno bolje sjećala događaja, nego sada nakon proteka toliko godina od vremena događaja navedenog u optužnici, a da niti u jednom od ovih iskaza nije spominjala događaj sa zatvorenikom IK-3, mada je spominjala Indiru i opisala događaj kada su je tukli u kancelariji.

154. Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedokinja Nukić Hazba je tvrdila da je ona i ranije govorila o ovom događaju, ali da ne zna zbog čega to nije uneseno na zapisnike. Vijeće nalazi da je tačno da je svjedokinja na izvjestan način ranije govorila o događaju kada je zlostavljana od strane drugog logoraša, ne dajući o tome više detalja, mada se ne radi o izvavi istražnim organima nego izvavi koju je dala kada ju je pregledao tim vještaka medicinske struke. To proizilazi i iz dokaza T-39 - nalaz i mišljenje vještaka u koji je Vijeće izvršilo uvid, gdje se navodi da je Nukić Hazba prilikom davanja anamnestičkih podataka komisiji liječnika navela da je, između ostalog, za vrijeme provedeno u zatvoru bila silovana, ne samo od vojnika nego i od logoraša, pa se navodi „....ponekad su terali druge logoraše muškarce da siluju i nju i druge žene dok su oni to gledali i izivjavali se...“.

155. Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da je svjedokinja pretrpila teška zlostavljanja za vrijeme dok je bila zatvorena u Bosanskom Brodu, od kojih je veliki broj zaista opisan u njenim ranijim iskazima, Vijeće nalazi da je izvjesno da je događaj opisan u ovoj tački optužnice, za nju bio samo jedan od događaja, u mnoštvu drugih isto tako teških događaja seksualnog zlostavljanja koji su bili u fokusu davanja njenih ranijih izvava. Da je svako davanje izjave za nju predstavljalo teško i traumatično iskustvo jasno je i iz Zapisnika o saslušanju u kojem je navedno: „ *Nakon što je svjedok upoznat sa razlogom pozivanja, svjedokinja vidno uznemirena i uz plač izjavljuje da je ona o ratnim dešavarjima već davala više izvava, te da je svako novo svjedočenje duboko potresa i zbog toga traži da se poštedi od novog svjedočenja.*“. Nadalje je navedeno da *nakon što su joj predočena dva ranija iskaza potvrđuje da je ono što je u njima uneseno uglavnom korektno, s tim da jednostavno nema snage da prolazi kroz detalje tih iskaza.*³⁴

156. Vijeće nalazi da je nemoguće da bi bilo ko, izmislio takav događaj, a pogotovo da su o njemu lažno svjedočile ne jedna, nego dvije osobe. Pored toga, iz njihovih iskaza jasno je da

³³ strana 29. transkripta od 27.03.2014.godine

³⁴ O-19- Zapisnik o saslušanju svjedoka broj T20 KTRZ 000076 07 od 02.11.2010.godine

se nisu poznavali u vrijeme inkriminisanog događaja, kao i da poslije predmetnog događaja više nisu nikada bili u međusobnom kontaktu.

157. Nadalje, Vijeće je već ranije u presudi van svake sumnje utvrdilo identitet ženske osobe imena Indira koju su ova dva svjedoka opisali kao jednog od saizvršilaca u pretrpljenim zlostavljanima opisanim u ovoj tački optužnice. Vijeće je imalo u vidu cjelokupni iskaz svjedoka IK-3 koji, osim kod opisa ovog događaja, nije svjedočio da je od strane optužene za vrijeme boravka u logoru pretrpio bilo kakva druga zlostavljanja, niti je Vijeću predložen bilo kakav razlog zbog kojeg bi ovaj svjedok imao motiv da lažno inkriminiše optuženu za navedene radnje. Takođe, nije predložena bilo kakva okolnost slične prirode u odnosu na svjedokinju Nukić Hazbu, a čak šta više, da je svjedočila iskreno iznoseći samo ono što je zaista i doživjela, jasno je imajući u vidu cjelokupni iskaz ove svjedokinje čiji je jedan dio išao upravo u prilog optuženoj. Naime, mada je jasno da je svjedokinja Nukić Hazba tokom boravka u zatočeništvu pretrpjela teška zlostavljanja, od kojih su neka opisana i u tački četiri predmetne optužnice, isto tako, nema nikakve sumnje da ona prilikom svog svjedočenja za druge pretrpljene posljedice nije teretila optuženu, decidno navodeći da je Indira nije nikada izvodila iz prostorija i predavala drugim vojnicima kako bi je silovali, a kako se to tvrdilo predmetnom optužnicom. Takođe je, opisujući i kritični događaj od 29.juna 1992.godine, prilikom opisivanja da su je vojnici tukli u prostoriji, svjedokinja Nukić Hazba navela da, osim toga što joj je *“udarila dva šamara po licu”* ona sama nije tukla zajedno sa drugim vojnicima, te nije potvrdila navode optužnice da je kritične prilike Indira naredila drugim vojnicima da je tuku.

158. Nadalje, kao potkrepljujući dokaz iskazu oštećene Nukić Hazbe i svjedoka IK-3 , Vijeće je cijeno i iskaz svjedokinje Vidić Slobodanke. Naime, iako se svjedokinja Vidić nije mogla odrediti o tačnom datumu, iz njenog iskaza proizilazi da su po dovođenju nje i njene jetrve u svlačionice stadiona, u danima koji su uslijedili dovedeno i zatvoreno još žena, pa tako osim Živković Stane navodi da je dovedena jedna *“ muslimanka, mislim da je iz Kobaša....i kad su r.ju doveli rekli su, nemcjte s njom pričati, ona je izdejica.....jednog dana je došla sva crna....”*. Svjedokinja navodi da je tu ženu upitala šta joj se desilo na šta je ona rekla da su je *“prebjali i silovali, i to tako što su je stavili u krug i da je Indira bila u tom krugu i da su je bacali sa jedne na drugu stranu i silovali rukom”*.³⁵

159. Mada je odbrana pokušavala u unakrsnom ispitivanju dovesti u pitanje ovaj dio njenog iskaza predočavajući joj njene ranije izjave i to na zapisnik Državne agencije za istrage i zaštitu, regionalni ured Banja Luka. Broj 17-12/3-04-2-115-69/07 od 22.10.2008.godine u kojem nije spominjala ovaj događaj o kojem joj je svjedočila na glavnom pretresu, a vezano za Nukić Hazbu, Vijeće je svjedokinji poklonilo vjeru. Vijeće je prihvatilo kao logično njeno pojašnjenje da je moguće da o tome nije pričala obzirom da je cilj tih ispitivanja bio da se potvrdi da je ona bila zatočena i šta joj se dešavalo, a da ju za druge oštećene nisu pitali. Takođe je jasno da je ona više puta davala izjave povodom ovih događaja, i da je, kako je to i sama rekla na glavnom pretresu, nekada nevoljko svjedočila o događajima i da je pričala samo ono što su je konkretno pitali.

³⁵ Strana 10 i 11 transkripta sa pretresa od 06.12.2015.godine

160. Na kraju, jedan od njenih iskaza dat u istrazi, u potpunosti je saglasan njenom svjedočenju na glavnom pretresu. Tako iz zapisnika Policijska stanica Brod, broj 11-9/02-230.5-13/06 od 02.08.2006.godine, svjedokinja je navela : „.... *Za vrijeme dok sam boravila u logoru isti su doveli jednu muslimanku kcja je bila mlađa žena i znam da je bila iz Kobaša. Nju su najčešće vodili na ispitivanje te je pričala da su je udarali tako što bi je postavili u prostor.ju, a zatim oko nje stali u krug prostor.je poslije čega bi uslijedilo batiranje u čemu je takođe učestvovala Indira kcja je takođe bila uniformisana. Ista je govorila i da su je silovali, ali ja to nisam vicjela pošto je izvođena u drugu prostor.ju.*“

161. Kao potkrepljujući dokaz na okolnost da je Nukić Hazba bila zlostavljana, Vijeće je cijeniilo i nalaz i mišljenje vještaka Aleksandrić Branimira koji je pojasnio da je u ime Komiteta za prikupljanje podataka o izvršenim zločinima protiv čovječnosti i međunarodnog prava, čiji zadatak je bio da pregledaju lica koja su preživjeli torturu i da utvrde posljedice pretrpljene torture, izvršio i pregled pacijenta Nukić Hazbe koja je pregledana u Institutu za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Beogradu 30.januara 1998.godine. Objektivnim pregledom je utvrđeno da na koži gornje usne postoji ožiljak dug 5 milimetara koji je nejasno ograničen od okoline, kao i da na strani prvog članka palca lijeve noge postoji poprečno postavljen ožiljak dug 9 milimetara. Izvršen je i ... pregled od strane doktora Aleksandra Jovanovića. Zaključak komisije je da je ožiljak na usni po svojim karakteristikama, a uzimajući u obzir i anamnestičke podatke dobijene od same pacijentkinje, nastao najverovatnije na mestu razderine, što znači na mjestu rane koja je nanijeta tupinom mehaničkog oruđa, u koje smadaju udarci bilo pesnicom, laktom, kakvim predmetom, kundakom i slično. S obzirom na karakteristike ožiljka na palcu lijeve noge, njegove jasne granice crtastog izgleda, oštih uglova, zaključak je da je taj ožiljak nastao na mjestu druge vrste rana, odnosno na mjestu zadobijanja sjekotine, koja je nastala dejstvom oštrice mehaničkog oruđa. Zaključak u vezi sa ... pregledom je da kod pacijentkinje postoje svi elementi hroničnog posttraumatskog stresnog poremećaja i elementi major depresije.³⁶

162. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je u cjelosti poklonilo vjeru svjedocima IK-3 i Nukić Hazba i na osnovu njihovih saglasnih iskaza utvrdilo da je u kritično vrijeme i mjestu, optužena Kamerić Indira ispitivala zatvorenicu Nukić Hazbu kojom prilikom ju je optužila da je srpski špijun i da pomaže srpskoj vojsci i da je tražila da ona to prizna.

163. Nadalje, na osnovu iskaza oštećene Nukić Hazbe, te potkrepljujućeg iskaza svjedokinje Vidić Slobodanke, Vijeće je van svake sumnje zaključilo da su vojnici HVO prisutni u prostoriji, odnosno kancelariji kako su to nazvali svjedoci, tukli oštećenu palicama, kundacima i nogama po svim dijelovima tijela, odnosno da je fizički zlostavljana od strane neidentifikovanih Vojnika HVO, a u prisustvu optužene. Obzirom da svjedokinja Nukić Hazba nije potvrdila navode optužnice da je optužena naredila vojnicima da je tuku, te obzirom da nisu provedeni ni dokazi o njenoj poziciji nadređenog, to je Vijeće našlo da ovi navodi optužnice nisu dokazani, iz kojeg razloga su ispušteni iz činjeničnog opisa izreke presude.

³⁶ T-39- Nalaz i mišljenje vještaka, BG 22, prof.dr Aleksandrić Branimir

164. Takođe je Vijeće, na osnovu saglasnih iskaza svjedoka našlo da su dokazani navodi optužnice da je kritične prilike optužena rekla prisutnim vojnicima HVO da u tu prostoriju dovedu zatvorenika "IK-3". Naime, oštećena Nukić Hazba je navela da je Indira rekla vojnicima da dovedu zatvorenika, nazvavši ga po nadimku, dok svjedok IK-3 navodi da su dva policajca pri ulasku u svlačionicu u kojoj je bio zatvoren upravo njega prozvali da izađe i doveli ga u kancelariju na spratu. Svjedok IK-3 navodi da u kancelariji zatiče Indiru, oštećenu i još jednu žensku osobu, crne kose, za koju navodi da se radi o izvjesnoj Rukiji, tu drugu žensku osobu s imenom Rukija, crne kose, "garavuša" spominje i oštećena Nukić Hazba, mada sa sigurnošću nije mogla da se sjeti da li je Rukija tu bila prvi put toga dana kada je dovedena u kancelariju kod Indire, ili prilikom ovog događaja, ili oba puta.

165. Nadalje, na osnovu saglasnih iskaza svjedoka IK-3 i Nukić Hazba vijeće nalazi da je dokazano da su prisutni vojnici natjerali zatvorenika IK-3 da sjedne na stolicu, a oštećenu da mu sjedne u krilo, okrenuta njemu leđima. Svjedok IK-3, na direktan upit ko je to naredio, odgovara da su to naredili dva njemu nepoznata prisutna policajca. Takođe je svjedok IK-3 decidan kod toga da su mu ti vojnici naredili da oštećenoj snažno stišće grudi i polni organ i da pocijepa njen donji veš. Tačnije, svjedok IK-3 navodi da su mu naredili da oštećenoj stavi prst u vaginu, što je učinio, a što je potvrdila i oštećena, međutim Vijeće je prihvatilo opis radnji iz optužnice u kojoj se koristi termin "stišće polni organ", obzirom da se radi o sličnim opisima, te obzirom da Tužilaštvo nakon dokaznog postupka nije usklađivalo optužnicu sa iskazima svjedoka. Takođe su oba svjedoka saglasna da je za cijelo to vrijeme optužena prisutna u prostoriji, dok je svjedok IK-3 naveo da je imao utisak da su Indira i ti policajci "imali šemu" maltretiranja i da je Indira bila "kolovođa".

166. I na kraju, na osnovu iskaza svjedoka Nukić Hazbe vijeće je utvrdilo da je dokazan navod optužnice da je kritične prilike optužena Kamerić Indira fizički zlostavljala i na način što joj je udarila rukom u predjelu lica, odnosno da joj je "udarila dva šamara" kako to navodi svjedokinja. Svjedok IK-3 na direktan upit naveo je da nije vidio da je neko udario oštećenu u kancelariji, ali dovodeći u vezu njihove iskaze vijeće je utvrdilo da je on izveden iz te prostorije prije oštećene, tako da ove navode oštećene nije ni mogao potvrditi.

167. Iz činjeničnog opisa optužnice izostavljene su neke riječi, odnosno dijelovi rečenice, za koje je Vijeće zaključilo da nisu dokazani, kako je to već ranije obrazloženo, ili da nisu relevantni poput riječi ["*neosnovano*" je optužujući...]. Takođe je izostavljen dio rečenice ["*...učestvovala u seksualnom zlostavljanju zatvorenice Nukić Hazbe i IK-3...*"], a iz razloga što je u prvom dijelu činjeničnog opisa već navedeno da je optužena *učestvovala u fizičkom i psihičkom zlostavljanju*. Vijeće je našlo da je sintagma *učestvovala u seksualnom zlostavljanju* već obuhvaćena ovom prvom navedenom formulacijom i da se radi o ponavljanju koje izreku čini nerazumljivom.

(ii) Tačka tri optužnice – zlostavljanje zatvorenika Dujić Jove

168. Vijeće je na osnovu provedenih dokaza utvrdilo da je optužena neutvrđenog dana mjeseca jula 1992.godine, ispred prostorija stadiona Polet, u Bosanskom Brodu, skupa sa drugim pripadnicima HVO-a, učestvovala u fizičkom zlostavljanju zatvorenika Dujić Jove, kojeg je, nakon što je doveden ispred stadiona zajedno sa pripadnicima HVO udarala

metalnom šipkom više puta po svim dijelovima tijela, od kojih je udaraca oštećeni pao na pod, nakon čega je istu večer Dujić Jovo odveden od strane neidentifikovanih pripadnika HVO-a, od kada mu se gubi svaki trag, sve do 1993.godine, kada su njegovi posmrtni ostaci ekshumirani na gradskom groblju u Bosanskom Brodu;

169. Da je Dujić Jovo u julu mjesecu doveden na stadion, i da je tu boravio jedan dan odakle je odveden i kada mu se izgubio svaki trag do pronalaska njegovih posmrtnih ostataka Vijeće je utvrdilo dovodeći u vezu materijalni dokaz Tužilaštva T-27- *Izvod iz matične knjige umrlih za lice Dujić Jovo*, gdje je kao dan smrti upisan datum 16.07.1992.godine, te iskaza svjedoka tužilaštva Narić Branislava i IK-4. Oni navode da je lice Dujić Jovo u julu mjesecu doveden na stadion Polet u Bosanskom Brodu od strane vojnika HVO, te da je tom prilikom bio podvrgnut zlostavljanju, nakon čega je tu večer i izveden i ostali zatvorenici ga više nisu vidjeli. Svjedok Narić Branislav je naveo da je muškarac prezimena Dujić doveden na stadion otprilike petnaestak dana nakon što su zatvorenici iz podruma policijske stanice Bosanski Brod (a to je bilo sredinom mjeseca juna), preveženi u svlačionice stadiona, slijedom čega Vijeće zaključuje da je tačan navod iz optužnice da se radilo mjesecu julu 1992.godine. Takođe, iz njegovog iskaza proizilazi da se tu zadržao samo jedan dan, a što je saglasno sa iskazom svjedoka IK-4 koji navodi da ga poslije kritičnog događaja više nikada nije vidio na stadionu.

170. Nadalje, svjedočeći na ove okolnosti svjedok Narić je naveo da se sa ostalim zatvorenicima nalazio u prostorijama svlačionica na stadionu kada je čuo galamu i da neko jauče od batina. Potom je vidio da Dujića dovode Indira i još pet vojnika na vrata prostorija u kojima su se nalazili, i da su ga oni non stop tukli pri dovođenju. Indira ga je tukla metalnom šipkom dok je ležao na podu, a drugi su ga šutali nogama, da bi ga tako maltretirali oko sat vremena. Naveo je i da je metalna šipka bila sjajna, kao pocinčana, dužine metar do metar i pol, te da mu je ličila na rukohvat iz autobusa. Obzirom da je Dujić bio do pasa bez odjeće, vidio je da je sav u modricama, i da su na njemu ožiljci, da bi ga kasnije odveli i nikada ga više nije vidio. Od drugih zatvorenika čuo je da se taj muškarac preziva Dujić, jer ga on nije znao, da bi kasnije kada je istražiocima davao izjavu u istrazi, od njih čuo da je Jovo ime tog muškarca sa prezimenom Dujić, a čijem zlostavljanju je svjedočio.

171. Ovim navodima svjedoka Vijeće je poklonilo vjeru jer svjedočio kao očevidac ovog događaja, odnosno o njemu je ispričao uvjerljivo i jasno, konzistentno od početka, te sa dosta detalja kako to mogu ispričati samo osobe koje su zaista događaju prisustvovali i gledali ga. Njegova izjava u bitnim je elementima ista kao izjava data u istrazi. Naime, i prilikom saslušanja u istrazi navodi da se sjeća da je jedne prilike u zatvor doveden Dujić, čije ime ne zna i da su ga po dovođenju tukli svi, pa tako i Kurdija Mladen i Jozić Luka, zatim jedna žena čije je ime bilo Indira, koja ga je tukla sa metalnom cijevi. Tada je naveo da je vidio da je Dujić, nakon što pretrpi udarce i nakon što se oni koji su ga udarali umore, i od njega odmaknu, išao i umivao se. Svjedok je takav slijed događaja opisao i na zapisnike o saslušanju date 2006.godine kao i 2008.godine. Manje razlike u detaljima na koje je ukazala odbrana Vijeće nije cijenilo od naročitog značaja, a imajući u vidu njegovo ukupno držanje prilikom svjedočenja.

172. Nadalje, u svim bitnim dijelovima iskaz svjedoka Narića saglasan je sa iskazom svjedoka IK-4 koji je takođe svjedočio na način iz kojeg je Vijeće zaključilo da se

nesumnjivo radi o očevicu ovog događaja, pri čemu je Vijeće imalo u vidu bitnu okolnost koja proizilazi iz iskaza ova dva svjedoka, a to je da događaj nisu posmatrali sa istog mjesta. Svjedok Narić se nalazio unutar prostorija stadiona dok iz iskaza svjedoka IK-4 proizilazi da se nalazio ispred ulaza, odnosno na igralištu. Takođe iz njihovih iskaza proizilazi da je zatvorenik Dujić bio podvrgnut zlostavljanju tog dana u više navrata, odnosno da su vojnici pravili pauze pa se ponovo vraćali i tukli ga, stoga je izvjesno da su njih dvojica vidjeli različite segmente ovog događaja.

173. Tako je svjedok IK-4 naveo da nije poznao od ranije zatvorenika Dujić Jovu, ali je bio očevidac događaja u kojem je zlostavljan zatvorenik, za kojeg je sutradan saznao od drugih zatvorenika da se zove Dujić Jovo. Opisujući predmetni događaj navodi da je muškarac dovežen u zatvor sa autom, i da je potom oboren na pod i da su ga vojnici, među kojima i dvije žene u uniformi počeli udarati. On nije prepoznao među njima Indiru (mada navodi da ju je znao iz viđenja ali je prije ovog događaja nije viđao duži vremenski period) ali su mu kasnije drugi zatvorenici rekli da je to ona, odnosno, navodi da mu je to rekao Dujanić Željko. Događaj je posmatrao sa udaljenosti od petnaest do dvadeset metara sa igrališta. Navodi da je Indira bila u vojnoj uniformi i da je te prilike zajedno sa drugim vojnicima udarala nogama Dujić Jovu dok je bio na podu. Vidio je da su Jovu kasnije zatvorenici uveli u prostoriju, te su ga odveli u kupaonicu, bio je obliven krvlju, s modricama, da bi poslije bio odveden i nije ga više vidio.³⁷

174. Odbrana je osporavala kredibilitet svjedoka Narića predočavajući mu razliku u ranijim iskazima u kojima on nije spomenuo da je ženska osoba Indira skakala po prsima Dujiću u štiklama, a kako je to naveo na glavnom pretresu, kao i da je prilikom davanja iskaza u tužilaštvu rekao da se ne sjeća da li je ona bila u uniformi ili u civilnoj odjeći, dok je svjedočeći na pretresu bio decidan da je bila u vojnim hlačama i u košulji. Svjedok je te razlike pojasnio na način da se nekih stvari prisjeti naknadno dok priča o njima, koje obrazloženje je Vijeće prihvatilo kao moguće, imajući u vidu da svjedoci nerjetko prilikom davanja izjava u istrazi ne spominju sve detalje koje spomenu na glavnom pretresu kada daju opširniji iskaz i kada ih pored tužioca, ispituju i branilac kao i članovi vijeća.

175. Međutim Vijeće je imalo određene sumnje u pogledu navoda da je vidio da je ženska osoba koja je zlostavljala Dujića to činila i tako što mu je skakala po prsima. Naime, obzirom da su i drugi svjedoci pojašnjavali da su čuli iz priča da je Indira imala običaj da prilikom zlostavljanja zatvorenika po njima skače, te obzirom na činjenicu da iz tih iskaza proizilazi da su neke informacije čuli kasnije, pričajući između sebe po izlasku nakon razmjene, to vijeće nije bilo sigurno u navode svjedoka Narića da se on ovog detalja prisjetio jer ga je zaista i vidio ili je moguće da ga je reproducirao na pretresu kao vlastito sjećanje, a zapravo se radilo o činjenicama koje je čuo od drugih zatvorenika.

176. Tako npr. svjedok Pavlović Sreto navodi da je čuo da je Indira imala običaj nekad da naredi zarobljeniku da legne na pod, da obuče cipele s visokom petom i onda hoda i gazi ga po

³⁷ Strana 33 do 35 transkripta od 27.03.2014.godine

leđima i da se to pričalo među zatvorenicima, međutim ni on nije bio siguran da li se to pričalo u zarobljeništvu ili kasnije kada je razmijenjen, niti je on sam to lično vidio.

177. Imajući u vidu ovu okolnost, Vijeće nije prihvatilo navode optužnice da je optužena kritične prilike zlostavljala Dujića skačući po njemu u cipelama sa štiklom. Ovo naročito stoga jer je svjedok IK-4 rekao da su kritične prilike među vojnicima HVO koji su zlostavljali Dujića bile dvije ženske osobe, što je Vijeće dodatno dovelo u sumnju da su zatvorenici mogli vidjeti drugu žensku osobu u štiklama, a pogotovo imajući u vidu i iskaz same oštećene koja je navela da zbog broja cipela nikada nije nosila cipele sa štiklom, stoga su ovi navodi optužnice ispušteni iz činjeničnog opisa izreke presude.

(iii) Odgovornost optužene

178. Zakonodavac u članu 142. preuzetog KZ SFRJ ne daje definiciju pojmova mučenje ili nečovječno postupanje. Međutim, zakonski propisi o mučenju ili nečovječnom postupanju su dobro uređeni običajnim međunarodnim pravom, a isto je definisano i u praksi MKSJ i MKSR.

179. Da bi se krivično djelo mučenje kvalifikovalo ratnim zločinom moraju se zadovoljiti sljedeći elementi:

- Nanošenje, djelom ili propustom, teške tjelesne ili duševne boli ili patnje;
- Djelo ili propust moraju biti namjerni;
- Motiv djela ili propusta mora biti iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija, iz bilo kog razloga, žrtve ili treće osobe.³⁸

180. Definicija mučenja koje prouzrokuje "snažnu" bol ili patnju mora se uporediti sa lakšim krivičnim djelima nečovječno postupanje, okrutno postupanje i drugim nečovječnim djelima koja zahtjevaju "ozbiljnu" boli ili patnje. Iako precizan prag između "ozbiljne" i "snažne" boli nije definisan, jasno je ipak da je mučenje rezervisano za jedan ograničeniji, zvjerskiji skup ponašanja. Na primjer, Evropski sud za ljudska prava je zaključio da raznovrsni oblici namjernog zlostavljanja dosežu nivo mučenja, uključujući: „palestinsko vješanje“, tj. vješanje za ruke;³⁹ primjenu "falake" ("udaranje štapom po tabanima") i lomljenje prsne kosti,⁴⁰ premlaćivanje puškama koje ima za posljedicu oštećenje mozga i trajni gubitak tjelesnih funkcija.⁴¹

³⁸ *Kunarac*, Presuda žalbenog vijeća, paragraf 142.

³⁹ *Aksoy protiv Turske*, 23 E.H.R.R. 553 (1996)

⁴⁰ *Salman protiv Turske*, presuda od 27.06.2000. godine

⁴¹ *Ilhan protiv Turske*, presuda od 27.06.2000. godine

181. Nema sumnje da postoji gotovo sveopšta osuda djela mučenja i nečovječnog postupanja. Član 142. KZ SFRJ i Ženevske konvencije, i instrumenti Ujedinjenih naroda zabranjuju nečovječno postupanje.⁴² Međutim, nijedan od gore navedenih instrumenata nije pokušao dati definiciju nečovječnog postupanja. Dužnost ovog pretresnog vijeća je da utvrdi osnovno značenje djela u odnosu na činjenične nalaze.

182. Član 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima ("EKLJP") utvrđuje da „Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju“. U predmetu *Irska protiv Ljedinjenog Krajevstva* da bi zlostavljanje potpadalo pod ovaj član "ono mora dosegnuti minimalan nivo težine. Ocjena ovog minimuma je po prirodi stvari relativna i zavisi od svih okolnosti predmeta, kao što su trajanje takvog postupanja, njegove fizičke i duševne posljedice i u nekim slučajevima, pol, godine starosti i zdravstveno stanje žrtve".⁴³

183. Evropski sud i Evropska komisija za ljudska prava razvili su opsežnu sudsku praksu koja se tiče raznih oblika zlostavljanja, kao što su mučenje, nečovječno i ponižavajuće postupanje, zabranjenih članom 3. EKLJP.⁴⁴ Na primjer, u predmetu *Tomasi protiv Francuske*, Evropski sud je utvrdio da se radi o očigledno nečovječnom postupanju kojim se krši član 3. u slučaju kada je podnosilac žalbe bio podvrgnut šamaranju, udaran nogama i rukama, udaran po podlaktici, prisiljavan da stoji duži vremenski period bez potpore, sa rukama vezanim lisicama na leđima, kada su pljuvali na njega i prisiljavali ga da gol stoji ispred otvorenog prozora, kada je lišen hrane i kada mu je prijećeno vatrenim oružjem. Evropski sud je smatrao da veliki broj udaraca koje je zadobio g. Tomasi i njihov intenzitet predstavljaju dva elementa koja su dovoljno ozbiljna da se takvo postupanje smatra nečovječnim i ponižavajućim.⁴⁵ Sud je također smatrao da je postupanje „nečovječno“ ako je unaprijed planirano, ako se primjenjuje satima bez prekida i ako prouzrokuje stvarne tjelesne povrede ili intenzivnu fizičku i duševnu patnju.⁴⁶

184. Pored toga, Komisija za ljudska prava („Komisija“) je utvrdila da prisiljavanje da stoji zavezanih očiju i vezan 35 sati dok je slušao jauke drugih pritvorenika koji su mučeni, prijetnje da će biti kažnjen, i prisiljavanje da sjedi zavezanih očiju i nepokretan na madracu tokom više dana predstavljaju nečovječno postupanje.⁴⁷ Takođe, kada je osoba tokom zatočenja podvrgnuta zlostavljanju kao što su udarci pendrekom u koljena, prijetnje noževima, udaranje nogama dok leži na zemlji, uzastopno udaranje palicama, željeznim cijevima i pendrecima, a

⁴² Član 5. Opšte deklaracije o pravima čovjeka; član 7. MPGPP; član 3. Evropske konvencije; član 5. Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima naroda; član 5. stav 2. Američke konvencije o ljudskim pravima; član 6. Interameričke konvencije; član 16. Konvencije protiv mučenja; i član 3. Deklaracije o mučenju.

⁴³ *Irska protiv Ljedinjenog Krajevstva*, Presuda, Žalba br. 5310/71, 18.01.1978. godine, paragraf 162.

⁴⁴ *A protiv Ljedinjenog Krajevstva*, Presuda 23.09.1998. godine, ESLJP, paragraf 20 (citira se *Costello-Roberts protiv Ljedinjenog Krajevstva*, Presuda od 25.03.1993. godine, 247-C ESLJP (Ser.A) 1993).

⁴⁵ *Tomasi protiv Francuske*, 13 EHRR 1, 1993, paragraf 115.

⁴⁶ *Lorse i drugi protiv Holandje*, Presuda, Žalba br. 52750/99, 04.05.2003. godine, paragraf 60.

⁴⁷ *Soriano de Bouton protiv Urugveja*, br. 37/1978. Pomenut ranije u fusnoti 12, str. 163.

zatim ostavljena bez ikakve ljekarske pomoći bez obzira na povrede glave i tijela, to predstavlja okrutno i nečovječno postupanje.⁴⁸

185. Jasno je da su razna međunarodna sudska tijela koja su razmatrala primjenu krivičnog djela nečovječnog postupanja isto definisala na relativan način uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti, uključujući prirodu radnje ili propust, kontekst u kojem je djelo počinjeno, njegovo trajanje odnosno ponavljanje, fizičke, duševne i moralne posljedice djela na žrtvu i lične okolnosti žrtve, uključujući godine, pol i zdravlje. U skladu s ovim, ovo vijeće razmatra sve okolnosti navodnih situacija, uključujući lične okolnosti žrtve.

186. Razmotrivši značenje nečovječnog postupanja u kontekstu međunarodne prakse, kao i prakse Suda BiH⁴⁹ Vijeće nalazi da je nečovječno postupanje namjerna radnja ili propust, to jest, radnja koja je, objektivno sudeći, namjerna a ne slučajna, koja uzrokuje tešku duševnu ili fizičku patnju ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo ili povrede tjelesnog integriteta.

187. Imajući u vidu sve činjenice koje su utvrđene u vezi sa događajem iz tačke dva optužnice Vijeće je je našlo da su postupanjem optužene, odnosno njenim ličnim preduzetim radnjama, kao i radnjama koje su poduzimali drugi prisutni vojnici, a koje je ona prihvatila kao svoje, ostvarene posljedice koje po intenzitetu i dužini trajanja istih, kao i kombinovanju više različitih radnji izvršenja (oštećena je trpila tjelesne bolove usljed udaraca, pa zatim neminovno i duševne bolove kada je natjerana da sjedne u krilo svjedoku IK-3, a zatim i tjelesne i duševne bolove kao i povrede ličnog dostojanstva kada je IK-3 natjeran da joj u prisustvu ostalih osoba u toj prostoriji stišće grudi, bradavice, pa zatim da joj pocijepa donji veš, te stišće spolni organ, te je na kraju opet trpila i tjelesne bolove udaranjem po licu od strane optužene, kao i povrede ličnog dostojanstva usljed svih opisanih radnji koje su prema njoj preduzimane, kao i kada ju je optužena nazvala pogrđnim riječima "četničkom kurvom") dosežu intenzitet odnosno jačinu povrede zbog kojih se mogu kvalifikovati djelom mučenja. Sama svjedokinja je više puta za vrijeme svjedočenja pred pretresnim vijećem navela „...*tad su poslala... mčja mučerja...* „ ili na direktan upit članova Vijeća koliko je sve to trajalo odgovara :. „...*Pa, ja neću reći, hajde ja ću reći možda sat vremena, ne znam, jer ja sam mučena....mučena sam...*“.⁵⁰

188. O stanju oštećene u kojem je bila nakon što je vraćena nazad u svlačionicu, svjedočila je i svjedokinja Slobodanka Vidić koja je rekla da je Hazba bila sva crna pa su je savjetovali da skine odjeću i da od nje napravi obloge, a slično je navedeno i u pročitanoj iskazu koji je dala na zapisnik svjedokinja Živković Stana.

189. Nadalje, imajući u vidu provedene dokaze, nema sumnje da su radnje prema oštećenoj Nukić Hazbi preduzimane upravo u cilju iznuđivanja ili dobijanja informacije. To nesumnjivo

⁴⁸ *Leslie protiv Jamajke*, br. 564/1993, paragraf 9.2.; *Bailey protiv Jamajke*, br. 759/1997, paragraf 9.3.

⁴⁹ *Lazarević Sreten i dr. -presuda Suda BiH Broj: X-KR-06/243 od 29.09.2008. godine*

⁵⁰ Strana 10 transkripta sa pretresa od 20.03.2014.godine

proizilazi iz činjenice da je optužena prilikom prvog kontakta sa oštećenom Nukić Hazbom istoj predočila neke okolnosti i činjenice za koje su je teretili, odnosno da joj je „pročitala optužnicu“ kojom se, prema njenoj interpretaciji, ona teretila za prenošenje informacija drugoj strani u sukobu, odnosno da je „srpski špijun“.

190. Simptomatične radnje prema oštećenoj nastavile su se i kasnije tog dana nakon što je sprovedena u svlačionice u kojima je zatekla ranije zatvorene žene, među kojima i Slobodanku i Sofiju Vidić. Iz njihovih iskaza proizilazi da im je rečeno da ne komuniciraju sa oštećenom jer ona „izdajica“, da bi joj u toku tog dana policajac rekao da će po nju doći naveče i da se pripremi da prizna sve što je budu pitali, a kao ne bude rekla, proći će kao i dvije ženske koje nisu htjele priznati. Kada su zaista po nju i došli u noćnim satima uslijedio je događaj koji je opisan u tački jedan izreke presude.

191. Dakle, tokom cijelog dana, počev od dovođenja u prostorije stadiona oštećenoj je u više navrata predočavano od strane vojnika uključujući i optuženu, da treba da da određene informacije, te se imajući sve ovo u vidu, na kraju njenim dovođenjem u prostoriju u kojoj optužena sjedi u pročelju stola (kako proizilazi iz iskaza svjedoka IK-3), ista je u uniformi, a pored nje je prisutno još uniformisanih vojnika, oštećenoj jasno u izgled stavlja da će trpiti posljedice ako ne bude dala informacije koje se od nje traže. Kada je ona izjavila da to što joj stavljaju na teret nije tačno, onda je uslijedilo njeno zlostavljanje od strane vojnika koji su je tukli i udarali po svim dijelovima tijela, pa nakon što ni onda nije dala informacije, optužena je naredila da se dovede zatvorenik, kojem onda drugi prisutni vojnici naredi da oštećenu tuče i da prema njoj poduzima navedene radnje, pa da bi ju potom i na kraju sama optužena udarila po licu, nazivajući je pogrđnim riječima.

192. Saizvršilaštvo je u smislu člana 22. KZ SFRJ između ostalog ostvareno i ako više osoba, učestvovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način, zajednički učine krivično djelo. Saizvršilaštvo, pored zajedničke odluke o djelu zahtijeva i objektivni doprinos izvršenju djela, koji pretpostavlja preduzimanje radnje izvršenja ili neke druge radnje u procesu izvršenja djela.

193. Da je optužena navedene radnje prema oštećenoj Nukić Hazbi, a zajedno sa drugim vojnicima, počinila svjesno i namjerno ukazuje i činjenica da su, kako je već i ranije opisano u presudi, i drugi zatvorenici pričali o njihovom ispitivanju i prikupljanju informacija, te stoga vijeće nalazi da se ne radi o izolovanom incidentu već ukazuje na određeni obrazac ponašanja. Tako, svjedok IK-2 opisuje događaj kojem je prisustvovao, pa navodi da je jedne prilike doveden u kancelariji na spratu, i da je žena za koju navodi da je Indira, ispitivala drugu ženu o njenim sinovima, gdje se nalaze i u kojoj su vojsci, kojom prilikom joj je nanosila povrede udarajući je nožem, tako da joj je na kraju čitava noga bila modra od udaraca, te je i njega ispitivala da li on zna tu ženu i njene sinove.⁵¹

194. U odnosu na svjedoka oštećenog Ik-3 Vijeće je našlo da iz njegovog iskaza nesumnjivo proizilazi da je trpio duševne bolove i povrede ličnog dostojanstva zbog toga što je bio prinuđen da poduzima opisane radnje prema oštećenoj Nukić Hazbi, te je i on sam u nekoliko

⁵¹ Strana 13 transkripta sa pretresa od 09.04.2014.godine

navrata naveo da su mučeni i on i Hazba, i da ga je to sve jako pogodilo zbog čega mnoge detalje tog događaja nije nikome prije ispričao. Međutim, Vijeće u odnosu na njega nije našlo da posljedice u svojoj ukupnosti inteziteta i jačine dosežu stepen jačine da bi se kvalifikovale mučenjem, a pored toga, vijeće je zaključilo na osnovu provedenih dokaza da cilj optužene i saizvršilaca nije bio da od njega dobiju informacije nego od oštećene Nukić Hazbe, dok su istovremeno svojim radnjama prema njemu namjerno nečovječno postupili.

195. Činjenica je da je optužena drugim prisutnim vojnicima rekla da dovedu svjedoka IK-3 oslovljavajući ga nadimkom (po prezimenu), nakon čega su vojnici iz muške svlačionice i izveli svjedoka IK-3, doveli ga u prostoriju u kojoj je oštećena, te u prisustvu optužene koja u daljem toku događaja nije dalje govorila ništa, sami izdavalali zapovijedi svjedoku IK-3 koje radnje da preduzima prema oštećenoj Nukić Hazbi. Ove okolnosti Vijeće upućuju na zaključak da nema nikakve sumnje da su oni ranije znali i dogovorili šta da rade, odnosno da je zlostavljanje oštećenih Nukić Hazbe i IK-3 bilo planirano, što dalje upućuje na zaključak o svjesti optužene da djeluje zajednički sa ostalim vojnicima, i da i njihove radnje prihvata kao svoje.

196. Ranije dogovoreno i planirano zlostavljanje, u skladu sa sudskom praksom, takođe upućuje i na zaključak da je postupanje prema IK-3 bilo nečovječno (vidi paragraf 183 presude).

197. Nadalje, evidentno je da je zatvorenik Dujić Jovo zadobio brojne snažne udarce od strane više vojnika među kojima i optužene, kojom prilikom su ga udarali nogama po raznim dijelovima tijela dok ga je optužena udarala metalnom cijevi, usljed čega je pao na pod i usljed kojeg zlostavljanja je zadobio brojne povrede, a koje saglasno ističu navedeni svjedoci. Oni navode da je od posljedica ovog zlostavljanja bio modar po raznim djelovima tijela, da mu je glava bila oblivena krvlju, te da su mu ostali zatvorenici pomagali da ode do tuševa da se umije, pa Vijeće nalazi da je isti usljed premlaćivanja i nasilnih radnji optužene i drugih pripadnika HVO-a kritične prilike nesumnjivo trpio teške tjesne patnje i bolove i da su mu nanesene povrede tjelesnog integriteta, na koji način je optužena kao saizvršilac postupala suprotno odredbama čl. 3. IV Ženevske konvencije, odnosno prema njemu nečovječno postupila u smislu odredbe člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ.

198. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je utvrdilo da su u konkretnom slučaju ispunjena obilježja bića krivičnog djela iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ tj. da je optužena Kamerić Indira preduzetim radnjama opisanim u tački jedan izreke presude, u saizvršilaštvu sa drugim vojnicima HVO nanosila velike duševne patnje i bolove i vrijeđala ljudsko dostojanstvo oštećene Nukić Hazbe i oštećenog IK-3, i to s namjerom da muči oštećenu Nukić Hazbu u cilju dobijanja priznanja ili informacije i istovremeno sa namjerom da prema zatvoreniku IK-3 nečovječno postupi. Vijeće takođe nalazi da radnjama opisanim u tački dva izreke presude u saizvršilaštvu sa drugim vojnicima HVO, učestvovala u nečovječnom postupanju prema zatvoreniku Dujić Jovi, namjerno mu nanoseći povrede tjelesnog integriteta i teške duševne patnje i bolove, pri čemu je bila svjesna da su svi oštećeni lica koja uživaju zaštitu u smislu odredbi zajedničkog člana 3. Konvencije, odnosno da se radi o licima koja ne učestvuju u neprijateljskoj vojnoj aktivnosti, čime je prekršila obavezno propisani minimum zaštite ovih lica, a koje kršenje je počinjeno u vrijeme oružanog sukoba i sa istim je u uzročnoj vezi (*actus*

reus).

199. Pored toga, Vijeće je utvrdilo postojanje voljne komponente- *mens rea*, koja se ogleda u svijesti optužene da svojim radnjama poćini konkretno krivićno djelo, a imajući u vidu sve okolnosti pod kojima su izvršene radnje prema oštećenima, i to naroćito dućina trajanja i intenzitet zlostavljanja, kao i drugih okolnosti. Vijeće nalazi da je optućena bila svjesna svog djela, kao i ćinjenice da će zbog njenih radnji nastupiti zabranjene posljedice, te je iz njenog ponašanja jasno da je takvu posljedicu i htjela da ostvari, pa obzirom da nisu provedeni dokazi koji bi dovodili u sumnju njenu uraćunljivost u vrijeme poćinjenja navedenih radnji, to snosi krivićnu odgovornost za krivićno djelo Ratni zloćin protiv civilnog stanovništva iz ćlana 142. stav 1. KZ SFRJ koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivićnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivićnog zakona SFRJ⁵² i koje je poćinjeno u smislu odredbe ćlana 11. KZ SFRJ, a u vezi sa odredbom ćlana 22. KZ SFRJ.

B. OSLOBAĐAJUĆI DIO IZREKE PRESUDE

(i) Nije dokazano zlostavljanje zatvorenika Mitrić Marka radnjama optućene opisanim u taćki jedan optućnice

200. Taćkom jedan optućnice (taćka jedan oslobađajućeg dijela izreke presude) Tućilaštvo je teretilo optućenu da je neutvrđenog dana u mjesecu junu 1992.godine, u prostoriji stanice milicije u Bosanskom Brodu, fizićki i psihićki zlostavljala zatvorenika Mitrić Marka, tako što mu je naredila da skine svu odjeću sa sebe, a zatim ga nagog poćela udarati policijskom palicom i nogama po svim dijelovima tijela i to više puta, a kada je Mitrić Marko od zadobijenih udaraca pao na pod, nastavila ga je udarati nogama u predjelu genitalija, po leđima, nakon ćega mu je naredila da ustane i ljubi šahovnicu koja se nalazila na zidu prostorije i da pri tome govori "ćivio Ante Pavelić";

201. Vijeće na osnovu provedenih dokaza nije utvrdilo da je dokazano poćinjenje radnji optućene vezano za zlostavljanje zatvorenika Mitrić Marka. U odnosu na ovu taćku optućnice Vijeće je, obzirom na nemogućnost neposrednog svjedoćenja oštećenog u sudnici, cijenilo dokaze Tućilaštva i to uvidom i ćitanjem iskaza svjedoka Mitrić Marka dat na zapisnik o saslućanju svjedoka Tućilaštvo BiH broj: T20 0 KTRZ 0000076 07 od 08.10.2010. godine (T-11).⁵³

⁵² Skupština SFRJ je Krivićni zakon SFRJ usvojila na sjednici Saveznog vijeća odrćanoj dana 28. septembra 1976. godine i objavila ga u Slućbenom listu SFRJ broj 44 od 08. oktobra 1976. godine. Nakon proglaćenja nezavisnosti BiH, KZ SFRJ je na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom od 11. aprila 1992. godine preuzet kao zakon Republike Bosne i Hercegovine (uz manje izmjene), a stupio je na snagu danom objavljivanja.

⁵³ Vidi dio presude- procesne odluke

202. Naime, vještačenjem po vještaku ... utvrđeno je da svjedok Mitrić Marko, čije je saslušanje predloženo u optužnici, nije procesno sposoban da iznese svoj iskaz pred sudom zbog čega je pročitao njegov iskaz dat prilikom saslušanja u istražnoj fazi postupka. Vještak prim.dr. Kovačević Vjekoslav naveo je da je oštećeni Mitrić vidno traumatizovan i da jedino ima poverenja u svog doktora ... iz Doboja, te da mnoge stvari ne želi da priča nikome osim ovom doktoru. Nadalje, svjedoku Mitrić je dijagnosticirana bolest posttraumatskog stresnog sindroma (PTSP) za koju je vještak iznio mišljenje da datira od vremena traumatičnog doživljaja koji mu se desio, a to je period zarobljenštva. Nakon toga on je razvio posttraumatski stresni poremećaj sa promjenama i u ličnosti kao i u njegovom funkcionisanju intelektualnom i emocionalnom, što je nalaz i psihologa koji ukazuje upravo na to da je došlo i do emocionalnog oštećenja, da se radi o visoko depresivnoj i frustrabilnoj osobi neadekvatnih interpersonalnih odnosa i socijalnoj povučenosti.

203. Pri davanju nalaza i mišljenja vještak je naveo da je konsultovao i nalaze liječnika koji su liječili svjedoka pa tako i ... službe u Doboju, kao i nalaza psihologa, te nalaze ambulantnih pregleda od strane U ovim je nalazima dijagnoza posttraumatski stresni poremećaj sa karakternim promjenama ličnosti nakon katastrofičnog iskustva i psihotična depresija kao komorbiditetno oboljenje, kao i oštećene intelektualne i emocionalne sfere ličnosti, sa karakternim promjenama u strukturama ličnosti i da je prisutna i takozvana paranoidna odbrana. Poslije svih rasprava i procesa u izrazito teškom pogoršanju i liječi se takozvanim bazarnim ..., a to su lijekovi za teža duševna oboljenja. Imajući u vidu sve navedeno vještak je mišljenja da oštećeni Mitrić Marko nije procesno sposoban da svjedoči u postupku pred sudom.⁵⁴

204. Vijeće je prihvatilo nalaz i mišljenje vještaka kao pouzdan i relevantan, obzirom da je dat u skladu sa pravilima struke, te ni odbrana nije imala primjedbi na isti, te je imajući u vidu navedeno prihvatilo prijedlog Tužilaštva da se zbog procesne nesposobnosti svjedoka da svjedoči usljed duševnog oboljenja, u smislu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH, na glavnom pretresu pročita zapisnik broj: T20 0 KTRZ 0000076 07 od 08.10.2010. godine (T-11).

⁵⁴ **T-5-** nalaz i mišljenje vještaka prim.dr. Kovačević Vjekoslav od 17.03.2011.godine te naredba za vještačenje T20 0 KTRZ 00007607 od 09.02.2011.godine sa pratećom dokumentacijom koju je vještak imao na uvid prilikom davanja nalaza i mišljenja i to: -Ljekarska komisija za pregled lica obuhvaćenih zakonom o pravima vojnih invalida, porodica, palih boraca broj 2673 od 30.07.1998. godine, -Potvrda Komiteta Crvenog krsta oznaka BAZ 270126 od 20.03.'95. godine, -Otpusna lista zdravstvene ustanove matični broj 1136195. Komanda LPČ od dana 13.012.1995. godine, mišljenje za borca Mitrić Marka - Otpusna lista ... u Doboju, matični broj 390/95. Uputa specijalisti, Uputa specijalisti 22.05.2007. godine, - RO Kliničko-medicinski centar Banja Luka od 30.01.1996. broj 344/94., - Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste broj A83/96 od 20.02.1996, - doktor Milan Savić broj 2983, - dijagnoza za Mitrić Marka od 27.09.1998, - Uputnica broj protokola 7339/95 od 14.12.'95. Klinički centar Banja Luka, - nalaz i mišljenje od 17.03.'95. godine. Kliničko-bolnički centar Banja Luka, nalaz i mišljenje od 23.03.'95. godine, - Kliničko-bolnički centar Banja Luka nalaz i mišljenje od 20.04.'95. godine- zapisnik o saslušanju Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 000007607 sačinjen u Brodu, 08.10.2010. godine, te zapisnik o saslušanju svjedoka od 15.11.1994. godine sačinjenog od strane istražnog sudije Osnovnog suda u Derventi.

205. U ovom je zapisniku navedeno da je svjedok izjavio da je više puta saslušavan i davao izjave o događajima i svemu što je proživio tokom zarobljeničtva u logoru Polet, zbog kojih događaja je i duševno obolio od PTSP sa karakternim promjenama ličnosti. Zbog zdravstvenih problema se osjeća psihčki loše i nije sposoban da svjedoči.

206. Ovo je jedini dokaz koji je Tužilaštvo provelo na okolnosti iz tačke jedan optužnice. Mada je Tužilaštvo u završnoj riječi tvrdilo da su radnje u pogledu ove inkriminacije dokazane iskazom svjedoka Mitrić Marka koji je dao pred istražnim sudijom još 1994.godine, a koji je pročitao na glavnom pretresu, te iz kojeg proizilazi da je optuženu poznavao od ranije i u kojem je opisao jasan tok zlostavljanja kojem je od nje bio izložen, ovakav navod tužioca nije tačan, jer ovaj zapisnik nikada nije pročitao, niti je stavljen prijedlog tužilaštva da se pročita u smislu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH.

207. Jedini zapisnik koji je pročitao je onaj koji je potom uveden u dokaze pod brojem T-11, a što je jasno uvidom u zapisnik sa ročišta od 28.08.2014.godine, a evidentno je da u ovom zapisniku svjedok nije svjedočio, niti je uopšte rekao bilo šta na okolnosti iz tačke jedan optužnice.

208. Nije sporno da se u spisu nalazi i zapisnik o saslušanju svjedoka Mitrić Marka dat pred istražnim sudijom Osnovnog suda u Derventi dana 15.11.1994. godine, ali je jasno iz zapisnika sa glavnog pretresa od 10.07.2014.godine da ovaj dokaz nije pročitao u smislu izuzetka od neposrednog izvođenja dokaza, te je uveden u spis kao dokaz T-5, i to isključivo u prilogu nalaza i mišljenja vještaka prim. Dr. Kovačević, zajedno sa svom ostalom dokumentacijom koju je vještak imao na uvid prilikom vještačenja, a što je jasno naglašeno od strane predsjednika vijeća u više navrata tokom ovog ročišta.

209. Jasno je dakle da Vijeće nije moglo cijeliti ovaj dokaz na način kako to navodi Tužilaštvo u završnoj riječi. Na kraju, čak i da je proveden u smislu odredbe 273. stav 2. ZKP BiH, odbrana je unakrsnim ispitivanjem vještaka uvela mogućnost osporavanja sposobnosti svjedoka u vrijeme davanja ranijih iskaza, pa tako i ovog iskaza iz 1994.godine.

210. Naime, Vještak je prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane potvrdio da mu je iz anamneze oštećenog poznato da je njegova majka bila duševni bolesnik, te da je tačno da je kod osoba sa nasljednim faktorom duševnih oboljenja rizik od oboljenja od PTSP-a veći nego kod osoba kod kojih ne postoji takva porodična anamneza, kao i da je iz nalaza psihologa koji ga je liječio konstatovano da je on dekoncentrisan, oslabljenog pamćenja i vizuelno-motorne koordinacije. Odbrana je vještaku predočila nalaz i mišljenje psihologa od 17.03.'95. godine koji je sačinila psiholog ljekar specijalista u Doboju⁵⁵ u kojem se navodi da „...*nestruktuirane tehnike čak izazivaju prodor primarnog procesa u svjest u tčj mjeri da počirje halucinirati sadržaje povezane sa traumatskim doživljajem....*“, na osnovu kojeg je vještak potvrdio tezu odbrane da postoji mogućnost da ovakvi pacijenti doživljavaju iskrivljene slike realnosti

⁵⁵ Prilog dokazu T-5;

vezane sa traumatičnim događajem, dok se na poseban upit suda nije mogao decidno izjasniti o tome da li je ove probleme svjedok imao i prilikom davanja ranijih iskaza.⁵⁶

211. Ostali provedeni dokazi Tužilaštva jasno dokazuju navode optužnice da je svjedok Mitrić Marko bio zatvoren u zagradi milicije Bosanski Brod, kao i na stadionu Polet, a ta činjenica nesporno proizilazi i iz iskaza saslušanih svjedoka koji su zajedno sa njim bili zatvoreni na ovim lokacijama u inkriminisanom periodu.

212. Međutim, niko od saslušanih svjedoka nije svjedočio kao očevidac događaja opisanih ovom tačkom optužnice, niti da im je o tome poznato na neki drugi način, pa je imajući u vidu sve navedeno Vijeće je usljed nedostatka dokaza, uz primjenu odredbe člana 284. tačka c) ZKP BiH, u odnosu na radnje iz ove tačke optužnice, kojim se optuženoj stavljalo na teret da je počinila krivično djelo Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c), e) i f) KZ BiH, donijelo oslobađajuću presudu.

(ii) Nije dokazano zlostavljanje zatvorenica IK-1, Nukić Hazbe i IK-5 radnjama optužene opisanim u tački četiri optužnice

213. Tačkom četiri optužnice Tužilaštvo je teretilo optuženu da je u vremenskom periodu od 10. septembra 1992.godine, pa do sredine mjeseca oktobra iste godine, u prostorijama zatočeničkog objekta „Polet“ u Bosanskom Brodu pomagala u silovanju nezakonito zatvorenih žena među kojima i IK-1, tako što bi pretežno u noćnim časovima ulazila u prostorije gdje su bile zatočene žene, te ih prozivala da izađu, a nakon toga predavala ih pripadnicima HVO-a, koji su ih višestruko silovali, te pomogla u silovanju zatočenica Nukić Hazbe i IK-5, tako što ih je prozivala da izađu iz prostorija u kojima su bile zatočene, a kada bi ove izašle predavala bi ih neidentifikovanim pripadnicima HVO-a, koji bi ih razdvojili i odvodili na prinudni rad, gdje su ih višestruko silovali, a potom vodili do Slavenskog Broda gdje su morale čistiti kuće hrvatskih vojnika, a nakon toga bi ih ponovo vraćali u zatočenički objekat „Polet“;

214. Svjedočeći na glavnom pretresu svjedokinja IK-1 navodi da je u svlačionicama stadiona bila zatvorena zajedno sa Slobodankom Vidić i Sofijom Vidić, Nukić Hazbom, Stanić Marom, Stojković Koviljkom, Živković Stanom. Jedno vrijeme policajac Zdenko Miljak je imao ključ od svlačionice u kojoj su zatvorene, i tada im nije niko ulazio u svlačionice, niti ih izvodio i zlostavljao. Kasnije je ključ držala Manda Đaković, koja je naveče otključavala prostorije, da bi vojnici zatvorene žene vodili na linije ili u druge prostorije stadiona gdje su bile silovane. Jednom ili dva puta je vidjela Indiru, i to da je došla do vrata svlačionice, ali nije vidjela da je ona nešto rekla ili uradila. Svjedokinja navodi kako pretpostavlja da je Manda radila po naređenjima Indire. Nikada nije vidjela niti čula da se Indira obratila njoj ili nekoj od zatvorenica u tim prilikama, a ovu pretpostavku temelji na tome što misli da je Indira „*rjima bila gore šef i glavna gore*“.

⁵⁶ Transkript sa pretresa od 10.07.2014. godine

215. Svjedokinja IK-5 na okolnosti iz ove tačke optužnice navela je da je Indira Vrbanjac ulazila u prostorije u kojima su bile žene i da nije puno razgovarala, nego da vojnicima HVO koji su bili zajedno sa njom nešto šapne ili prstom pokaže na nju i na zatvorenicu Hazbu. Dalje navodi da su potom njih dvije izašle iz te prostorije, te su ih vojnici automobilima odvezli na linije razgraničenja, i to nju na položaje koje su držali vojnici HVO-a u Luščane, gdje su je cijelu noć silovali vojnici. Takođe navodi da ih je vojska HVO odvodila u Hrvatsku, u Slavonski Brod da tamo rade i da čiste kuće u dva ili tri navrata. Na posebne upite članova vijeća pojasnila je da ih vojnici nisu izvodili odmah nakon što bi na njih pokazala Indira, nego nakon pola sata, i to tako što bi po njih došli drugi vojnici (u odnosu na one koji su bili sa Indrom) i izveli ih. Takođe je na poseban upit članova Vijeća navela da se ne može sa sigurnošću sjetiti da je Indira dolazila u prostoriju i pokazivala na njih i u situacijama kada su ih odvodili da čiste kuće u Slavonskom Brodu.⁵⁷

216. Svjedočeći na okolnosti iz ove tačke optužnice svjedokinja Nukić Hazba je navela da su nju i druge zatvorenice vojnici HVO-a vozili u mjesta Sijekovac, Kolibe i Krićanovo, i to tako što je po njih došao jedan vojnik, te je nju sa još dvije zatvorenice odveo vozilom do kuća na linijama razgraničenja, gdje su ih silovali vojnici koji su tu dežurali. Potvrdila je da je na ovaj način sa njom vođena i oštećena IK-5, i to iz stadiona gdje su bile zatočene, ali i kasnije iz Srednjoškolskog centra u Bosanskom Brodu gdje su, neposredno prije nego je Bosanski Brod preuzela druga strana u sukobu, grupisani svi zarobljenici. Ona je takođe navela da su vođene i da čiste kuće hrvatskih vojnika, i to na poseban upit pojašnjava da su te kuće bile u Bosanskom Brodu a ne u Slavonskom brodu.

217. Svjedokinja Nukić Hazba je takođe svjedočila o tome kako su je vojnici „prebacivali“ preko zida svlačionice kako bi je izveli kroz mušku svlačionicu, međutim, u direktnom ispitivanju svjedokinja Nukić Hazba niti jednom nije spomenula optuženu u vezi sa ovim događajima, pa čak na poseban upit članova vijeća, da li nakon 29.juna 1992.godine i događaja kojeg je opisala da se desio tog dana, ikada više viđa Indiru u tom objektu, ona navodi da Indira nije dolazila „dole“, a da ju je viđala kriomice kada bi gledala kroz prozor ove prostorije kada bi Indira dolazila na stadion.⁵⁸

218. O zlostavljanju žena svjedočila je i svjedokinja Slobodanka Vidić koja je navela da ih je neka ženska osoba odvodila iz svlačionice i vraćala nazad i zaključavala ih. Upravo na direktan upit od strane članova vijeća, da pojasni okolnosti zbog kojih je Nukić Hazba „prebacivana“ preko zida svlačionice u susjednu mušku svlačionicu, ona je navela da su vojnici HVO ulazili svaki čas i odvodili žene iz svlačionice, i da je zbog toga neko u jednom momentu počeo da zaključava svlačionicu. Kako poslije toga nisu mogli da uđu bez ključa, vojnici HVO su ulazili u susjednu mušku svlačionicu i onda preko zida koji je dijelio te dvije svlačionice (zid nije išao do plafona) iz ženske svlačionice preko tog zida prebacivali Nukić Hazbu u mušku svlačionicu, koja je na taj način izvedena više puta. Ona je takođe navela da

⁵⁷ Strana 9 i 11 i 23, i 27 transkripta sa pretresa od 03.07.2014.godine

⁵⁸ Strana 32, 37 i 38 transkripta sa pretresa od 22.12.2014.godine

nikada za vrijeme od mjesec dana koliko je provela tu, nije vidjela da je Indira neku od žena izvela iz svlačionice.⁵⁹

219. Nadalje, i svjedok Pavlović Sreto koji je bio zatvoren na stadionu u muškoj svlačionici naveo je da je imao priliku da vidi da su se neki od policajaca HVO iz muške svlačionice „prebacivali“ preko zida u prostoriju u kojoj su bile žene, a zbog toga što su vrata na ženskoj svlačionici bila zaključana. Takođe je naveo da je vidio da je u ženskoj svlačionici među ženama bila i jedna muslimanka kojoj ne zna ime, te da je vidio da su upravo nju na ovaj način „prebacivali“ preko zida i izvodili vani kroz mušku svlačionicu.⁶⁰

220. Iz činjeničnog opisa optužnice, kao i završnih riječi Tužilaštva, evidentno je da je tužilaštvo na teret optuženoj stavilo radnje koje je okarakterisalo pomagačkim radnjama u zlostavljanju žena zatvorenih u svlačionicama stadiona. Pomagačke radnje koje su joj stavljene na teret ogledaju se u tome da je, prema navodnima optužnice, ona prozivala zatvorene žene da izađu iz prostorije u kojoj su bile zatvorene, te nakon toga ih predavala vojnicima HVO, da bi ih ovi vojnici potom silovali, ili ih odvodili na prinudni rad.

221. Na osnovu iskaza saslušanih svjedoka Vijeće je nesumnjivo utvrdilo da su oštećene IK-1, IK-5 i Nukić Hazba u više navrata zlostavljane od strane vojnika HVO koji su ih silovali, tukli i na druge načine sa njima nečovječno postupali, između ostalog i tako što su ih tjerali da čiste kuće u kojima su vojnici HVO dežurali na linijama razgraničenja. Međutim, nakon analize iskaza samih oštećenih, kao i drugih svjedoka, Vijeće je zaključilo da Tužilaštvo nije dokazalo da je pomagačke radnje u tim zlostavljanjima preduzela i optužena Kamerić Indira.

222. Naime, dovođenjem u vezu iskaza ovih svjedoka vijeće je zaključilo da su vrata na prostoriji u kojoj su se nalazile žene bila zaključana, i da su prema iskazima zatvorenih žena, one izvođene na dva načina, odnosno uz saglasnost ili barem znanje one osobe koja imala ključ i bila u poziciji da odlučuje o tome, ili izvođenjem „preko zida“ svlačionice.

223. Optužnicom se optuženoj stavlja na teret da je lično ona izvodila žene iz svlačionice, međutim, samo je svjedokinja IK-5 izričito tvrdila da je dolaskom u prostorije gdje su bile zatvorene žene Indira *pokazivala* na nju i Nukić Hazbu nakon čega su izvedene i silovane. Ovakav njen iskaz sasvim je suprotan iskazu svjedokinje Nukić Hazbe koja je jasno navela da nakon događaja od 29.juna (opisan tačkom jedan izreke presude) ona više nije vidjela Indiru (osim kroz prozor). Vijeće nalazi da je iskaz svjedokinje Nukić Hazbe pouzdan u pogledu ove činjenice, jer bi ona zasigurno zapamtila i uočila da ja optužena dolazila i da ju je viđala i u tim okolnostima, a imajući u vidu specifičan događaj u kojem je, kako je to svjedočila, učestvovala i Indira.

224. Takođe je iskaz IK-5 suprotan i iskazu Slobodanke Vidić, koja, kako je već ranije u presudi navedeno, poznavala Indiru, i koja je na pretresu navela da nikada nije vidjela da je Indira izvela neku od žena iz svlačionice.

⁵⁹ Strana 13, 23 i 24 transkripta od 12.06.2015.godine

⁶⁰ Strana 17 transkripta sa pretresa od 08.05.2014.godine

225. Vijeće je poklonilo vjeru iskazima svjedokinja Nukić Hazba i Vidić Slobodanka koje su izričito negirale navode da ih je optužena izvodila i predavala vojnicima, a imajući u vidu činjenicu da su o ovim okolnostima svjedočile jasno i dosljedno, i iz razloga što su njihovi iskazi saglasni i sa drugim provedenim dokazima, a naročito sa iskazom svjedokinje IK-1 čijim navodima na glavnom pretresu je vijeće takođe poklonio vjeru.

226. Naime, iako je svjedokinja IK-1 na izvjestan način spomenula Indiru kao odgovornu za njeno zlostavljanje, jasno je da ni ova svjedokinja nije bila decidna u tvrdnji da ju je upravo Indira izvodila iz prostorije odnosno da je poduzela neku konkretnu radnju. Svjedokinja IK-1 kaže da ih je izvodila Manda, te da pretpostvalja da je Manda radila po Indirinom naređenju.

227. Tužilac je ovoj svjedokinji ukazao na njen iskaz iz istrage u kojem je navedeno da je izjavila: *“ O tome ko će ići, kako su to popularno zvali „na prvu liniju“, ponekad su odlučivali oni kcji bi došli po nas, dok su često određivale Đaković Manda i Indira, kcje bi došle, otključale vrata i izbrale nas ...”*, tvrdeći da je promijenila iskaz na glavnom pretresu.

228. Međutim, svjedokinja je ostala kod navoda kako je i svjedočila pred pretresnim vijećem, pojašnjavajući da ostaje kod toga da ona *pretpostavlja* da je Manda to radila po Indirinom naređenju, jer se ne sjeća da je u tim prilikama Indira bilo šta govorila ili radila. Prilikom unakrsnog ispitivanja potvrdila je da nikada nije čula niti vidjela da je Indira rekla nešto ili da je odabrala ženu da izlazi iz prostorije.

229. Iskaz ove svjedokinje dat na glavnom pretresu Vijeće je ocijenilo jasnim i logičnim i ne nalazi da je ona odstupila od iskaza datog u istrazi, a sve imajući u vidu njeno držanje na pretresu i činjenicu da je jasno da je prilikom svjedočenja iznosila samo činjenice koje zna, dok za pretpostavke tako i naglasi, te istovremeno i pojašni zbog čega i na čemu se zasniva ta pretpostavka, što ukazuje na činjenicu da ne želi da govori bilo šta u što nije sigurna. Ona je jasno navela da se ne sjeća da bi kritične prilike kada je vidjela Indiru, ova bilo šta govorila ili radila, te pretpostavku da je Indira naređivala Mandi da ih Manda preda vojnicima, temeljila je isključivo na tome što je smatrala da je Indira svima „glavna“. Imajući u vidu da su dojam da je Indira bila *glavna* imali i drugi svjedoci, pa npr. i u pročitanoj iskazu svjedoka Živković Stane navodi se *„....Mislim da je Indira imala veću funkciju od običnih vcjnika zbog toga što nas je ona primala u logor a i pretpostavljam da je vcjnike kcji su odvodili nas žene upravo ona slala, skupa sa Kurdja Mladenom....“*, vijeće nalazi da je jasno da se i u slučaju svjedokinje Ik-1 radilo o pretpostavci koja je rezultirala time da je na zapisnik prilikom saslušanja svjedokinje u istrazi navedeno da ju je Indira izvodila zajedno sa Mandom.

230. Mada se to ni optužnicom ne tvrdi, Vijeće naglašava da nisu provedeni bilo kakvi dokazi, da je optužena imala neku rukovodeću ili komandnu funkciju u inkriminisanom periodu, pa je čak i tužilac u završnoj riječi rekao da je ona „odgovorna i zbog toga što te žene nije zaštitila, ako ništa onda zbog činjenice da je i sama žena“, što, jasno je, nije osnov za krivičnu odgovornost optužene.

231. Vijeće je njen iskaz, u kojem kao glavnog krivca i osobu koja ih je izvodila iz svlačionica označava osobu sa imenom Manda, dovelo u vezu i sa pročitanim iskazom svjedoka Pejić Save u kojem se između ostalog navodi da je *„....izvjesna Manda dovodila*

vcjнике HVO-a u sobu gdje su bile srušene zarobljene žene te govorila tim vojnicima, biraj koju ćeš. Nakon toga su te žene bile odvođene u okolna sela gdje su bile silovane.⁶¹, kao i sa činjenicom da se ta osoba sa imenom Manda Đaković zaista i navodi u kontrolnom spisku kao referent (T-30), kao i sa iskazom svjedoka Pavlović Srete koji je naveo da je ženska osoba sa imenom Manda imala kontakt sa zatvorenicama i da im je donosila hranu.

232. Vijeće nalazi da je iskaz svjedokinje IK-5 prema kojem je optužena prstom pokazivala na nju i oštećenu Hazbu Nukić, u suprotnosti sa ostalim provedenim dokazima, odnosno iskazima svjedoka IK-1, Nukić Hazbe, Vidić Slobodanke, Pejić Save i Pavlović Srete. Pored toga, iskaz svjedokinje IK-5 je i sam nedovoljno jasan i nelogičan i ne može se cijeliti u prilog dokazivanju tvrdnji iz optužnice. Naime, navodno pokazivanje prstom na nju i oštećenu Hazbu Nukić od strane optužene kako je to ona navela, svakako se ne može ni dovesti u direktnu vezu sa njihovim kasnijim izvođenjem i zlostavljanjem. Svjedokinja je pojasnila da bi izvođenje uslijedilo kasnije, pri čemu je navela da bi po njih došli drugi vojnici, a ne oni koji su bili sa Indrom u momentu pokazivanja, pa je ostalo nejasno kako bi ti drugi vojnici znali da trebaju izvesti upravo njih dvije na koje je Indira navodno prstom pokazala ranije kada je dolazila.

233. U odnosu na navode optužnice da su iz prostorija izvedene i predavane vojnicima koji bi ih vozili da čiste kuće vojnika HVO tužilaštvo nije proveo ni jedan dokaz. Naime, svjedokinja IK-5 se nije mogla sa sigurnošću sjetiti da je optužena dolazila u prostoriju i pokazivala na njih i u tim situacijama, dok je svjedokinja Nukić Hazba uopće nije spominjala tokom direktnog ispitivanja na ove okolnosti, odnosno, na poseban upit navela da je sigurna da je nikada nije ni vidjela da je ulazila u prostoriju u kojoj su bile zatvorene žene. Takođe je iskaz svjedokinje IK-5 kada tvrdi da su odvođene u Slavonski Brod da čiste kuće, suprotan iskazu Nukić Hazbe koja je decidna da se radilo o kućama u Bosanskom Brodu.

234. Pored toga, iskazom svjedokinje Nukić Hazbe, Vijeće je dovedeno u sumnju i u pogledu utvrđivanja činjenice mjesta događaja jer je ona navela i da su ona i druge žene izvođene i iz srednjoškolskog centra u Bosanskom Brodu, dok je optužnicom navedeno da su žene izvođene na prinudne radove iz prostorija stadiona.

235. Analizom provedenih dokaza Vijeće je utvrdilo da je očigledno da su brojne razlike između iskaza svjedoka, kao i nejasnoće u nekim od iskaza na okolnosti navoda iz optužnice, pa Vijeće iste nije moglo prihvatiti kao podobne da bi se na osnovu njih mogla utvrditi krivična odgovornost optužene za radnje koje su joj ovom tačkom optužnice stavljene na teret, te je usljed nedostatka dokaza koji bi jasno ukazivali da je upravo optužena Kamerić Indira pomagala u izvođenju zatvorenica koje su kasnije zlostavljane, uz primjenu odredbe člana 284. tačka c) ZKP BiH i primjenjujući princip *in dubio pro reo*, optuženu oslobodilo od optužbe da je ovim radnjama počinila krivično djelo Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) i e) i f) KZ BiH.

⁶¹ T-6

C. ODMJERAVANJE KAZNE

236. Odlučujući o vrsti i visini krivične sankcije utvrđene primjenom odredbi člana 33., 38., 41., 42., i 43. KZ SFRJ, Vijeće je optuženoj izreklo kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine.

237. Vijeće nalazi da je izrečena kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) godine, adekvatna ocjeni olakšavajućih okolnosti na strani optužene koje je Vijeće, u njihovoj ukupnosti, cijenilo naročito olakšavajućim, a koje se ogledaju u činjenici da ranije nije osuđivana, da je u periodu nakon okončanja oružanog sukoba uzoran građanin i porodična, odnosno da je majka dvoje djece od kojih je jedno maloljetno, kao i njeno korektno držanje pred sudom, zatim, da posljedice njenog postupanja nisu toliko teške niti dalekosežne prirode kako je to slučaj sa težim djelima ratnog zločina, dok otežavajuće okolnosti na strani optužene sud nije našao, zbog čega je kazna primjenom odredbi o ublažavanju određena ispod minimuma od pet godina.

238. Vijeće nalazi da će se izrečenom kaznom ostvariti uslovi generalne prevencije, obzirom da je jasno da ponašanje i život optužene nakon počinjenja krivičnog djela ne zahtijevaju specijalnu prevenciju.⁶²

239. Također, izrečena kazna je adekvatan odraz osude krivičnog djela od strane šire društvene zajednice, te da će kao takva poslati jasnu poruku svim budućim potencijalnim izvršiocima da i u slučaju ratnih okolnosti, neće proći nekažnjeno i da nisu izvan zakona i pravde obzirom da je poštivanje zakona i općeprihvaćenih pravila i uzusa ponašanja obaveza svakog pojedinca, ne samo u mirnodopskim uslovima, već i za vrijeme neprijateljstava. Suđenje i kažnjavanje ovih djela mora pokazati da se zločini počinjeni za vrijeme rata neće tolerisati i da je krivični postupak odgovarajući način da se zločini razotkriju. Vijeće ne može narediti pomirenje, niti ga presuda može zahtijevati. Međutim, kazna koja odražava težinu djela, a istovremeno ne predstavlja neopravdanu odmazdu prema počinitelju, može doprinijeti pomirenju tako što će dati zakonski odgovor, te promovisati nastojanje da se na taj način zadovolji pravda umjesto ličnom osvetom ili osvetom zajednice.

240. Uzevši u obzir sve ove elemente koji su relevantni za krivično djelo koje je optužena počinila, Vijeće smatra da izrečena kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) godine predstavlja neophodnu i srazmjernu kaznu koja odražava težinu krivičnog djela.

IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA

241. Na osnovu člana 188. stav 1. ZKP BiH u vezi sa članom 186. stav 2. stog zakona, optužena se u odnosu na osuđujući dio presude obavezuje naknaditi troškove krivičnog postupka i paušal u iznosu koji će sud utvrditi posebnim rješenjem, dok u odnosu na

⁶² Naime, zahtjevi specijalne prevencije su dvostruki, i to "individualno zastrašivanje i sprječavanje počinitelja da ponovo počini kazneno djelo (...)" te "osposobljavanje počinitelja za život bez počinjenja kaznenih djela (popravljanje, resocijalizacija)".

oslobađajući dio presude, troškovi krivičnog postupka na osnovu odredbe člana 189. stav 1. ZKP BiH padaju na teret budžetskih sredstava. Vijeće je optuženu obavezalo na naknadu troškova krivičnog postupka u osuđujućem dijelu presude, a o visini troškova odlučiće se posebnim rješenjem po pribavljanju podataka.

242. Naime, u ličnim podacima optužene naznačeno je da je ista zaposlena, pa shodno navedenom, Vijeće cijeni da na strani optužene ne postoje okolnosti iz člana 188. stav 4. ZKP BiH, a niti je na iste ukazivala odbrana, što bi dovelo do oslobađanja optužene dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

243. U skladu sa odredbom člana 188. stav 4. ZKP BiH, u odnosu na oslobađajući dio presude, troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava.

V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA

244. Primjenom odredbi člana 198. stav 2. i 3. ZKP-a BiH, Vijeće je oštećene radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva uputilo na parnični postupak, s obzirom da podaci prikupljeni u toku ovog postupka nisu Vijeću pružali pouzdan osnov za potpuno ili djelomično dosuđenje, pa bi utvrđivanje visine imovinsko pravnog zahtjeva predstavljalo nepotrebno odugovlačenje predmetnog postupka.

Zapisničar- pravni savjetnik
Hota Ćatović Sabina

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA
Maksumić Šaban

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Apelacionom odjeljenju Odjela I Suda Bosne i Hercegovine u roku od 15 (petnaest) dana po prijemu pismenog otpravka ove presude.

*Žalba se u dovoljnom broju primjeraka predaje ovom Sudu.